

UNIVERSITEIT
STELLENBOSCH
UNIVERSITY

JAARVERSLAG
2013

Ons reis na geïntegreerde verslaggewing

Die Universiteit Stellenbosch het 'n paar jaar gelede vir die eerste maal op sy reis na geïntegreerde verslaggewing vertrek. Begeesterde gespreksvoering die hele wêreld oor aangaande geïntegreerde verslaggewing is al 'n paar jaar lank aan die gang. Midde-in hierdie vloedgolf van belangstelling en eksperimentering is die besef dat 'n heelwat groter verskeidenheid faktore as net finansiële winsgewendheid die waarde en toekoms van 'n organisasie bepaal. Wie waag dit trouens vandag nog om verslagdoening alleenlik oor netto wins te verdedig?

Party faktore wat tot die waarde van 'n organisasie bydra is finansieel en tasbaar, en dus maklik om op te tel of af te trek, maar van baie ander is dit nie so maklik om rekenskap te gee nie. Ons ontasbare bates maak die vernaamste deel van die universiteitsomgewing uit – oorweeg ons menskapitaal, ons intellekuele vakkundigheid, ons studentemateriaal, ons ondersteunende omgewing van natuurlike hulbronne, ons uitbreidende en krimpende markte en kompetisie, ons handelsmerk en soms wispelturige reputasie, ons onontbeerlike venootskappe. Hierdie faktore, en verderes, is die totaliteit van dinge waarmee ons waarde skep en handhaaf.

En geïntegreerde verslaggewing stel ons in staat om duidelik en bondig te kommunikeer hoe ons ons kapitale gebruik om oor die kort, medium en lang termyn waarde te skep.

Ons hoop om deur middel van ons allesinsluitende, geïntegreerde verslaggewing aan ons vele belanghebbers te wys hoe ons probeer om op die beste moontlike manier hulpbronne toe te wys, risiko's te bestuur en geleenthede aan te gryp. Soos so baie ander korporatiewe en openbare organisasies, is die Universiteit nog onderweg ... Ons hoop om ons begrip van die wesenlikheid en ware toerekenbaarheid van ons volle spektrum werksaamhede te verbeter, en ons hoop dat geïntegreerde denke uiteindelik tweede natuur vir ons sal word, sodat ons beter besluite kan neem en doeltreffend

en volhoubaar sal bestuur, soos pas by die kennisgedreve instelling wat die Universiteit is. Die Universiteit hoop om 'n volledig geïntegreerde verslag oor 2015 se werksaamhede te lewer.

ONS TREFWYDTE EN GRENSE

Hierdie verslag dek die volle bestek van Universiteitswerkzaamhede oor die tradisionele verslagtydperk, 1 Januarie tot 31 Desember 2013. Ons voeg 'n verdere paar maande tot hierdie tydperk toe – tot April 2014 – om ons in staat te stel om ons graadverleningsdata in te sluit.

WAT U IN HIERDIE VERSLAG SAL VIND

Omdat ons reisigers onderweg is, bevat ons verslag nog elemente van die konvensionele jaarverslag. U sal finansiële feite en syfers in verband met ons werksaamhede oor die 2013- finansiële jaar vind, sowel as die gebruiklike verslae van die Kanselier, Voorsitter van die Universiteitsraad, Rektor en Visekanselier, Bedryfshoof, viserektore en dekane van fakulteite oor hul terreine van sorg en toesig. Die meeste van hierdie verslae beklemtoon egter nou spesifiek die waarde wat in die verslagtydperk geskep is in ooreenstemming met gekeurde strategiese prioriteite soos in die Universiteit se Institusionele Voorneme en Strategie-dokument vir 2013–2018 uiteengesit. Hierdie aandag aan waardeskepping strook met die beginsels wat voorsien word deur die *International <IR> Framework* van die *International Integrated Reporting Council* (IIRC), wat glo dat "kommunikasie oor waardeskepping die volgende stap in die evolusie van korporatiewe verslagdoening behoort te wees".

ONS WEBWERF VERTEL MEER

Besoek ons webtuiste by www.sun.ac.za/jaarverslag vir 'n meer uitvoerige verslag, met lewende video-onderhoude en hiperskakels na dieper inligtingsvlakte.

INHOUD

5

BOODSKAP VAN DIE KANSELIER

6

ORGANISATORIESE OORSIG: WIE IS ONS?

- 6 Visie 2030
- 6 Missie
- 6 Waardes
- 6 Strategiese prioriteite
- 6 Universiteitstruktuur
- 6 Belangegroepe

VERSLAG VAN DIE VOORSITTER VAN DIE UNIVERSITEITSRAAD

- 9 Universiteitsraad soos op 5 Mei 2014

DIE REKTOR SE BESTUURSPAN

ONS BELANGEGROEPE

VERSLAG VAN DIE REKTOR EN VISEKANSELIER

- 14 Hoe het ons in 2013 hierdie strategiese prioriteite uitgevoer?
- 14 Op pad na 'n inklusiewe instelling
- 17 Op pad na 'n innoverende instelling
- 18 Op pad na 'n toekomsgerigte instelling
- 19 Die weg na 2018
- 19 Finansiële oorsig

27

VERSLAE VAN DIE REKTOR SE BESTUURSPAN

- 28 Verslag van die Bedryfshoof
- 33 Verslag van die Viserekotor (Leer en Onderrig)
- 37 Verslag van die Viserekotor (Navorsing en Innovasie)
- 41 Verslag van die Viserekotor (Gemeenskapsinteraksie en Personeel)

VERSLAG INSAKE RISIKOBLOOTSTELLING, -EVALUERING EN -BESTUUR

44

SENAATSVERSLAG AAN DIE RAAD

45

FAKULTEITSVERSLAE

46

Fakulteit AgriWetenskappe	47
Fakulteit Ekonomiese en Bestuurswetenskappe	48
Fakulteit Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe	49
Fakulteit Ingenieurswese	50
Fakulteit Krygskunde	51
Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe	52
Fakulteit Natuurwetenskappe	53
Fakulteit Opvoedkunde	54
Fakulteit Regsgeleerdheid	55
Fakulteit Teologie	56

VERSLAG VAN DIE INSTITUSIONELE FORUM

58

Samestelling	58
Werksaamhede	58
Voorgestelde beleide	58
Forum-kommentaar op beleide en formele versoek	58
Forum-kommentaar oor ander sake	58

DIE UNIVERSITEIT ERKEN UITNEMENDHEID

60

Eregrade	60
Kanseliersmedalje	61
Rektor se Uitstygoekennings	61

VERSLAG OOR DIE GEKONSOLIDEERDE FINANSIËLE JAARSTATE 2013

63

GLOSSARIUM 102

AFKORTINGS 104

Soos wat ons vorder op ons pad na volledig geïntegreerde verslagdoening – wat onder meer belangsgroep sterk beklemtoon – het ons gekies om verskeie fasete van ons studentelewe uit te beeld. Te midde van talle hoogtepunte, sal die jaar ook onthou word vir ons eerste Diversiteitsweek in September. Die week is afgesluit met 'n kleure–straatfees, 'n viering van ons ontwikkelende diversiteit wat in hierdie verslag deur baldadige kleurspatsels voorgestel word. Hierdie jaar was die begin van die volgende fase in ons transformasie-reis, met ons Institusionele Voorneme en Strategie, en Visie 2030, as ons rigtingwysers.

BOODSKAP VAN DIE KANSELIER

DR JOHANN RUPERT

Wêreldwyd bevind universiteite hulle vandag voor die uitdaging van voortdurende verandering. Terwyl die noodsaaklikheid van aanpassing en vernuwing nie vir universiteite nuut is nie, is die omvang en tempo van die transformasie wat die 21ste eeu van universiteite vereis, verbysterend.

Op 'n makrovlak is 'n universiteit se verhouding met die breë samelewing tweeledig. 'n Universiteit bevind hom binne 'n bepaalde milieу: gemeenskap, streek, land, vasteland en dan die globale samelewing. Daar is 'n bepaalde geskiedenis, bepaalde geografiese, sosio-ekonomiese en politieke faktore, bepaalde belangsgroepe en die wêreldkonteks wat inspeel op so 'n instelling. Hierdie milieу is grootliks 'n gegewe situasie, geskep deur eksterne omstandighede waarbinne die Universiteit sy kernfunksies moet kan uitvoer én presteer. Maar 'n universiteit wat sy sout werd is, behoort ook 'n bepaalde positiewe impak op die samelewing uit te oefen, nie net daaraan blootgestel te wees nie. Die dae van akademiese ivoortorings is getel.

Alle universiteite in die wêreld staan voor transformasie-uitdagings van een of ander aard, eie aan hul omgewing. Hoe lyk die milieу waarin Suid-Afrikaanse universiteite moet kan funksioneer? Die vernaamste sosio-ekonomiese faktore wat op ons universiteite inwerk, is armoede, werkloosheid, die eise van gesondheidsorg, en die swak gehalte van ons skoolopvoeding. Hierdie faktore kanaliseer staatsfondse weg van die hoér onderwys en weg van navorsing; só kom die universiteite al hoe meer onder die druk wat uitgeoefen word deur byvoorbeeld die finansiële ongelykhede, die hindernisse tot studie en die verantwoordelikheid vir studiegereedheid.

Dan is daar die natuurlike spanning tussen plaaslike behoeftes en die internasionale hoéronderwys-arena van ranglyste, reputasiebestuur en samewerkingsooreenkoms in die wêreldwyе tegnologie- en inligtingsontploffing.

Die Universiteit Stellenbosch is besig om sy voetspoor in Afrika uit te brei. In die tydperk 2000 tot 2012 was daar op hierdie vasteland 'n fenomenale 3 606,7%-groei in internetgebruik teenoor die wêreld se totaal van 566,4%, maar Afrika se markpenetrasie is steeds net 15,6% en slegs 7% van die wêreld se internet-gebruikers woon hier. Vandaar die Universiteit se oorwoë besluit om studente via die satelliet- en selfoontegnologie van sy telematiese platform te bereik.

In die gees van lewenslange leer en die Universiteit se streeue om uiteindelik sterker op nagraadse studie te fokus, maar ook met inagneming van die werklikheid van professionele mense wat net nie kan bekostig om 'n pos prys te gee en na

Stellenbosch te verhuis vir nagraadse studie nie, verskaf die Afdeling Telematiese Dienste die tegnologiese ondersteuning om geografiese uitdagings te oorkom. Dieselfde platform word naweke deur die Wes-Kaapse Departement van Onderwys gebruik om graad 12-leerders vir die eindeksame te help voorberei. Maatskappye met takke dwarsoor die land gebruik ook die Universiteit se telematiese fasilitate vir personeelopleiding. Die Universiteit se investering in hierdie tegnologie het 'n drieledige impak: dit maak nagraadse studie moontlik vir beroepslei wat nie voltyds kan studeer nie; dit lewer 'n beduidende diens aan die samelewing deur die gehalte van onderwys te help verbeter (en dus beter voorbereide eerstejaarstudente te lewer) en dit genereer inkomste deur die verhuring van die fasilitate aan die sakesektor en ander hoéronderwysinstellings.

Dit is maar een voorbeeld van hoe die Universiteitsbestuur die huidige, maar ook die verwagte makro-omgewing van die hoér onderwys verreken saam met sy drie oorhoofse strategiese prioriteite. Die verskillende fasette van die telematiese fasilitet dra daadwerklik by tot die verbreding van toegang tot die Universiteit, tot die behoud van die momentum van uitnemendheid en tot die uitbreiding van die Universiteit se impak op die samelewing.

Voeg ons by al bogenoemde faktore en invloede ook nog die internasionale ontwikkelingsdoelwitte en Suid-Afrika se Nasionale Ontwikkelingsplan, eers dan begryp ons die werlik komplekse eksterne milieу waarbinne die Universiteit Stellenbosch hom bevind.

In hierdie 2013-verslag – die eerste stap op pad na 'n geïntegreerde verslagformaat teen 2015 – illustreer die Universiteit Stellenbosch deur sy kernfunksies en drie gekoppelde strategiese prioriteite hoe hy as akademiese instelling reageer teenoor sy eksterne omgewing en gehoor gee aan die behoeftes van die samelewing. Met innoverende denke en 'n entrepreneuriese aanslag is dit vir die Universiteit moontlik om 'n initiatief soos Telematiese Dienste aan te wend vir sy eie kernfunksies, om 'n impak op die samelewing te maak en om fondse te genereer. Te midde van die talle eise en uitdagings op die makrovlak bly die Universiteit Stellenbosch steeds 'n voorloper met die hoogste navorsingsuitset van alle Suid-Afrikaanse universiteite en met sy slaagkoers van 83,9% onder voorgraadse studente.

ORGANISATORIESE OORSIG: WIE IS ONS?

VISIE 2030

Ons sien die Universiteit Stellenbosch as 'n inklusiewe, innoverende en toekomsgerigte plek van ontdekking en uitnemendheid waar sowel personeel as studente denkleiers is wat tot diens van alle belanghebbers kennis bevorder.

MISSIE

Ons streef om ons visie van die Universiteit Stellenbosch te verwesenlik deur volgehoue transformasie en, op ons ontdekkingsreis deur die akademie tot diens van ons belanghebbers, onderneem ons om:

- 'n akademiese gemeenskap te skep waarin sosiale geregtigheid en gelyke geleenthede tot sistemiese volhoubaarheid lei;
- toepaslike en volhoubare benaderings tot Afrika-ontwikkeling te ondersoek en innoverend toe te pas;
- ons navorsing te rig volgens die volle spektrum uitdagings waarmee die wêreld, Afrika, ons land en die plaaslike gemeenskap te kampe het;
- student- en toekomsgerigte leer en onderrig, wat 'n passie vir lewenslange leer vestig, te handhaaf;
- in die innoverende akademieskap en kreatiewe vermoëns van al ons mense te belê;
- die inherente krag van diversiteit te ontgin; en
- sinergistiese netwerke te vestig en uit te bou, waarin die Universiteit 'n dinamiese vennoot is.

WAARDES

UITNEMENDHEID

Alles wat ons doen, word gekenmerk deur uitnemendheid.

MEDEVERANTWOORDBAARHEID

Ons besef en aanvaar dat ons, in belang van die belanghebbers vir wie ons dien, gesamentlik vir die verwesenliking van die Universiteit se visie verantwoordelik is.

EMPATIE

Ons bevorder menswaardigheid deur 'n kultuur van respekvolle optrede – selfrespek, respek vir ander mense en respek vir die fisiese omgewing.

INNOVASIE

Ons dink en doen nuut en anders, en maak goeie keuses en neem goeie besluite vir onsself en vir ons belanghebbers, die land, die vasteland en die planeet.

DIENSBARE LEIERSKAP

Ons bevorder die welwees van mense en die wêreld deur met nederigheid, verantwoordelikheid en begrip te lei.

STRATEGIESE PRIORITEITE

VERBREED TOEGANG

Tema 1: Bevorder toegang tot nuwe kennismärkte

Tema 2: Verhoog diversiteitsprofiel van studente en personeel

BEHOU MOMENTUM VAN UITNEMENDHEID

Tema 3: Posisioneer as die voorste navorsingsinstelling in Afrika

Tema 4: Behou studentesukseskoers

BEVORDER IMPAK OP SAMELEWING

Tema 5: Vestig toegewyde, visionêre leierskap

UNIVERSITEITSTRUKTUUR

10 fakulteite

114 entiteite bied akademiese programme aan

6 sentrumse van uitnemendheid

24 navorsingsleerstoele

5 kampusse

19 studentediensafdelings

3 dosentediensafdelings

13 steundiensafdelings

BELANGGROEPE

• Voornameerde studente, studente en hulle ouers

• Werknemers

• Regering, reguleerders en professionele liggeme

• Alumni

• Doneure

• Gemeenskap (burgerlike samelewing, nieregeringsorganisasies, bedryf, ander universiteite, skole, adviesrade, diensverskaffers en media)

VERSLAG VAN DIE VOORSITTER VAN DIE UNIVERSITEITSRAAD

MNR GEORGE STEYN

Die Raad van die Universiteit Stellenbosch het in 2013 'n aantal deurslaggewende besluite geneem wat bepalend sal wees vir die instelling se posisionering en sy toekoms. As die statutêre liggaam met die hoogste bevoegdheid, het die Universiteitsraad 'n oorsigtelike verantwoordelikheid vir akademiese en bedryfsake; institutionele beleid en strategie; en vir die Universiteit se bates. Dit word so uiteengesit in die Wet op Hoër Onderwys (Wet 101 van 1997) en die Universiteit Stellenbosch se Statuut (2010).

Daarmee saam bepaal die Raad die diensvoorwaardes van personeel, die toelatingsbeleid vir studente en die instelling se taalbeleid. Die Wet skryf ook voor dat ons as Raad ons taak in oorleg met die Universiteit se ander statutêre liggame – die Senaat, Institusionele Forum en Studenteraad – moet verrig.

Die Raad het ook 'n verantwoordelikheid teenoor die Universiteit se talle belanggroeppe. Dit word in die samestelling van die Universiteitsraad weerspieël wat verteenwoordigers van die universiteitsbestuur, die donateurs, die Studenteraad, die Senaat, die Institusionele Forum, akademiese en nieakkademiese personeel, die Minister van Hoër Onderwys, die Wes-Kaapse Regering en die Stellenbosse Munisipaliteit insluit. Die Konvokasie, die statutêre liggaam wat alumni van die Universiteit verteenwoordig, wys ses raadslede aan.

So het die Universiteitsraad in die verslagjaar onder meer die Institusionele Voorneme en Strategie vir 2013–2018, 'n bestuursvisie vir 2030 en 'n groeistrategie tot 2018 goedgekeur. Nog 'n noemenswaardige verwikkeling was die goedkeuring en implementering van 'n meer dinamiese vergoedingsbeleid. Daarmee saam het die Raad ook die Universiteit se nuwe koshuisplasingsbeleid aanvaar.

Die koshuisplasingsbeleid en die goedkeuring van 'n volledig tweetalige taalaanbod – Afrikaans en Engels – vir die eerste studiejare sal waarskynlik binne die volgende paar jaar dié bepalende faktore blyk te wees om diversiteit aan die Universiteit te bevorder. Terwyl Afrikaans as akademiese taal versterk word, sal 'n gemengde model van dubbelmedium-onderrig, parallelmedium-onderrig en opvoedkundige tolking die Universiteit meer toeganklik maak vir studente wat Engels as onderrigtaal verkies.

Hierdie twee belangrike besluite ondersteun die Universiteit Stellenbosch se Visie 2030 om 'n inklusiewe, innoverende en toekomsgerigte instelling te wees, en baan die weg vir die verwesenliking van ons drie oorhoofse strategiese prioriteite. Toegang word verbreed aangesien taal nie meer 'n beperkende faktor is nie; die momentum van uitnemendheid word volgehou deurdat taal nie akademiese prestasie onder studente nadelig beïnvloed of die aanstelling van internasionale kundiges beperk nie; en akademies kwesbare studente, veral eerstejaars, word beter opgevang in koshuise se ondersteuningstrukture danksy die koshuisplasingsbeleid.

Ek bedank graag prof Russel Botman en sy bestuurspan, asook alle personeel en studente wat in 2013 tot die Universiteit se uitnemendheid bygedra het. Die Universiteit se bestuur het in 2013 aangedui hoe die instelling teen 2018 – sy eeu feesjaar – in die medium termyn moet lyk, en in die lang termyn teen 2030. Dit gaan vereis dat die Universiteit hom moet aanpas by sy eksterne omgewing soos deur die Kanselier op bladsy 5 beskryf.

Ons instelling se toekoms loop nou saam met ons vermoë om ons akademiese uitnemendheid verder uit te bou, relevant te bly vir die samelewing en volgehoue sistemiese transformasie aan te gryp. Hoewel die Institusionele Voorneme en Strategie maar in April 2013 aanvaar is, is daar talle suksesse reeds behaal, soos uit hierdie verslag sal blyk. Na die Raadsbesluite oor beleid en strategie het die Universiteit 'n reeks bestuursplanne in werking kon stel wat die Universiteit se posisie as 'n instelling van die 21ste eeu sal bevestig.

Ek het groot waardering vir my mederaadslede se toewyding en hul bereidwilligheid om hul kundigheid en tyd in belang van die Universiteit beskikbaar te stel, en om saam met my ingrypende veranderinge te ondersteun.

MNR GM STEYN
VOORSITTER VAN DIE UNIVERSITEITSRAAD

KITSFESTE

DIE UNIVERSITEITSRAAD SOOS OP 5 MEI 2014

REKTOR EN VISEKANSELIER

- ■ ♦ Prof HR Botman, BA, LisTeol, DTh (UWK)

BEDRYFSHOOF

- ♦ Prof L van Huyssteen, MScAgric, PhD (Agric) (Stell)

VISEREKTOR (GEMEENSKAPSINTERAKSIE EN PERSONEEL) (WAARNEMEND)

Prof ASM Karaan, MScAgric, PhD (Agric) (Stell)

VISEREKTOR (LEER EN ONDERRIG)

Prof A Schoonwinkel, Prng, MIng (Stell), MBA (UK),
PhD (Stanford)

VISEREKTOR (NAVORSING EN INNOVASIE)

Prof TE Cloete, MSc (UOVS), DSc (Pret)

DEUR DIE PERMANENTE AKADEMIESE PERSONEEL (NIESENAATSLEDE) BENOEM

- Prof SS du Plessis, MSc, MBA, PhD (Stell)

DEUR DIE PERMANENTE NIEAKADEMIESE PERSONEEL BENOEM

Me G Arangies, BCom (UPE), MBA (*cum laude*) (Stell)

DEUR DIE INSTITUSIONELE FORUM BENOEM

Vakant

DEUR DIE MINISTER VAN HOËR ONDERWYS EN OPLEIDING BENOEM

Prof A Keet, MEd (UWK), PhD (Pret)

Vakant

Me TS Lingela, BA (Fort Hare), BEd (Rhodes),
MEd (UDW, VSA)

DEUR DIE KONVOKASIE BENOEM

Dr JP Bekker, HonsBA (Stell), LLB (Witw), MBA
(Columbia, VSA), DCom *honoris causa* (Stell)

Prof WAM Carstens, MA, DLitt (Stell)

- Dr GC du Toit, MB, ChB, LKOG (SA), MMed (Stell),
Subspesialis Ginekologiese Onkologie (RGSA)

- ▼ ♦ Prof DP du Plessis, BSc (UK), MBA (*cum laude*),
DBA (Stell)

Mnr PJ le Roux, HonsBCom (Stell)

Mnr JG Theron, BA Regte, LLB (Stell)

DEUR DIE SENAAT BENOEM

Prof ASM Karaan, MScAgric, PhD (Agric) (Stell)

Prof NN Koopman, BA, DTh (UWK)

Prof JH Knoetze, Blng, PhD (Ing) (Stell)

DEUR DIE MUNISIPALITEIT VAN STELLENBOSCH BENOEM

- ▼ Adv WJ Pretorius, BCom (Stell), LLB (Pret), LLM
(Amsterdam), HonsBCom FAPM (*cum laude*) (UK)

DEUR DIE DONATEURS BENOEM

- ■ ♦ Mnr GM Steyn, BA Regte, LLB (Stell) (*Voorsitter*)
- ■ ♦ Prof PW van der Walt, BScBEng, MIng, PhD (Stell)
(*Ondervorsitter*)

- ▼ ♦ Mnr JJ Durand, HonsBRek (Stell), MPhil (Oxon), GR (SA)

DEUR DIE WES-KAAPSE PROVINSIALE REGERING BENOEM

- ■ Mnr AP van der Westhuizen, BCom, HOD, MEd (Stell)

DEUR DIE RAAD BENOEM

- Mnr AV Moos, BA (Stell), BPhil Joernalistiek (Stell),
MBA (Stell)
- Mnr J van der Westhuizen, BCom, HOD (UPE),
HonsBEd (Unisa)
- Me K Njobe, Biologie (UCLA, VSA), MSc (Dierkunde)
(Pret), MTE (IMD, Switserland)

DEUR DIE STUDENTERAAD BENOEM

Mnr MJ Dippenaar

Me R van Zyl

DIE VOLGENDE NIERAADSLEDE IS DEUR DIE RAAD BENOEM AS ADDISIONELE LEDE IN DIE OUDIT- EN RISIKOKOMITEE

- ▼ Mnr JP Bester, HonsBCom (Rek) (Stell), HonsBCom
(Bestuursrek), HonsBCom (Inligtingstelsels) (UK), GR (SA)
- ▼ Mnr BHJ Wessels, BCompt (Unisa), GIA (SA)
- ▼ Prof CJ van Schalkwyk, HonsBRek, MCom (Stell), GR (SA)

DIE VOLGENDE NIERAADSLEDE IS DEUR DIE RAAD BENOEM IN DIE BELEGGINGSKOMITEE

- ♦ Dr GT Ferreira, BCom, MBA, DCom *honoris causa* (Stell)
- ♦ Mnr JF Mouton, HonsBCom, STR (Stell)
- ♦ Mnr PG Steyn, BCom, LLB (Stell)
- ♦ Mnr MM du Toit, BScAgric, MBA (Stell)

● LEDE VAN DIE UITVOERENDE KOMITEE VAN DIE RAAD

▼ LEDE VAN DIE OUDIT- EN RISIKOKOMITEE VAN DIE RAAD

■ LEDE VAN DIE MENSELIKE HULPBRONNEKOMITEE VAN DIE RAAD

♦ LEDE VAN DIE BELEGGINGSKOMITEE VAN DIE RAAD

■ LEDE VAN DIE VERGOEDINGSKOMITEE VAN DIE RAAD

DIE REKTOR SE BESTUURSPAN

REKTOR EN VISEKANSELIER: Prof Russel Botman

BEDRYFSHOOF: Prof Leopoldt van Huyssteen

VISEREKTOR (LEER EN ONDERRIG): Prof Arnold Schoonwinkel

VISEREKTOR (NAVORSING EN INNOVASIE): Prof Eugene Cloete

VISEREKTOR (GEMEENSKAPSINTERAKSIE EN PERSONEEL): Prof Julian Smith

ONDERSTEUNENDE PERSONEEL

HOOFDIREKTEUR: STRATEGIESE INISIATIEWE EN MENSLIKE HULPBRONNE: Prof Tobie de Coning

SENIOR DIREKTEUR: KOMMUNIKASIE EN SKAKELING: Mnr Mohamed Shaikh

DIREKTEUR: PROJEKTE: Dr Bárbara Pool

DIREKTEUR: REGSDIENSTE: Mnr Gerhard Lipp

REGISTRATEUR: Mnr Johann Aspeling

UITVOERENDE ASSISTENT VAN DIE REKTOR: Prof Monique Zaahl

ONS BELANGEGROEPE

Die Universiteit skep waarde deur sy interaksie met belanghebbers. Die groot verskeidenheid van belanggroepe het uiteenlopende verwagtings van die Universiteit en dek gevvolglik 'n bestek van behoeftes wat strek van gehalte-kwalifikasies en studentesukses tot die insluiting en ontwikkeling van die gemeenskap. Omdat die Universiteit se besigheidsmodel nie op finansiële winsbejag ingestel is nie en sy inkomste uit bronne soos 'n staatsubsidie, navorsingskontrakte en donasies berus, is ons verhoudingskapitaal 'n belangrike inseg tot en uitset van ons kernbesigheid en is gemeenskapsinteraksie een van ons kernaktiwiteite saam met leer en onderrig en navorsing en innovasie. Die Universiteit stel 'n hoë prys op die netwerke wat ons met ons akademiese, regerings-, bedryfs- en gemeenskapsvennote opbou en probeer deur 'n interaktiewe en wedersyds voordelige model ook waarde toevoeg tot ons vennote se aktiwiteite. Hierdie interaksie voeg derhalwe nie net groot waarde toe tot die volume en gehalte van ons eie kundigheidskapitaal nie, maar gee ons ook die geleentheid om deur die aanwending van die wetenskappe op 'n billike wyse by te dra tot die ontwikkeling van die gemeenskap en die oplossing van sy probleme.

Ons belanggroepe is soos volg:

- Voornemende studente, studente en hulle ouers;
- Werknemers;
- Regering, reguleerders en professionele liggame;
- Alumni;
- Donateure; en
- Gemeenskap (burgerlike samelewing, nieregeringsorganisasies, bedryf, ander universiteite, skole, adviesrade, diensverskaffers en media).

ONS INTERAKSIE MET BELANGHEBBERS

Die Afdeling Gemeenskapsinteraksie word toegewy aan die fasilitering van verhoudinge tussen die Universiteit (studente, dosente, steundienspersoneel, bestuur) en belanghebbers, en dien as intreepunt by die Universiteit vir die plaaslike gemeenskap. Die volgende strukture is ingestel:

- Gemeenskapsinteraksiekomitee van die Senaat;
- gemeenskapsinteraksiekomitees in fakulteite;
- direkte rapporteringslyn aan die Viserekotor (Gemeenskapsinteraksie en Personeel), prof Julian Smith;
- maandelikse afdelingsvergaderings; en
- weeklikse een-op-een-gesprekke in 'n breë prestasiebestuurstelsel.

Ons gebruik 'n verskeidenheid mechanismes om inligting aan ons belanggroepe deur te gee of terugvoer van hulle te kry – van groepbesprekings (soos Konvokasievergaderings met ons alumni) tot formele verslæ (soos ons jaarverslag en donateursverslag) en ondersoeke (soos vraelyste en meningsopnames). Watter mechanismes en hoe dikwels dit aangewend word, hang van die belanggroep af en die sake wat ter sprake is.

In ons skakeling met ons belanggroepe beoog ons om volgens ons strategiese prioriteite, etiese verantwoordelikhede en gestelde wêrdedes op te tree.

Involved in
involved in
one of the
they
stated
in
air
spare on
the
in
Cape
in
the towns

that played
long history
the various
that
brought

Die dag van Andringast

The battle of Andringast Street

19

hundreds of windows smashed
furniture destroyed

"Die Burger" states: "The students forced the Coloured people right into their houses, where considerable damage was caused . . . In the lower part of Andringast Street there is scarcely a single pane left unbroken and doors and windows shattered badly from the rain of stones."

"Scores of Coloured residents, however, were unharmed."

Briefwisseling Correspondence

In die manede na die Slag van Andringaststraat, is aantal briefe saamgevat wat verskeie van die partye geskryf is op die gevolge van die gebeure van 27 en 28 Julie 1940 te probeer hanteer.

In the months that followed the Battle of Andringast Street, letters were written by the parties involved to probe the events of 27 and 28 July 1940.

Dit opgt ons ten helsende om ons kundelike o.i. kan niks belangrik begin soos dit sou in slag sal kom.

HERINNERINGS-
KAMER
KYK VERLEDE
VIERKANTIG
IN DIE OE

VERSLAG VAN DIE REKTOR EN VISEKANSELIER

PROF RUSSEL BOTMAN

Watter soort instansie wil die Universiteit Stellenbosch wees teen 2030 en hoe beoog hy om daar te kom?

Hierdie uittreksel uit die visiestelling van die Nasionale Ontwikkelingsplan vir 'n getransformeerde Suid-Afrika teen 2030 verwoord die gees waarin en doelgerigtheid waarmee die Universiteitsleierskap aandag gee aan die kernvraag:

"We work towards goals with patience invested in actual effort. We invest in our efforts and are not waiting in disengaged expectation. Because we are impatient to succeed, we work with painstaking rigour."

Ons toekomstige posisionering word baseer op die realiteite dat hoér onderwys vandag dwarsoor die wêreld voor skerp uitdagings staan en dat universiteite gevoldiglik drastiese aanpassings en veranderings moet maak om aan die eise van ons tyd te voldoen. Onder dié skerp uitdagings tel: die behoeftes van die gemeenskappe aan wie die Universiteit diensbaar is, die stygende studentegetalle teenoor beperkte en afnemende hulpbronne, nuwe maniere van leer en studeer wat deur tegnologiese ontwikkeling ontstaan het, en die grense van die klaskamer wat besig is om te vervaag vanweë die nuwe moontlikhede van leer op enige plek en enige tyd. Dit is te midde van hierdie groot uitdagings dat universiteite hulle nou in die tweede dekade van die 21ste eeu bevind.

As 'n gevestigde instansie wat uitnemendheid nastreef, neem die Universiteit hierdie uitdagings ernstig op en bring dit doelgerig in sy beplanning en posisionering vir die toekoms in berekening. Dit het ook uit wydlopende konsultasie binne die Universiteit duidelik geword dat die breë universiteitgemeenskap oor die vermoë besik om met die eise van die tyd tred te hou en akademiese voortreflikheid te handhaaf.

Uit hierdie proses van intense introspeksie en met inagneming van die stortvloed van veranderinge, uitdagings en tendense waarmee hoëronderwysinstansies wêreldwyd gekonfronteer word, het die Universiteitsbestuur in oorleg met die akademiese leierskap 'n visie en strategiese posisionering vir die toekoms geformuleer. Hierdie visie is veranker in die skep en handhawing van 'n omgewing van inklusiwiteit, innovasie, diversiteit en transformasie (kyk omskrywing van Visie 2030, bladsy 103) en 'n plek van ontdekking en uitnemendheid waar personeel en studente denkleiers is wat kennis bevorder tot diens van alle belanghebbers.

Hierdie posisionering, beter bekend as die Universiteit se Institusionele Voorneme en Strategie 2013–2018, is op 9 April 2013 deur die Universiteitsraad aanvaar as die grondleggingsfase van die Universiteit Stellenbosch se Visie 2030. Dit weerspieël die benadering om jou die toekoms te verbeeld en dan die hede te herontwerp. Dit ondersteun ons kernaktiwiteite van leer en onderrig, navorsing en gemeenskapsinteraksie. Dit is op een lyn met die vier fokusgebiede wat die grondslag vir ons visie vir die toekoms vorm: studentesukses, die behoud en handhawing van die Universiteit se kundigheidsbasis, die bevordering van diversiteit, en sistemiese volhoubaarheid.

Om praktiese uitvoering aan die Institusionele Voorneme en Strategie te gee het die Universiteit drie oorhoofse strategiese prioriteite bepaal, wat elk deur strategiese temas ondersteun word. In wese behels dit 'n voorname en die strategie waarmee dit uitgevoer of bereik gaan word. Skematis lyk die Universiteit se plan vir die onmiddellike toekoms dus so:

Universiteit Stellenbosch Visie 2030		
Voorneme	Strategiese prioriteit	Strategiese tema
Inklusief	Verruum toegang	<ul style="list-style-type: none"> Verhoog die diversiteitsprofiel van studente en personeel Bevorder toegang tot nuwe kennismarkte
Innoverend	Behou ons momentum van uitnemendheid	<ul style="list-style-type: none"> Posioneer die Universiteit as die voorste navorsingsleier in Afrika Verhoog die studentesukseskoers
Toekomsgerig	Bevorder ons impak op die samelewing	<ul style="list-style-type: none"> Vestig hoop-aan-die-werk-inisiatiewe met die klem op die ontwikkeling van mense en gemeenskappe Ontwikkel toegewye en visioenêre leierskap

HOE HET ONS IN 2013 ONS VISIE UITGEVOER?

Dit spreek vanself dat die voornemens en strategiese prioriteite wat uit ons Visie 2030 vloei, ondersteun moet word deur uitvoerbare institusionele en omgewingsplanne. Ons institusionele planne omvat onder meer uiteenlopende procedures en beleide wat daarop ingestel is om 'n bemagtigende raamwerk te skep waarbinne institusionele doelwitte verwesenlik kan word. Daardeur kan die Universiteit die gewenste resultate lewer ten opsigte van kernsake soos 'n omgewing wat verwelkomend is, 'n kultuur wat transformasie en diversiteit bevorder en 'n besighedsmodel wat voortgesette akademiese en navorsingsvoortreflikheid rugsteun. Omgewingsplanne, aan die ander kant, het te make met die aktiwiteite, inisiatiewe en belangrike prestasie-areas van fakulteite en steundiensomgewings wat noodsaaklik is om die instelling se strategiese doelwitte te verwesenlik.

In die verslagtydperk het die Universiteitsbestuur toegewyd gewerk aan belangrike institusionele planne

om 'n fasiliterende omgewing vir die bereiking van sy institusionele doelwitte te skep. Hierdie planne ondersteun sowel die kernaktiwiteite van die universiteit as sy toekomstige groeistrategie en transformasie:

- 'n Verwelkomende Kultuur;
- 'n Taalaksieplan;
- 'n Personeelplan;
- 'n hersiene Kos huisplasingsbeleid;
- 'n Werwingsbeurs- en Finansiële Ondersteuningsplan vir behoeftige studente; en
- 'n omvattende Informasie- en Kommunikasieteknologieplan vir Leer en Onderrig.

Omgewingsplanne ter bereiking van die strategiese doelwitte van die Institusionele Voorneme en Strategie is tans in wording en sal in 2014 verdere beslag kry aan die hand van 'n stel meetbare strategiese bestuursaanwysers soos byvoorbeeld dié in Tabel 1 hieronder.

TABEL 1: BEREKENDE WAARDES VIR DIE UNIVERSITEIT STELLENBOSCH SE STRATEGIESE BESTUURSAANWYSERS, 2008 EN 2013

Fokus	Strategiese bestuursaanwysers	2008	2013	%-verandering 2008/2013
Kundigheidsbasis	Publikasie-uitsette van onderrig-/navorsingspersoneel	0,86	1,04	20,6
	Gedoktoerde permanente onderrig-/navorsingspersoneel (%)	57,92	60,82	5,0
	Permanente NNS-geëvalueerde onderrig-/navorsingspersoneel (%)	28,71	32,10	11,8
	Voltyds-ekwivalente nagraadse studente (%)	22,99	27,59	20,0
	Nagraadse kwalifikasies toegeken per voltyds-ekwivalente seniorlektor-ekwivalente personeellid	1,30	1,67	28,8
	Gemeenskapsinteraksiepunt	4,28 ¹	5,10	19,1
Studentesukses	Sukseskoers van voorgraadse studente	81,62	83,87	2,8
Diversiteit	Diversiteit van onderrig-/navorsingspersoneel (%)	48,44	54,05	11,6
	Diversiteit van nagraadse studente (%)	45,89	46,21	0,7
	Diversiteit van nuweling-eerstejaarstudente (%)	22,81	32,37	41,9
	Nagraadse studente uit ander Afrika-lande (%)	9,70	14,33	47,8
	Gevestigde vennootskappe in Afrika	0,45	0,33	-26,5
Volhoubaarheid	Benutting van onderrig-/navorsingspersoneel	51,96	55,61	7,0
	Derdegeldstroominkomste aangewend	120,57	163,04	35,2

Interpretasie van die vergelykende waardes in Tabel 1

Tabel 1 toon die berekende waardes vir die strategiese bestuursaanwysers wat in 2013 van toepassing was en ons vordering daarmee sedert 2008. Ten opsigte van navorsing het die publikasie-uitsette per akademiese personeellid, die nagraadse studente as persentasie van alle studente en die nagraadse kwalifikasies toegeken per akademiese personeellid beduidend oor dié tydperk toegeneem. Die sukseskoers van voorgraadse studente word steeds bo die 80%-kerf gehandhaaf. Dit is verder verbluydend om te sien dat die diversiteit van nuweling-eerstejaarstudente merkwaardig verbeter het. Ten spyte daarvan dat die gevestigde vennootskappe in Afrika 'n daling toon, het die persentasie nagraadse studente uit ander Afrika-lande skerp gestyg. Die mate waarin derdegeldstroominkomste vir beurse, bates en so meer aangewend is, het ook beduidend gestyg.

OP PAD NA 'N INKLUSIEWE INSTELLING

'n Kritieke vereiste waaraan die Universiteit in die verslagtyd moes voldoen, is 'n groter inname van voorgraadse studente, veral van bruin, swart en Indiërs (BSI). Die strategiese doelwit is 40,6% bruin, swart en Indiërsstudente teen 2018. Tegelykertyd is dit die bedoeling om die momentum van die Universiteit se diversiteit- en inklusiviteitstrewes te versnel. Tabel 2 demonstreer die Universiteit se diversiteitsprofil oor die afgelope 5 jaar. Danksy 'n doelgerigte werwingsveldtog deur die Afdeling Kommunikasie en Skakeling en die Sentrum vir Voornemende Studente sowel by skole as

in die hoofstroom- en sosiale media om meer bruin, swart en Indiërsstudente te werf, kon die Universiteit reeds teen einde 2013 'n beduidende toename in die toelatingsaansoeke vir studie in 2014 in feitlik al die fakulteite bespeur. Die persentasie bruin, swart en Indiërsstudente wat voorwaarde-lik toegelaat is met die oog op studie in 2014, was 39,7%, teenoor 35,4% vir studie in 2013 en 28,6% vir studie in 2012. Hierdie groeitendens is in die werklike registrasiesyfers vir 2014 gehandhaaf – 35,1% van die nuweling-eerstejaarstudente was uit bogenoemde groepe (kyk "Wat ons bereik het" regs bo).

¹ 2009 in plaas van 2008 se waarde word getoon omdat die meting van gemeenskapsinteraksie eers in 2009 gestabiliseer het.

Wat ons bereik het

	2012	2013	2014
Geregistreerde nuwelingstudente			
Aantal bruin, swart en Indiërs-studente	1 085	1 462	1 848
Aantal wit studente	3 105	3 162	3 410
Totale studentetal	4 190	4 624	5 258
% bruin swart en Indiërsstudente	25,9%	31,6%	35,1%

TABEL 2: BRUIN, SWART EN INDIËRS-STUDENTE BY STELLENBOSCH UNIVERSITEIT AS PERSENTASIE PER FAKULTEIT EN VAN ALLE STUDENTE, 2009–2013

Percentasie bruin, swart en Indiërs-studente per fakulteit

Fakulteit	Voortgaande studente					2009	Alle studente in fakulteit			
	2009	2010	2011	2012	2013		2010	2011	2012	2013
AgriWetenskappe	17,7	18,3	19,1	17,2	20,6	21,3	21,1	22,5	21,3	24,1
Ekonomiese en Bestuurswetenskappe	16,9	17,3	17,3	17,4	19,5	30,2	30,4	30,2	30,2	31,2
Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe	43,8	44,0	44,3	46,8	49,8	48,2	49,7	48,5	49,2	51,4
Ingenieurswese	13,2	13,8	15,3	16,4	18,6	15,0	15,7	17,2	18,5	20,3
Krygskunde	88,2	90,9	87,2	85,4	86,2	85,5	88,9	86,1	84,2	84,9
Lettere en Sosiale Wetenskappe	20,2	22,4	24,4	23,9	28,1	24,1	26,9	29,1	31,0	32,9
Natuurwetenskappe	30,4	31,5	32,1	31,7	32,1	32,0	33,5	33,9	33,7	34,3
Opvoedkunde	17,4	19,5	22,1	24,4	26,9	50,7	45,7	44,2	41,9	40,4
Regseleerdheid	22,8	24,2	29,9	31,8	30,7	23,2	24,5	24,5	26,0	25,3
Teologie	25,4	25,6	32,9	39,0	52,7	43,5	44,9	45,1	47,7	50,7

Percentasie bruin, swart en Indiërs-studente van alle universiteitstudente

Wit	76,3	75,5	74,4	74,0	71,3	67,6	67,1	67,1	66,9	65,4
Bruin	16,0	16,2	16,4	16,1	17,2	16,5	16,3	15,8	15,5	16,0
Swart	6,2	6,8	7,6	8,2	9,6	13,9	14,6	15,0	15,5	16,3
Indiërs	1,5	1,5	1,6	1,7	1,9	1,9	2,0	2,1	2,1	2,3
% bruin, swart en Indiërs-studente	23,7	24,5	25,6	26,0	28,7	32,3	32,9	32,9	33,1	34,6
Studentetal	15 869	16 524	17 051	16 932	17 293	26 243	27 694	28 193	27 823	28 156

Interpretasie van die vergelykende inskrywingsyfers volgens ras in Tabel 2

Tabel 2 toon 'n sterk groei in die algemene rassediversifikasie van studente. Alle fakulteite wys 'n toenemende tendens in bruin, swart en Indiërs- ingeskreve voortgaande studente van 2009 tot 2013, met die Fakulteit Teologie wat die grootste sprong na 52,7% in 2013 toon. Slegs die Fakulteit Krygskunde wat reeds goed verteenwoordig was, het 'n effense daling in die aangewese groep ingeskreve voortgaande studenteervaar. Wanneer daar na die totale aantal studente in fakulteite in 2013 gekyk word, oorheers die ingeskreve bruin, swart en Indiërsstudente as 'n groep inderdaad die wit studente in die Fakulteite Teologie (50,7%), Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe (51%) en Krygskunde (84%), terwyl die aangewese groepe die minste in die Fakulteite Ingenieurswese (20,3%), AgriWetenskappe (24,1%) en Regseleerdheid (25,3%) verteenwoordig word.

As daar gekyk word na die voortgaande getalle in die geheel, oorheers wit studente steeds met 71,3%, met die bruin, swart en Indiërsstudente wat sterk van 23,7% in 2009 na 28,7% in 2013 groei. Wanneer die totale van alle studente by die Universiteit oor alle studiejare en fakulteite vergelyk word, het die bruin, swart en Indiërgroep 'n geleidelike toename jaar na jaar getoon, van 32,3% in 2009 na 34,6% in 2013.

TABEL 3: MINISTERIEËLE INSKRYWINGS- EN EFFEKTIWITEITSTEIKENS VIR 2013 EN DIE UNIVERSITEIT STELLENBOSCH (US) SE PRESTASIE, 2011–2013

	Ministeriële teiken	US in 2011	US in 2012	US in 2013
Koptelling	25 693 in 2009 moet vermeerder tot 27 639 in 2013, 'n jaarlikse verhoging van 1,8% tussen 2009 en 2013	27 266	27 510	27 418
Voltyds-ekwivalente studente	20 668 in 2009 moet tot 21 806 in 2013 vermeerder, 'n jaarlikse verhoging van 1,3% tussen 2009 en 2013	22 188	22 193	21 803
Befondsde onderriginseteenheid-totaal vir 2015/2016	65 800	68 534	71 598	69 049
Voorgraadse nuweling-eerstejaars in 2013	4 489, 'n gemiddelde jaarlikse verhoging van 1,5% vanaf 4 234 in 2009	4 535	3 936	4 553
Breë studierigtigs in 2013:				
Wetenskap, ingenieurswese en tegnologie	45,1%	45,6	47,9	48,0
Besigheid en bestuur	19,1%	22,9	21,6	21,2
Opvoedkunde	5,4%	5,9	5,7	5,9
Geesteswetenskappe	30,4%	25,6	24,8	24,9
Studievlake:				
Voorgraads	59,3% in 2013	61,0	60,0	61,5
Nagraads onder magister	14,5% in 2013	13,6	13,2	13,6
Magister	18,6% in 2013	19,3	18,4	17,2
Doktoraal	4,1% in 2013	4,5	4,8	5,0
Geleenheidstudente	3,5% in 2013	1,6	3,6	2,7
Totale aantal gegradsueerde	Moet van 6 766 in 2009 vermeerder tot 7 570 in 2013	7 179	7 680	7 529
Gegradsueerde in skaars vaardighede:				
Ingenieurswese	370 in 2013	382	447	434
Lewens- en fisiese wetenskappe	261 in 2013	439	464	441
Diere- en menslike gesondheidswetenskappe	327 in 2013	293	304	319
Aanvanklike onderwyseronderrig	391 in 2013	375	441	437
Gegradsueerde op verskillende vlakke:				
Honneurs	1 347 in 2013	1 244	1 158	1 220
Navorsingsmagister	672 in 2013	615	939	841
Doktoraal	192 in 2013	150	240	225
Teiken vir sukseskoers	84,5% in 2013, op vanaf 83,8% in 2009	83,4%	84,9%	85,9%
US se proporsionele bydrae tot die nasionale lewering van gegradsueerde in skaars vaardighede:				
Ingenieurswese	3,3% in 2014			
Lewens- en fisiese wetenskappe	4,8% in 2014			
Diere- en menslike gesondheidswetenskappe	3,3% in 2014			
Aanvanklike onderwyseronderrig	2,7% in 2014			

Interpretasie van die vergelykende inskrywings- en effektiwiteitswaardes teenoor die ministeriële teiken vir 2013 in Tabel 3

Tabel 3 toon hoe die Universiteit Stellenbosch in 2011, 2012 en 2013 gevaaar het gemeet aan die inskrywings- en effektiwiteiteikens vir 2013 wat die Minister van Hoër Onderwys en Opleiding met die Universiteit ooreengekom het. Hierdie statistiek word jaarliks uit HEMIS (*Higher Education Management Information System*) onttrek en aan die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding gelewer, wat die universiteite in Suid-Afrika se prestasies met mekaar vergelyk. Ons sukseskoersprestasie van 85,9% vir 2013 oortref die ministeriële teiken van 84,5%. Die Universiteit se proporsionele bydrae tot die nasionale lewering van gegradsueerde in skaars vaardighede sal in 2014 bereken word.

FIGUUR 1: VOORGRAADSE DIVERSITEITSPROFIEL GEMEET AAN DIE RAADSTEIKENS TOT 2019

Interpretasie van die vergelykende waardes in Figuur 1

Figuur 1 toon hoe die Universiteit sedert 2008 gevorder het met die diversiteitsteikens wat deur die Universiteitsraad gestel is. Die werklike persentasies bruin, swart en Indierstudente wat die afgelope aantal jaar by die Universiteit ingeskryf was, word gegee. Die werklike inskrywings en die teiken vir 2012 en 2013 word getoon, en die jaarlikse teikens tot 2019 kan op die teikenbalke afgelees word. Alhoewel ons die teiken nie in 2012 gehaal het nie, het ons dit wel in 2013 na verskerpte pogings gehaal (kyk bladsy 33).

DIE SKEP VAN 'N SENTRUM VIR INKLUSIWITEIT

Transformasie aan die Universiteit Stellenbosch word gekonseptualiseer as 'n kombinasie van – enersyds – doelbewuste demografiese veranderinge en – andersyds – 'n verskuiwing in die institusionele kultuur. Ons streef daarna om inklusief te wees nie net ten opsigte van ras en etnisiteit nie, maar ook ten opsigte van geslag, gestremdheid, taal, seksuele oriëntasie en geloof.

Die Sentrum vir Inklusiwiteit is in September 2013 gestig om transformasie aan die Universiteit te ondersteun en te monitor. Die doelwitte van die Sentrum is onder meer om:

- leer- en leefruimtes uit te brei en te ontwikkel deur diversiteit en insluiting te prioritiseer as sleutelmeganismes vir leierskapsontwikkeling, vir die bevordering van sosiale kohesie, vir relevante onderrig en leer, en vir studentesukses;
- leiers in staat te stel en daarvoor gevoelig te maak om deelname in die wydste konteks te faciliteer en om diskriminasie doeltreffend te monitor en uit te roei; en

- 'n visueleregstelling- (*redress*) en kommunikasiestrategie te ontwikkel wat 'n verwelkomende en inklusiewe kultuur prioritiseer en kritiese debatte en institusionele ruimtes vir personeel- en studentekommunikasie faciliteer. Visuele regstellingsprojekte is daarop gemik om veelvoudige institusionele geskiedenis en identiteite te erken en te verwelkom.

Sedert sy stigting het die Sentrum vir Inklusiwiteit begin voorberei vir sy transformasie-inisiatiewe deur:

- die opstel van 'n kontrolelys om die implementering van aanbevelings in die Soudien-verslag te monitor (kyk Glossarium, bladsy 103);
- die ontwikkeling en toetsing van 'n konseptemplaat vir transformasieplanne in fakulteite;
- die identifisering van transformasienavorsingsprioriteite;
- die ontwikkeling en implementering van transformasieopleidingsprogramme vir personeel én studente; en
- die hou van 'n reeks openbare gesprekke oor diversiteitsbevordering, waarvan sommige saamgeval het met die viering van openbare vakansiedae.

INSTELLING VAN 'N WEEKLANGE VIERING VAN DIVERSITEIT

Die Universiteit Stellenbosch het sy eerste viering van diversiteit van 30 September tot 4 Oktober 2013 gehou. Hierdie weeklange geleentheid, wat voortaan jaarliks aangebied sal word, behels uiteenlopende gesprekke, aanbiedings, opvoerings en uitvoerings; en verskaf 'n platform aan personeellede en studente om diversiteit en inklusiwiteit te vier. Hierdie eerste program is in al sy fasette uitstekend deurveral studente bygewoon; trouens, te oordeel na hul aktiewe deelname aan die program, is daar 'n betekenisvolle paradigma-skif in studentegeledere na juis die inklusiwiteit wat die Universiteit met sy Institusionele Voorneme en Strategie op weg na 2030 nastreef.

OP PAD NA 'N INNOVERENDE INSTELLING

Deur die momentum van ons akademiese en navorsingstrewe vol te hou, kon die Universiteit hom in die verslagtydperk laat geld, nie slegs deur sy onderskeiding as voorste universiteit op die terrein van geweegde navorsingsuitsette per kapita nie, maar ook deur die hoér posisie wat hy tans op die QS-ranglys van wêreldeuniversiteite beklee.

Vir die vierde agtereenvolgende jaar is die Universiteit deur die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding bekratig as die instansie met die hoogste geweegde navorsingsuitsette per personeellid naamlik 3.08 vir uitsette gelewer in 2012. Dit is die hoogste uitset in die land, hoér as selfs dié van die WNNR, en beduidend hoér as dié van die Universiteit Kaapstad, wat die tweede plek in die rangorde beklee.

Op die QS-lys van wêreld-universiteite het die Universiteit nou uit die blok van universiteite wat tussen die 400- en 450ste plek lê, opgeskuif na 'n individuele 387ste plek onder voorste navorsingsgedreve universiteite.

Wat die deursetkoers van eerstejaarstudente betref, is ons resultaat van 87% tans die hoogste in die land. Daarby staan die Universiteit se algehele voorgraadse sukseskoers nou op 83,9%. Dit toon onteenseglik die vrugbaarheid van die Universiteit se volgehoudende benadering van 'toegang met sukses', 'n benadering waarvolgens hy veral nuwelingstudente ruim ondersteun met doelgesikte akademiese en ontwikkelingsprogramme en -strukture.

STIGTING VAN DIE AFRIKA-KANKERINSTITUUT

In reaksie op die kritieke behoefte aan ingrypings wat sal help om kanker te voorkom en om die toegang tot behandeling en sorg vir kankerlyers op die Afrika-vasteland te verbeter, het die Universiteit Stellenbosch in November 2013 die Afrika-Kankerinstituut gestig. Die Instituut sal deur sy programme Suid-Afrika en ander Afrikalande op kankergebied bystaan om kapasiteit te bou, om onderwys en opleiding te verskaf en om nasionale en internasionale samewerking te bevorder.

Die Afrika-Kankerinstituut is geleë in ons Fakulteit Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe, hoewel kankernavorsing aan die Universiteit nie tot hierdie fakulteit beperk is nie. Etlike afdelings en eenhede in sewe ander fakulteite ondernem ook kankerverwante navorsing. Die doelwit van die Instituut is om hoëvlakkernavorsing te ondernem wat sal bydra tot die verbetering van die voorkoming, diagnose en bestuur van kanker in Afrika.

'n Memorandum van verstandhouding met die invloedryke *University of Texas MD Anderson Cancer Center* is onderteken. Hierdie reëling sal samewerking op die gebied van opleidingsprogramontwikkeling, fakulteitsuitrilings, spesifieke onkologiekursusse en navorsingsprojekte faciliteer ten einde ons wetenskaplike insig in kanker te bevorder en ons versorging van kankerlyers te verbeter.

INSTELLING VAN SES NUWE NAVORSINGLEERSTOELE

Altesaam ses nuwe navorsingleerstoele is in 2013 bekom, wat die aantal SARChI-navorsingstoele aan die Universiteit Stellenbosch op 18 te staan bring. Die nuwe stoele is op die gebiede van Meganistiese Modellering van Gesondheid en Epidemiologie, Geïntegreerde Wynwetenskappe, Mibaktomika (genetiese studie van bakterieë wat tuberkulose veroorsaak), Biomerkers vir Tuberkulose en Dieretuberkulose. Die ander twee is gesamentlike navorsingstoele wat fokus op Wiskunde en Teoretiese Fisiese Biowetenskappe (saam met die Afrika Instituut vir Wiskundige Wetenskappe (AIMS) en op Vleiskunde (saam met die Universiteit van Fort Hare).

SARChI is 'n vlagskip-inisiatief van die regering wat ontwerp is om uitnemendheid in navorsing en innovasie na die Suid-Afrikaanse wetenskapstelsel te lok en dit daar te behou. Die vernaamste oogmerk is om die land se universiteite te versterk sodat nagraadse studente, navorsing en innovasie-uitsette van 'n hoë gehalte gelewer kan word. Die navorsingstoele verleen impetus aan die Universiteit se strewe om die aantal nagraadse studente te verhoog, want dit skep geleenthede vir magister- en doktorale studente om navorsing te onderneem.

OP PAD NA 'N TOEKOMSGERIGTE INSTELLING

Die Universiteit het hom gevestig as 'n rolspeler wat 'n positiewe impak op die samelewing wil maak deur effektiewe navorsingsprogramme geskoei op die wetenskap-vir-die-samelewing-benadering en deur uitgebreide gemeenskapsontwikkelingsprogramme.

HOPE@MATIES SKEP GELEENTHEDE

Die Universiteit Stellenbosch se *Hope@Maties*-program het in 2013 werwingsbeurse aan 201 graad 12-leerders wat aan die program deelgeneem het, toegeken. Dit is 'n strategiese skolevennootskapprogram waarin graad 12-leerders met 'n gemiddelde persentasie van 70% of meer vanuit tien geografiese groeperings Saterdag- of vakansieskole bywoon. Die program word in stedelike en landelike sentrums aangebied met 'n sentrale skool as gasheer. Hier ontvang leerders addisionele onderrig in vakke soos Wiskunde, Lewens- en Fisiese Wetenskappe, en Rekeningkunde by van die beste onderwysers in die omgewing. Hulle word blootgestel aan verskeie kursusopsies aan die Universiteit, en aan loopbaanopsies ooreenkomsdig hul vakke; daarby kry hulle leiding en hulp met hul formele toelating tot die Universiteit.

In die stedelike sentrums (Stellenbosch, Atlantis, Mitchells Plain, Elsiesrivier en die Paarl) word die program op Saterdae en tydens die winterskoolvakansie aangebied. In die landelike sentrums (Worcester, Malmesbury en die Overberg) woon die leerders kontaksessies by tydens die herfs-, winter en lenteskoolvakansies. In 2013 is die program uitgebrei na twee bykomende sentrums: die Eden en Sentrale Karoo-distrik (Mosselbaai, George, Knysna, Plettenbergbaai, Oudtshoorn en Beaufort-Wes) en die suidelike voorstede van Kaapstad. Programme vir graad 11-leerders is ook in drie distrikte gevestig: die Kaapse Wynlande, die Weskus en die Overberg.

WORCESTER-KAMPUS REIK UIT NA LANDELIKE GEMEENSKAP

In die verslagtydperk het die Universiteit sy voetspoor in landelike gemeenskappe verder uitgebrei met, as basis, die Fakulteit Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe se ultramoderne Ukwanda Landelike Kliniese Skool op die Worcester-kampus.

Ukwanda, met sy spil in Worcester en speke in Ceres, Robertson, Caledon, Hermanus en Swellendam, stel mediese studente in staat om hul finale jaar in 'n landelike omgewing te voltooi. Hier kry studente eerstehandse ervaring van die werklike gesondheidsbehoeftes van gemeenskappe, ontwikkel hulle hul vermoë tot kritiese denke en gebruik hulle hul mediese kennis op 'n praktiese manier.

Ukwanda bied ook ruimte vir innovasie, en is maar die eerste stap in die skep van 'n sterk multidissiplinêre landelike teenwoordigheid. Vanaf 2013 is die Worcester-kampus ook die tuiste van die SciMathUS-oorbruggingsprogram, wat opvoedkundig benadeelde leerders 'n tweede geleenthed bied om vir toelating tot hoër onderwys in aanmerking te kom. Altesaam 19 studente het dié program in 2013 daar gevolg; al 19 was suksesvol en het voortgegaan om by die Universiteit te studeer. SciMathUS word al sedert 2001 met welslae op die Stellenbosse hoofkampus bedryf. Die Universiteit se Regshulpkliniek het in 2013 'n kantoor op die Worcester-kampus geopen in 'n poging om behoeftige persone van die platteland toegang tot kwaliteitregsdienste te bied. Die fokus is op regshulp ten opsigte van egskeidings,

kinderregte en plaasuitsettings. Planne word reeds beraam om die lewering van regsdienste op Worcester uit te brei.

GEMEENSKAPSINTERAKSIE AFGESTEM OP MENSE-ONTWIKKELING

Deur sy aktiewe betrokkenheid in gemeenskappe via aktiwiteite wat op mense- en gemeenskapsontwikkeling gemik is, het die US in die verslagtyd daarna gestreef om die lewenskwaliteit van omliggende gemeenskappe te verbeter.

Gedurende 2012–2013 het die Afrika-sentrum vir MIV-/Vigsbestuur, wat hom daarop toespits om die kompleksiteite rondom MIV/vigs te belig, altesaam 128 opvoerings van opvoedkundige teater help reël en sodoende 24 632 mense bereik. Nagenoeg 6 000 mense is in die proses vir MIV getoets.

Die Universiteit se Regshulpkliniek het in 2013 altesaam 260 plaasarbeider-behuisingaangeleenthede gehanteer, waarvan 194 bestredre hofsake was. Die Regshulpkliniek werk hoofsaaklik met sake oor uitsettings op plase, arbeidsgeskille, gesinsgeweld, egskeidings en skuldverligting. Gratis regsdienste word aan behoeftiges verskaf, veral aan lede van voorheen benadeelde gemeenskappe. In die proses word finalejaar-regstudente en kandidaatprokureurs opgelei.

Die Eenheid vir Sielkunde het in 2013 'n totaal van 1 088 sielkundige konsultasies aan individue uit die gemeenskap gebied. Dié Eenheid lever sielkundige dienste aan individue uit arm gemeenskappe in Stellenbosch, wat andersins nie toegang tot sielkundige sorg sou hê nie. Die Eenheid doen ook navorsing en bied opleiding aan kliniese sielkundiges en beraders wat hulle toerus om aan die land se geestelike gesondheidsorgbehoeftes te voldoen deur 'n rol as gemeenskapsielkundiges te vervul.

BEVORDERING VAN VISIOENËRE DENKLEIERSKAP

Sentraal tot die Universiteit se nuwe visie is die waardestelling dat ons 'n instelling is waar denkleiers vir die toekoms opgelei word. In die 20ste eeu en vroeër het die wêreld behoefte gehad aan bestuurders van organisasies, leiers van instellings en groot nyweraars. Universiteite het dus daarna gestreve om studente toe te rus met die kennis wat hulle nodig sou hê om die strukture op hulle spesifieke vakgebied te bestuur. Maar in die 21ste eeu het ons behoefte aan mense wat die denke van 'n samelewning kan lei – in ons land, op ons vasteland en oor die hele wêreld. Ons benodig mense met beter insig in wêrelkwessies, ons benodig mense met talent en bedrewenheid om probleme kreatief op te los, en ons benodig mense met die toekomsvisie en die motivering om hul kennis en denkleierskap in diens te stel van 'n beter samelewning.

In hierdie verslagjaar het die Universiteit sy eerste 'vrygeborenes' verwelkom. Dít is studente wat in die eerste jaar van demokrasie (1994) gebore is. Die potensiële invloed wat dié unieke groep studente op ons universiteit en selfs ons samelewning kan hê, het duidelik na vore gekom tydens die Universiteit se eerste Diversiteitsweek, wat in Oktober 2013 gevier is – nie die minste nie, uit die leidende denke waarmee hulle daar gereageer het op die vraag: Wat beteken dit om 'n vrygeborene in 'n demokratiese Suid-Afrika te wees?

Die vernuwendende perspektiewe, vars idees en uitdagende denke oor die plek van die jeug in 'n toekomstige Suid-Afrika het veral na vore gekom in die blog-kompetisie wat tydens

die week van diversiteitsvieringe gehou is. Dit het aan die Universiteitsleierskap belangrike aanwysers en leidrade gegee oor die studentemark van die toekoms – oor die behoeftes en denke van ons toekomstige studente en oor die uitdagings wat op ons weg lê nie net om die institusionele kultuur vir 'n nuwe generasie te skep nie, maar ook om die denkleierskap te help kweek vir 'n nuwe wêreld.

VERSNELING VAN SAKE-IDEES

Denkleierskap met 'n entrepreneuriese inslag aan die Universiteit is in 2013 versterk met die bekendstelling in Augustus van die Universiteit se eerste sakeversneller, LaunchLab. LaunchLab is 'n inisiatief van Innovus, die Universiteit se innovasiemaatskappy. Hier kan studente-entrepreneurs hul sake-idees in 'n stimulerende inkubator-omgewing ontwikkel en toets. LaunchLab bied ook die jaarlike Stellenbosch-idee-kompetisie aan waarin tien studente saaikapitaal, mentorskap en spasie in die inkubator wen om hulle besigheidsidees in 'n lewensvatbare besigheid te omskep. LaunchLab hou gereeld praatjies waarin denkleiers en suksesvolle entrepreneurs hul ondervinding met die LaunchLab-gemeenskap deel.

DIE WEG NA 2018

Ons Institusionele Voorneme en Strategie 2013–2018 is die Universiteit se eerste stap tot geïntegreerde bestuur. Die Universiteitsleierskap se verslae oor ons kernbesigheid wat hierna volg skets 'n prentjie van ons prestasie in 2013 en toon hoe ons waarde toegevoeg het in ons diensbaarheid aan ons uiteenlopende groepe belanghebbers.

Ek vertrou dat ons personeel en studente die Institusionele Voorneme en Strategie 2013–2018 met ywer en toewyding sal uitleef. In die kort tot medium termyn lê daar ongetwyfeld groot verdere uitdagings voor, maar met die bewese suksesse van die afgelope jaar is die fondasie van die Institusionele Voorneme en Strategie gelê. Dit plaas ons Universiteit stewig op weg na 2018 wanneer ons 'n eeu van akademiese uitnemendheid as openbare hoër onderwysinstelling gaan vier. Soos die visiestelling uit die Nasionale Ontwikkelingsplan in die aanhef van my verslag dit stel, werk ons met nougesette toewyding in die nastreef en verwesenliking van ons visie en institusionele doelwitte.

FINANSIELLE OORSIG

Die Universiteit Stellenbosch is tot strategiese finansiële beplanning en bestuur met die oog op die langtermyn finansiële volhoubaarheid van die instelling verbind. Hierdie strategiese finansiële beplanning vir volhoubaarheid word deur die bestuursmandaat vir die volgende vyf jaar gerig. Tot en met die verslagjaar was die sistemiese klem op die vier strategiese fokusgebiede, naamlik die behoud en uitbou van die Universiteit se kundigheid, die bevordering van studentesukses, die verbreding van personeel- en studentediversiteit, en die beveiliging van sistemiese volhoubaarheid. Van 2014 val die sistemiese klem op die prioriteit van die Institusionele Voorneme en Strategie 2013–2018 soos op 9 April 2013 deur die Raad aanvaar is. Hiervolgens word die brontoedeling deur drie strategiese prioriteit en die gepaardgaande temas as dryfvere vir volhoubaarheid gerig, soos in my verslag en op bladsy 6 uiteengesit word.

Die Universiteit het daarin geslaag om die 2013 finansiële jaar suksesvol af te sluit te midde van verskeie faktore wat gelei het tot finansiële uitdagings wat die hoof gebied moes word. Sommige van hierdie faktore was:

- die volatiliteit van internasionale ekonomiese en die impak daarvan op wisselkoerse, derdegeldstroom-inkomste² en die druk waaronder die Suid-Afrikaanse ekonomie verkeer;
- die impak van die huidige ekonomiese toestand op die bekostigbaarheid van studie- en inwoningsgelde vir studente; en
- verandering aan sekere komponente vir die berekening van staatsubsidietoekennings, wat daartoe gelei het dat die subsidie-inkomste vir 2013 langer is as wat begroot is.

Die vernaamste kenmerke vir die verslagjaar is:

- totale inkomstegroei van 14,7% (3,6% in 2012) tot R4 064 miljoen (R3 544 miljoen in 2012), teenoor uitgawes wat in 2013 met 7,1% (14,8% in 2012) tot R3 536 miljoen (R3 302 miljoen in 2012) toegeneem het;
- inkomstegroei uit privaat skenkings, toekennings en navorsingskontrakte van 3,2% (6,7% in 2012) tot R1 090 miljoen (R1 057 miljoen in 2012);
- verhoogde befondsing vir steeds groeiende fasilitets- en toerustingbehoeftes;
- 'n totale surplus van R528 miljoen, teenoor die surplus van R243 miljoen in 2012; en
- 'n surplus van R225 miljoen (R111 miljoen in 2012) indien beleggingsinkomste uitgesluit word.

Altesaam R316 miljoen van bogemelde surplus is toeskryfbaar aan beperkte fondse waaroor die Raad nie diskresie het nie. Die surplus van R213 miljoen in onbepakte Raadsfondse kan onder andere toegeskryf word aan:

- werklike inkomste wat meer as die werklike uitgawes teen die Universiteit se hoofbegroting is;
- die afname in die persentasie inkomstegroei uit privaat skenkings, toekennings en kontrakte (3,2% in 2013 teenoor 6,7% in 2012 en 11,6% in 2011), wat ook daartoe bydra dat besteding in 2013 meer konserwatief as in vorige jare was; en
- faktore soos die hoër as begrote inkomste uit renteverdienste en gerealiseerde wins by die verkoop van beleggings.

Die inkomste vir die Universiteit se hoofbegroting word uit die staatsubsidie-, studentegelde- en ander kleiner bydraes, soos 'n persentasie van die toeslagheffing op derdegeldstroom-inkomste, saamgestel. Die totale besparing vir 2013 op dié begroting beloop R123 miljoen, waarvan R106 miljoen na omgewings se strategiese en balansfondse oorgedra is vir diskresionêre uitgawes soos onder andere beurse, kapitaalprojekte en bedryfsuitgawes wat nie binne die hoofbegroting vir 2014 geakkommodeer word nie. Die oorblywende besparing van R17 miljoen op die hoofbegroting kan aan inkomste wat hoër is as wat begroot is, en besparings op institutionele uitgawes soos vir munisipale dienste, posgeld, bankkoste en versekeringsuitgawes toegeskryf word. Laasgenoemde twee besparings is 'n resultaat van tenderprosesse wat daartoe gelei het dat werklike uitgawes vir hierdie dienste afgeneem het, asook verbeterde besigheidsprosesse binne die Universiteit. Die konserwatiewe besteding ten opsigte van bedryfsuitgawes en salarissose vir 2013 is die gevolg van onsekerheid oor langtermyninkomsteverwagtings vir die Universiteit, waar die subsidieformule vir Hoër Onderwysinstellings tans

hersien word. Daar bestaan dus onsekerheid oor hoe subsidiotoedeling aan Hoëronderwysinstellings in die toekoms sal geskied.

Die 2013 finansiële resultaat is verder die gevolg van onder andere:

- konserwatiewe, geïntegreerde begrotingsbeplanning binne 'n aaneenlopende sesjaar finansiële plan, met inbegrip van 'n gebeurlikheidsreserwe om onvoorsiene gebeure te kan bestuur;
- die voortdurende herontwerp en belyning van bedryfsprosesse om groter kostedoeltreffendheid te verseker, veral op die gebied van fisiese fasilitete; en
- die beskikbaarstelling van strategiese fondse ter ondersteuning van nuwe inisiatiewe wat op die realisering van die visie en doelwitte van die Universiteit gerig is.

Bogemelde suksesse bied 'n goeie basis vir voortgesette proaktiewe finansiële beplanning en die verfyning van die finansiële model wat die Universiteit se strategiese doelwitte en fokusgebiede dien.

VERSLAGDOENINGSTANDAARDE

Op 29 Augustus 2003 is die Regulasies vir Jaarlikse Verslagdoening deur Hoëronderwysinstellings deur die Minister van Onderwys in die *Staatskoerant* gepubliseer, wat die raamwerk, asook die minimum standaarde en die formaat van verslagdoening, voorskryf. Hierdie gekonsolideerde finansiële jaarstate is vir die jaar geëindig 31 Desember 2013 in ooreenstemming met die regulasies opgestel. Ingevolge artikel 41(2) van die Wet op Hoër Onderwys, no. 101 van 1997 (soos gewysig tot en met die Regulasies vir Jaarlikse Verslagdoening vir Hoëronderwysinstellings gedateer 1 Augustus 2007), is universiteite verplig om finansiële jaarstate aan die Departement van Onderwys voor te lê wat aan Suid-Afrikaanse Standpunte oor Algemeen Aanvaarde Rekeningkundige Praktyk voldoen. Die Universiteit het die keuse uitgeoefen om *International Financial Reporting Standards* (IFRS) toe te pas. Die oorgangsdatum na IFRS was 1 Januarie 2004.

Ingevolge artikel 4(3)(b) van die Wet op Openbare Oudit, no. 25 van 2004, kan die Ouditeur-Generaal enige instelling wat openbare befondsing ontvang, oudit. Die Ouditeur-Generaal het egter gekies om nie self die oudit van die Universiteit Stellenbosch uit te voer nie, maar het wel spesifieke bykomende opdragte wat aandag moet geniet, aan die Universiteit se aangestelde eksterne ouditeur, PricewaterhouseCoopers Geïnk., gegee. Hierdie bykomende opdragte sluit in die oudit van nakomingswetgewing wat op finansiële aangeleenthede, finansiële bestuur en ander verwante aangeleenthede van toepassing is, asook die oudit van prestasie teenoor voorafbepaalde doelwitte, soos deur die Universiteit en die Minister van Hoër Onderwys en Opleiding ooreengekom is. Vir die jaar onder oorsig was die ministeriële inskrywingsteikens soos in Tabel 3 op bladsy 16 aangedui word, die enigste gekontrakteerde doelwit met die Minister van Hoër Onderwys en Opleiding.

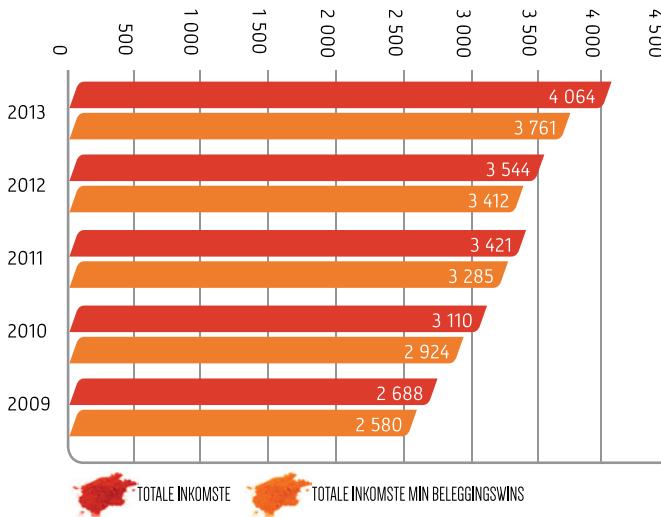
Vanweë verandering in rekeningkundige standpunte en beleid, is syfers vir vorige jare in 2013 herstateer. Verwysing na syfers vir vorige jare in hierdie verslag dui telkens op die herstateerde syfers.

²Kyk definisie op bladsy 102.

INKOMSTE

Figuur 2 illustreer die groei in die Universiteit se totale inkomste en inkomste met uitsluiting van beleggingswens vir die tydperk van 2009 tot 2013.

FIGUUR 2: TOTALE INKOMSTE, 2009–2013 (RM)

TABEL 4: GROEI EN SAMESTELLING VAN INKOMSTE, TOTAAL EN PER HOOFKOMPONENT, 2009–2013

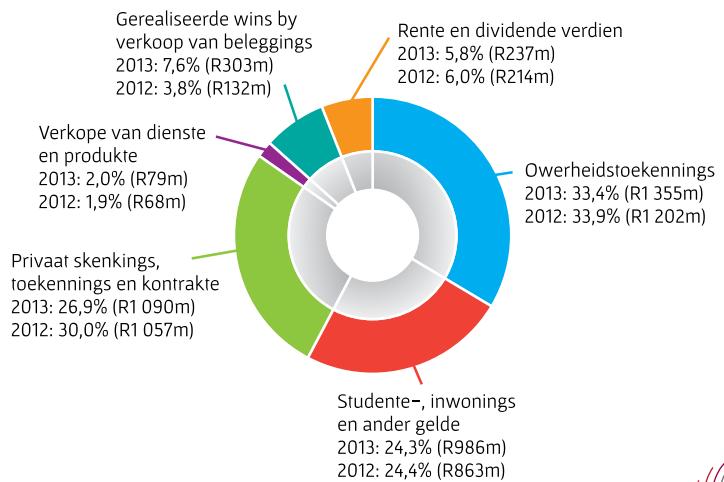
	2009	2010	Toename/ (Afname) 2009 / 2010 %	2011	Toename/ (Afname) 2010 / 2011 %	2012	Toename/ (Afname) 2011 / 2012 %	2013	Toename/ (Afname) 2012 / 2013 %
Totale inkomste van herhalende aard, waarvan:	Rm 2 688	3 110	15,7	3 421	10,0	3 544	3,6	4 064	14,7
Owerheidstoekennings	Rm 955	1 112	16,4	1 224	10,1	1 202	(1,8)	1 355	12,7
% van inkomste	% 35,5	35,7		35,6		33,9		33,4	
Studente-, inwonings- en ander gelde	Rm 587	682	16,1	786	15,3	863	9,8	986	14,3
% van inkomste	% 21,8	21,9		23,0		24,4		24,3	
Privaat skenkings, toekenningens en kontrakte	Rm 766	888	15,9	991	11,6	1 057	6,7	1 090	3,1
% van inkomste	% 28,5	28,6		29,0		30,0		26,9	
Verkope van dienste en produkte	Rm 69	50	(27,5)	67	34,0	68	1,5	79	16,2
% van inkomste	% 2,5	1,6		2,0		1,9		2,0	
Gerealiseerde wins by vreemding van beleggings	Rm 108	186	72,2	136	(26,9)	132	(2,9)	303	129,5
% van inkomste	% 4,0	6,0		4,0		3,8		7,6	
Rente en dividende verdien	Rm 189	189	-	196	3,7	214	9,2	237	10,7
% van inkomste	% 7,0	6,1		5,7		6,0		5,8	

Soos uit Tabel 4 blyk, het *totale inkomste* van 'n herhalende aard met 14,7% (2012: 3,6%) tot R4 064 miljoen (2012: R3 544 miljoen) toegeneem. Privaat skenkings, toekenningens en kontrakte as persentasie van totale inkomste van herhalende aard het van 28,5% in 2009 na 26,9% in 2013 afgeneem, terwyl owerheidsbydraes oor dieselfde tydperk ook effens van 35,5% na 33,4% afgeneem het.

Tabel 4 toon ook dat die groei in die totale inkomste van 'n herhalende aard in 2013 (14,7%), vergeleke met 3,6% in 2012, groter is. Die totale inkomste het in nominale terme

Die samestelling van die Universiteit se inkomste per hoofkomponent, uitgedruk in waarde en in verhouding, verskyn in Figuur 3 en Tabel 4, met vergelykende syfers vir vorige jare.

FIGUUR 3: TOTALE INKOMSTE PER HOOFKOMPONENT (R4 064M)

met 51,2% – van R2 688 miljoen in 2009 tot R4 064 miljoen in 2013 – gegroeい.

Die owerheidstoekennings bestaan uit ongeoormerkte subsidie-inkomste en geoormerkte toekenningens, waar die ongeoormerkte subsidie-inkomste op grond van 'n berekening volgens 'n formule van die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding verdien word. Hierdie formule word tans hersien en daar is nog nie sekerheid wat die impak van die gewysigde subsidieformule op die Universiteit se inkomste sal wees nie. Die ongeoormerkte

subsidie-inkomste word by die inkomste vir die Universiteit se hoofbegroting in ag geneem. Gegewe die onsekerhede rakende die ongeoormerkte subsidie-inkomste, is dit belangrik dat die inkomstestroom ten opsigte van privaat skenkings, toekennings en kontrakte oor tyd 'n groter bydrae tot die Universiteit se totale inkomste sal lewer.

Die lêer persentasie groei van privaat skenkings, toekennings en kontrakte in 2013 (3,1% teenoor 6,7% in 2012 en 11,6% in 2011) is onder meer die gevolg van 'n verskuiwing van inkomste by die Universiteit van Stellenbosch Bestuurskool. Waar hierdie inkomste in die verlede onder privaat skenkings, toekennings en kontrakte erken is, is dit in 2013 as klasgeldinkomste geklassifiseer. Hoewel skenkings in nominale terme met R10,4 miljoen (toename van 6,0%) toegeneem het, was dit vanaaf 'n lae basis in 2012. Die gemiddelde toename in skenkings van 2011 tot 2013 beloop 3% per jaar. Die impak van die huidige globale ekonomiese toestande blyk uit die stadige inkomstegroei van hierdie kategorie.

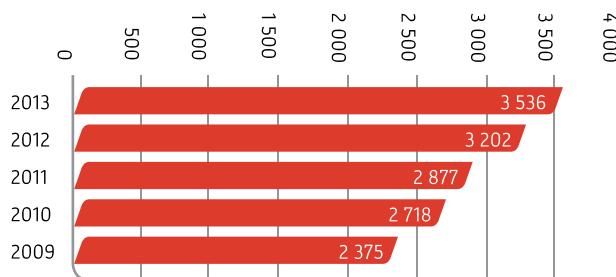
Inkomste uit studente- en ander³ gelde het vanaf 2012 met 14,3% toegeneem. Hierdie groei kan aan die algemene studentegeldeaanpassing van 8,5% en 'n aanpassing van 9,7% in huisvestingsgelde, asook die groei in studentegetalle in 2013 toegeskryf word. Die verskuiwing van die inkomste van die Universiteit van Stellenbosch Bestuurskool (waarna

hierbo verwys word) dra ook tot die persentasietoename in inkomste uit studente- en ander gelde by. By die aanpassing van studente- en inwoningsgelde moes faktore soos die onlangse stygende koste van elektrisiteit, munisipale eiendomsbelasting en boukoste bo die normale verbruikersprysindeks (VPI) in ag geneem word. Ten spye hiervan absorbeer die Universiteit steeds 'n groot deel van die kostedruk van verskeie dienste wat onvermydelik ingekoop moet word teen prysstygings wat dikwels die inflasiekoers oorskry. Die toename in studente- en ander inkomste gaan ook met toenemende groei in die voorsiening vir onverhaalbare studentegelde gepaard.

UITGAWES

Figuur 4 illustreer die groei van totale uitgawes sedert 2009.

FIGUUR 4: TOTALE UITGAWES, 2009–2013 (RM)

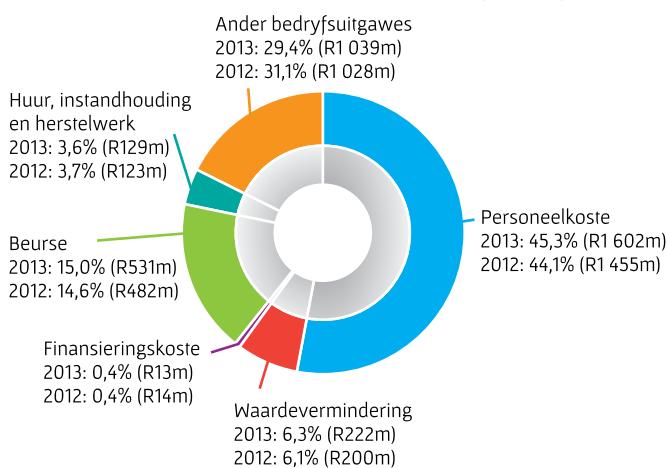
Die samestelling van die Universiteit se uitgawes per hoofkomponent, uitgedruk in waarde en verhouding, verskyn in Tabel 5 en Figuur 5, met vergelykende syfers vir vorige jare.

TABEL 5: GROEI EN SAMESTELLING VAN UITGAWES, 2009–2013

	2009	2010	Toename/ (Afname) 2009 / 2010 %	2011	Toename/ (Afname) 2010 / 2011 %	2012	Toename/ (Afname) 2011 / 2012 %	2013	Toename/ (Afname) 2012 / 2013 %
Totale uitgawes van herhalende aard, waarvan:	Rm 2 375	2 718	14,4	2 877	5,9	3 302	14,8	3 536	7,1
Personeelkoste	Rm 1 012	1 198	18,4	1 302	8,7	1 455	11,8	1 602	10,1
% van uitgawes	% 42,6	44,1		45,3		44,1		45,3	
Waardevermindering	Rm 164	174	6,1	179	2,9	200	11,7	222	11,0
% van uitgawes	% 6,9	6,4		6,2		6,1		6,3	
Finansieringskoste	Rm 15	14	(6,7)	13	(7,1)	14	7,7	13	(7,1)
% van uitgawes	% 0,6	0,5		0,1		0,4		0,4	
Beurse	Rm 296	358	20,9	421	17,6	482	14,5	531	10,2
% van uitgawes	% 12,5	13,2		14,6		14,6		15,0	
Huur, instandhouding en herstelwerk	Rm 78	88	12,8	105	19,3	123	17,1	129	4,9
% van uitgawes	% 3,3	3,2		3,6		3,7		3,6	
Ander bedryfsuitgawes	Rm 810	886	9,4	857	(3,3)	1 028	20,0	1 039	1,1
% van uitgawes	% 34,1	32,6		30,2		31,1		29,4	

³Ander gelde sluit inwonings- en lidmaatskapgelde in, asook ander uitgawes wat teen studenterekening gehef mag word, soos deur die Studentegeldekomitee goedgekeur.

FIGUUR 5: TOTALE UITGAWES PER HOOFKOMPONENT (R3 536M)

Die totale uitgawes vir 2013 het met 7,1% (2012: 14,8%) tot R3 536 miljoen (2012: R3 302 miljoen) toegeneem. Die Universiteit se voortgesette verbetering van begrotings- en bedryfsprosesse is op groter koste-effektiwiteit en verbeterde dienslewinging gemik.

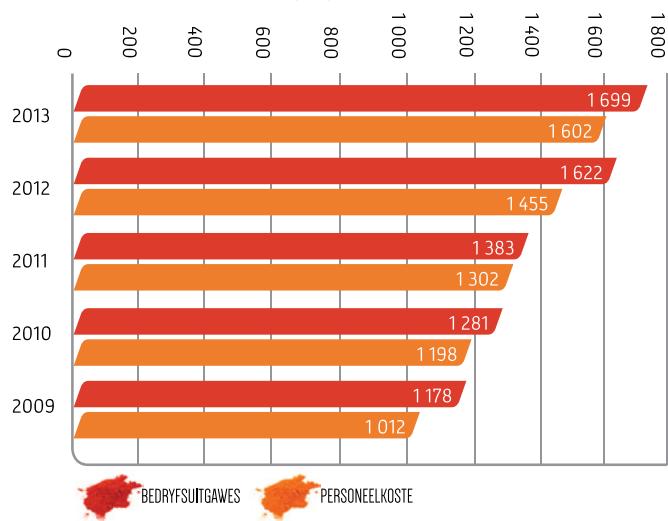
Uitgawes ten opsigte van onbeperkte fondse het egter met 6,4%, teenoor totale groei in uitgawes van 7,1%, gegroeи. Hierdie effens lêer besteding kan toegeskryf word aan meer konserwatiewe besteding teen die hoofbegroting (hoofsaaklik befonds uit subsidie- en studiegeldinkomste) as gevolg van onsekerhede ten opsigte van langertermyninkomsteverwagtings weens reeds soos reeds vroeer in hierdie oorsig aangedui is.

Die toename in personeelkoste kan onder andere aan 'n salariaanpassing van 6% in 2013 vir alle personeel

wat kwalifiseer, en 7% gemiddelde groei in die getal voltydse permanente personeel toegeskryf word. Verdere personeelkostegroei kan toegeskryf word aan 'n toename in betalings aan tydelike personeel, wat met die stijging in derdegeldstroom-inkomste verband hou. In Figuur 6 hieronder word 'n vergelyking tussen die groei in personeelkoste teenoor die groei in ander bedryfsuitgawes, wat personeelkoste, finansieringskoste en waardevermindering uitsluit, oor die afgelope 5 jaar getref.

Beursuitgawes, wat 15,0% (2012: 14,6%) van totale uitgawes beloop, verteenwoordig beurse wat uit eksterne sowel as interne bronne befonds is.

FIGUUR 6: VERGELYKING VAN PERSONEELKOSTE MET BEDRYFSUITGAWES, 2009–2013 (RM)

BESKIKBARE FONDSE

Die Universiteit Stellenbosch bestuur sy fondse om te verseker dat hy as lopende saak sal voortbestaan. Fondse bestaan uit beperkte en onbeperkte fondse. Beperkte fondse bestaan uit bedryfs-, lenings-, skenkings- en vastebate-fondse met bepaalde voorwaardes vir aanwending. Onbeperkte fondse is daardie fondse wat die Raad diskresionêr kan aanwend. Binne die poel onbeperkte fondse is fondse wat vir spesifieke doeleindes geoormerk is en dus nie sonder meer aangewend kan word vir ander doeleindes

as waarvoor dit geoormerk is nie. 'n Voorbeeld hiervan is onder andere die Universiteit se Versekeringsreserwfonds waarvoor 'n afsonderlike reglement bestaan wat die aanwending daarvan bepaal, asook die Strategiese Fonds van die Universiteit en die balansfondse van omgewings wat ooreenkomsdig goedgekeurde omgewingsplanne vir strategiese en bedryfsdoelwitte geoormerk is. Tabel 6 hieronder toon die groei in beskikbare fondse en langertermynbeleggings oor die afgelope vyf jaar.

TABEL 6: BESKIKBARE FONDSE EN LANGTERMYNBELEGGINGS, 2009–2013

	2009	2010	Toename/ (Afname) 2009 / 2010 %	2011	Toename/ (Afname) 2010 / 2011 %	2012	Toename/ (Afname) 2011 / 2012 %	2013	Toename/ (Afname) 2012 / 2013 %
Fondse beskikbaar, waarvan:	Rm 6 736	7 227	7,3	7 711	6,7	8 344	8,2	9 639	15,5
Langtermynbeleggings	Rm 2 883	3 217	11,6	3 492	8,6	4 930	41,2	6 067	23,1
as % van fondse beskikbaar	% 42,8	44,5		45,3		59,1		62,9	

Die netto toename van R1 295 miljoen in *beskikbare fondse* van 2012 tot 2013 verteenwoordig 'n afname van R98 miljoen in onbeperkte fondse, 'n toename van R634 miljoen in beperkte fondse en 'n toename van R758 miljoen in die billikewaarde-reserwe. Die besluit van die Beleggingskomitee van die Raad in 2012 om in die lig van die groei van die plaaslike sekuriteitebeurs 'n bedrag van R750 miljoen uit die korttermynkontantbeleggingsfondse (geldmark) van die Universiteit na die langtermynbeleggingsfondse van die Universiteit te skuif het onder meer tot die groei in die billikewaarde-reserwe bygedra. Beskikbare beperkte en onbeperkte fondse word teen boekwaarde in die staat van finansiële posisie getoon.

Die markwaarde van die beschikbare fondse, indien die billikewaarde-reserwe verdeel word, is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Beperkte fondse	5 856 418	4 773 279
Onbeperkte fondse	1 242 810	1 032 124
Geoormerkte reserwes	836 402	515 166
Ongeoormerkte reserwes	406 408	516 958
Fondse teen markwaarde beskikbaar	7 099 228	5 805 403

Die Universiteit se beschikbare fondse en netto batewaarde het toegeneem en is finansieel gesond, maar daar is ook bepaalde risiko's wat in ag geneem moet word. Van die belangrikste risiko's wat geïdentifiseer is, is die onbekende uitwerking wat die verwagte verandering in die subsidieformule op die Universiteit se eerste geldstroom sal

hê, die impak van die swak globale ekonomiese toestande op inkomste uit skenkings en navorsingskontrakte, asook studente se onvermoë om rekeningverpligtings na te kom. Die Universiteit sal hierdie uitdagings deur sy strategiese benadering tot finansiële beplanning en bestuur aanpak.

LIKIDITEIT

Deursigtige likiditeitsrisikobestuur impliseer die handhawing van voldoende kontant en bemarkbare sekuriteite, asook die beschikbaarheid van kredietfasilitete.

Die verhouding bedryfsbates tot bedryfslaste was soos volg:

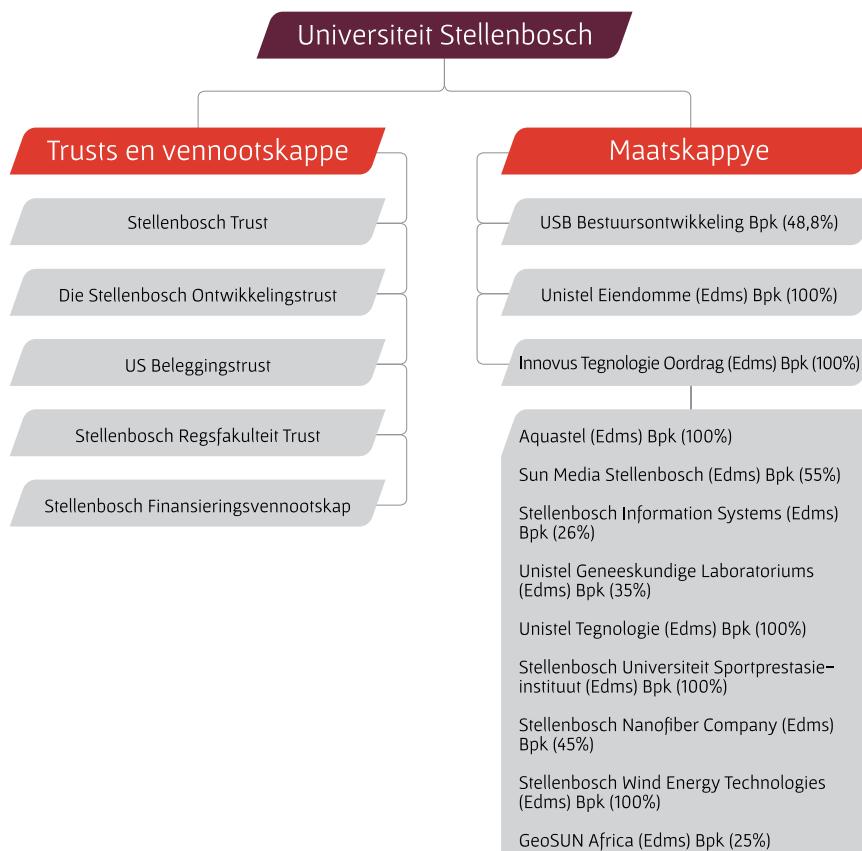
	2013 R000	2012 R000
Bedryfsbates	508 849	526 190
Bedryfslaste	757 439	522 843
Verhouding bates tot laste	0,7	1,0

Gedurende 2012 het die Beleggingskomitee van die Raad 'n bedrag van R750 miljoen van die korttermynkontantbeleggingsfondse (geldmark) na die langtermynbeleggingsfondse geskuif, wat onder meer tot 'n groot afname in die Universiteit se bedryfsbates bygedra het.

Kontantbeleggings wat R121 miljoen (2012: R85 miljoen) beloop, is ook by langtermynbeleggings ingesluit. Die Universiteit is in staat om langtermynbeleggings op kort kennisgewing te realiseer om moontlike likiditeitsrisiko's te dek.

BELEGGINGS IN ONGENOTEERDE FILIALE EN GEASSOSIEERDE MAATSKAPPYE

Hieronder volg 'n skematische voorstelling van die Universiteit Stellenbosch se groepstruktuur.

Die gekonsolideerde finansiële state sluit soos op 31 Desember 2013 die volgende trusts en vennootskappe in:

Naam van trust:	Stellenbosch Trust	Naam van trust:	Die Stellenbosch Ontwikkelingstrust
Aard van aktiwiteite:	Fondswerwing en belegging van skenkingsfondse	Aard van aktiwiteite:	Belegging in eiendom vir onderrig- en navorsingsaktiwiteite
Lening aan trust:	Nul	Lening aan trust:	Nul
Naam van trust:	US Beleggingstrust	Naam van trust:	Stellenbosch Regsfakulteit Trust
Aard van aktiwiteite:	Aanwending van die kennisbasis van die Universiteit vir beleggings tot voordeel van die Universiteit se doelwitte	Aard van aktiwiteite:	Bevoordeling van die Fakulteit Regsgelerheid, wat toeganklik is vir lede van die algemene publiek
Boekwaarde van belang:		Boekwaarde van belang:	
– Belegging	R100	– Belegging	R100
– Lening	Nul	– Lening	Nul
Naam van trust:	Stellenbosch Finansieringsvennootskap		
Aard van aktiwiteite:	Leen van fondse in terme van die vennootskapssooreenkoms		
Boekwaarde van belang:			
– Belegging	Nul		
– Lening	Nul		

Die Universiteit het soos op 31 Desember 2013 die volgende beleggings in 'n geassosieerde maatskappy gehad:

Naam van maatskappy:	USB Bestuursontwikkeling Bpk
Aard van aktiwiteite:	Ontwikkeling en aanbieding van bestuursontwikkelingprogramme en verskaffing van konsultasiedienste
Effektiewe aandelebesit:	48,8%
Boekwaarde van belang:	
– Belegging	R1 293 318
– Lening	Nul

Die Universiteit het soos op 31 Desember 2013 die volgende beleggings in ongenoteerde filiale gehad:

Naam van maatskappy:	Unistel Eiendomme (Edms) Bpk	Naam van maatskappy:	Innovus Tegnologie Oordrag (Edms) Bpk
Aard van aktiwiteite:	Dormant	Aard van aktiwiteite:	Kommersialisering van intellektuele eiendom en bronne van die Universiteit Stellenbosch vir navorsing, opleiding en gemeenskapsinteraksie
Effektiewe aandelebesit:	100%	Effektiewe aandelebesit:	100%
Boekwaarde van belang:		Boekwaarde van belang:	
– Aandele	R1 000	– Aandele	R1 000
– Lening	Nul	– Lening	R2 322 886

Innovus Tegnologie Oordrag (Edms) Bpk, 'n volfiliaal van die Universiteit, het soos op 31 Desember 2013 die volgende beleggings in ongenoteerde filiale en geassosieerde maatskappye gehad:

Naam van maatskappy: Aquastel (Edms) Bpk	Naam van maatskappy: Sun Media Stellenbosch (Edms) Bpk
Aard van aktiwiteite: Ontgassing van akwakultuurtegnologie	Aard van aktiwiteite: Uitgewery en drukdienste
Effektiewe aandelebesit: 100%	Effektiewe aandelebesit: 55%
Boekwaarde van belang: – Belegging R1 000 – Lening Nul	Boekwaarde van belang: – Belegging R1 000 – Lening Nul
Naam van maatskappy: Stellenbosch Information Systems (Edms) Bpk (voorheen Sun Space and Information Systems (Edms) Bpk)	Naam van maatskappy: Unistel Geneeskundige Laboratoriums (Edms) Bpk
Aard van aktiwiteite: Ontwikkeling en vervaardiging van mikrosatelliete en satellietsubstelsels Die maatskappy is tans onder besigheidsredding.	Aard van aktiwiteite: Verskaffing van genetiese, diagnostiese en toetsingsdienste vir mense en diere
Effektiewe aandelebesit: 26%	Effektiewe aandelebesit: 35%
Boekwaarde van belang: – Belegging Nul – Lening Nul	Boekwaarde van belang: – Belegging R3 302 932 – Lening Nul
Naam van maatskappy: Unistel Tegnologie (Edms) Bpk	Naam van maatskappy: Stellenbosch Universiteit Sportprestasie-instituut (Edms) Bpk
Aard van aktiwiteite: Ontgassing van die Hysucat®- en Hysuwac®-handelsmerk en -waterfiltrerestsel	Aard van aktiwiteite: Verskaffing van sportverwante dienste (kommersialisering van sportbates)
Effektiewe aandelebesit: 100%	Effektiewe aandelebesit: 100%
Boekwaarde van belang: – Belegging R1 000 – Lening R4 970 143	Boekwaarde van belang: – Belegging R1 000 – Lening R7 992 356
Naam van maatskappy: Stellenbosch Nanofiber Company (Edms) Bpk	Naam van maatskappy: Stellenbosch Wind Energy Technologies (Edms) Bpk
Aard van aktiwiteite: Kommersialisering van nanoveseltegnologie	Aard van aktiwiteite: Kommersialisering van windenergieteringstegnologie
Effektiewe aandelebesit: 45%	Effektiewe aandelebesit: 100%
Boekwaarde van belang: – Belegging Nul – Lening Nul	Boekwaarde van belang: – Belegging R1 000 – Lening Nul
Naam van maatskappy: GeoSUN Africa (Edms) Bpk	
Aard van aktiwiteite: Dienverskaffing aan die sonenergiebedryf	
Effektiewe aandelebesit: 25%	
Boekwaarde van belang: – Belegging R187 029 – Lening Nul	

PROF RUSSEL BOTMAN
REKTOR EN VISEKANSELIER

VERSLAE VAN DIE REKTOR SE BESTUURSPAN

Die Universiteit Stellenbosch se institusionele bestuurspan – algemeen bekend as die Rektor se Bestuurspan – bestaan uit die Rektor, die Bedryfshoof en drie viserektore wat elkeen 'n bepaalde oorkoepelende Verantwoordelikheidssentrum bestuur, naamlik die Viserektor (Leer en Onderrig), die Viserektor (Navorsing en Innovasie) en die Viserektor (Gemeenskapsinteraksie en Personeel).

Die Rektor se kantoor is verantwoordelik vir die strategiese posisionering soos saamgevat in die Institusionele Voorneme en Strategie wat die Universiteit se kernaktiwiteite – leer en onderrig, navorsing en innovasie, en gemeenskapsinteraksie – rig en integreer. Hierdie geïntegreerde geheel versaf die raamwerk waarbinne die verskillende verantwoordelikheidssentra en die fakulteite op hulle beurt geïntegreerde omgewingsplanne opstel en op grond waarvan, sover prakties moontlik, die brontoedelings bepaal word.

In hierdie hoofstuk doen die Bedryfshoof en die viserektore verslag oor hulle Verantwoordelikheidssentrums. Die verslae bied 'n uiteensetting van hoe hulle geïntegreerde planne – wat die sakeplanne van die entiteite onder hul bestuur saamvat – 'n stewige platform gevestig het vir die strategiese rigting wat die Universiteit Stellenbosch as 21ste-eeuse universiteit ingeslaan het. Dié rigting behels die strategiese prioriteite en temas soos uiteengesit op bladsy 6.

VERSLAG VAN DIE BEDRYFSHOOF

PROF LEOPOLDT VAN HUYSSTEEN

Die veelsoortige bedryfsomgewing wat onder die Bedryfshoof val, speel 'n strategies beduidende instaatstellende rol en bied die ruggraat vir baie van die bedrywighede wat op die Universiteit se kampusse plaasvind. In 2013 het ons Afdeling Finansies en Afdeling Fasiliteitsbestuur – tesame met PROJEKTUS, wat die Universiteit se mobiliteits-, vervoer- en volhoubaarheidsinisiatiwe bestuur, en Innovus, wat die Universiteit se intellektuele eiendom help kommersialiseer – steun verleen aan die Universiteit se strategiese doelwitte om sy impak op die samelewing te bevorder en die nodige infrastruktuur en hulpbronne vir akademiese uitnemendheid te voorsien.

Gegewe die intense uitdagings waarvoor die akademiese en bedryfsleierskap van 'n dinamiese instelling soos die Universiteit Stellenbosch te staan kom, het die Universiteitsraad in April 2013 die aanstelling van 'n senior uitvoerende bedryfshoof vir die versterking van die Rektor se Bestuurspan goedgekeur. Nuwe verantwoordelikhede is aan die Uitvoerende Direkteur: Bedryf en Finansies toegesê en die posisie is hernoem na Bedryfshoof.

Die Bedryfshoof is oorhoofs verantwoordelik om die planne van die fakulteite en steundiensafdelings te koördineer, te integreer en te implementeer.

DIE OPSKERPING VAN SAKEPROSESSE EN FONDSINSAMELING VIR FINANSIELLE VOLHOUABAARHEID

'n Fundamentele doelwit vir die tydperk onder beskouing was om gesonde sakeprosesse oor die hele Universiteit vas te lê. Nog 'n belangrike doelwit was om filantropiese skenkings as 'n vierde geldstroom te vestig en te versterk om die finansiële volhoubaarheid van die instelling te verseker (raadpleeg bladsy 102 vir 'n verduideliking van ons geldstrome). Ons Afdeling Finansies het 'n leidende rol gespeel om hierdie doelwit 'n werklikheid te maak.

Ondersteuning van sistemiese volhoubaarheid en besigheidsprosesse

Die Afdeling Finansies hou toesig oor die Universiteit se finansiële kapitaal, en verseker dat optimale finansiering beskikbaar is om institusionele doelwitte funksioneel te implementeer. Synde 'n instaatsteller van die instelling se kernbedrywighede, versoen die Afdeling voortdurend beskikbare geld met beplande take. In hierdie opsig dra ons tot sistemiese volhoubaarheid by deur fakulteite en diensiensafdelings met strategies gerigte en langtermyn-finansiële beplanning en begrotingshulp – 'n integrale deel van die Universiteit se besigheidsprosesse – by te staan.

Hoewel ons in die verslagjaar 2013 doeltreffende besluitneming en hulprontoewysing ondersteun het, het ons ook 'n aantal spesifieke stappe gedoen om die Universiteit se strategiese oogmerk van langtermyn- finansiële volhoubaarheid te bereik. Ons het realistiese inkomste- en uitgaweprojeksiës gemaak, wat ingesluit het dat studentegelde op 'n paar uitsonderings na in 2013 met 8,5% en in 2014 met 7,5% sal styg. Ons het ons meerjarige studente-inskrywingsbeplanning aan inkomste-, bestedings- en kapitaalbeplanning gekoppel. In begroting 2013 het ons voorsiening gemaak vir elemente van 'n Kampusmeesterplan vir fisiese fasilitete, 'n Mobiliteitsmeesterplan met parkeer-, pendeldiens- en toegangsbeheerinnovasies, en 'n hersiene Studentehuisvestingsplan. Ons het die begroting vir studentehuisvesting so begin bestuur dat dit op lang termyn homself sal finansier: deur R1,8 miljoen per jaar oor 'n tydperk van vyf jaar tot en met 2015 na die hoofbegroting te verskuif, skakel ons kruissubsidiëring van ondersteunings- en instandhoudingskoste uit.

Ontsluiting van nuwe geldstrome

Deur in 2013 'n volkostestategie vir navorsings- en navorsingsverwante kontrakte te implementeer, wil die Afdeling Finansies mettertyd die derde geldstroom na wense uitbrei (blaai gerus na bladsy 102 vir 'n omskrywing van ons geldstrome). Ons het ook verskillende metodese bedink om toekomstige begrotings op lang termyn finansiële volhoubaar te maak – dit sluit in die uitskakeling van onnodige vakatures en die bepaling van meer kommersialiseringseleenthede vir inkomste uit die derde geldstroom. Daarbenewens het ons 'n vierde geldstroom begin ontsluit deur op ontwikkelingsaksies te konsentreer. Ons het 'n bykomende R13,2 miljoen voorsien vir die instandhouding van geboue sodat die voorsieningsvlak teen 2015 volhoubaar sal wees.

Instelling van finansiële gebeurlikheidsplanne en beskermingsmaatreëls

Wat ons bereik het	2012	2013
Gebeurlikheidsfonds as % van begrote jaarlikse inkomste	0,6%	0,6%
Strategiese fonds as % van begrote jaarlike inkomste	2%	2%
Uitstaande skuld as % van totale inkomste	7%	5%

Die Afdeling Finansies het 'n bedrag gelykstaande aan 0,6% van die begrote jaarlikse inkomste opsygesit vir 'n gebeurlikheidsreservefonds om onvoorsiene uitgawes te dek. Balansfondse in fakulteite en steundiensomgewings is ook binne daardie bepaalde omgewings vir onbeplante besteding gebruik. Op dié manier kon ons besparings op die jaarlikse begrotingstoekennings na balansfondse oorplas en sodoende die vermosing van onbestede geld voorkom. Daarbenewens het ons besluit om 'n bedrag gelykstaande aan 2% van die begrote jaarlikse inkomste aan 'n strategiese fonds toe te ken. Hiermee kon die Universiteit se bestuurspan strategiese inisiatiewe in pas met strategiese doelwitte en verwante omgewingsplanne finansier. Projekte en aktiwiteite kan egter slegs vir 'n beperkte tyd uit hierdie strategiese fonds gefinansier word, waarna financiering uit die gewone begroting moet kom. In die belang van bestuursuitnemendheid het ons in 2013 'n skuldnvorderingsafdeling op die been gebring om die persentasie uitstaande skuld af te bestuur. Die Universiteit se uitstaande skuld beloop 5% van die totale inkomste vir 2013.

BEVORDERING VAN GEREQTIGHEID EN GELYKE GELEENTHEDE

Wat ons bereik het	2012	2013
Vereistes vir breëbasis- swart ekonomies bemagtiging (BBSEB) in aankope en tenders		
Beurssteun as % van studentefooie	56%	54%

Ter bevordering van die Universiteit se prioriteit om sy impak op die samelewing deur transformasie, geregtigheid en gelyke geleenthede te verhoog, het die omgewing van die Bedryfshoof daadwerkelike stappe op verskeie bedryfsverwante gebiede gedoen.

Implementering van BBSEB-voorskrifte

In die besonder het die Afdeling Finansies in 2013 die bestuur van universiteitswye aankope- en tenderprosesse getransformeer. Op dié gebied het ons die regering se BBSEB-vereistes vir die openbare sektor ten volle vir alle aankope en tenders aanvaar en geïmplementeer.

Bevordering van diversiteit

Alle afdelings wat onder die Kantoor van die Bedryfshoof val, is daar toe verbind om die diversiteitsprofiel van personeel in pas met die doelwit van geregtigheid en gelyke geleenthede te verhoog. Die Afdeling Finansies het ook in 2013 formele, voorgeskrewe tenderprosesse in gebruik geneem om versekeringsmakelaars, beleggingskonsultante, interne, forensiese en eksterne ouditeure aan te stel.

Die Afdeling Finansies dra indirek tot vele strategiese prioriteite van die Universiteit by deur finansiële beplanningsprosesse te ondersteun en moontlikhede te ondersoek wat die instelling sy oogmerke kan help bereik. In 2013 het beurssteunberekening, wat onder ons bevoegdhede val, byvoorbeeld op 54% van totale studentegeld- en huisvestingsheffings te staan gekom, en is altesaam 10% meer in beursgeld aan studente uitbetaal. Verhoogde beursfinansiering verbreed ook toegang tot die Universiteit en bevorder diversiteit.

Die Afdeling Fasiliteitsbestuur voeg waarde toe deur die Universiteit se vervaardigde kapitaal, synde fisiese geriewe en toerusting, te bestuur, te verbeter en uit te brei. As sodanig het ons in 2013 hoofsaaklik tot verhoogde impak op die samelewing bygedra deur op geregtigheid en gelyke geleenthede vir ons ondersteunersgemeenskappe, ons personeel en ons studente te konsentreer. In die jaar onder beskouing het ons waarde geskep deur 'n ruimtelik doeltreffende kampus te beplan en in te rig, deur die kampus by die universiteitsdorp Stellenbosch te integreer, en sodoende die gemeenskap in die geheel te ontwikkel. Dít het ons gedoen deur privaatstudentewyke en universiteitskoshuisse by klusters in te deel en gemeenskaplike fasilitete, soos die amaMaties-naaf en die onlangs voltooide Wimbledon-naaf, te bou. Dié fasilitete dien as 'dagtuistes' vir pendelstudente, en is ook waar hulle aan mentorskapprogramme met koshuisstudente kan deelneem en deur middel van webgebaseerde tegnologie toegang tot leermateriaal kan bekom.

Deursigtige bestuur

Die Afdeling Fasiliteitsbestuur het in die verslagjaar 2013 'n doelbewuste poging aangewend om aan kliënteverwagtinge te voldoen, billike verhoudings te bou en oor die algemeen op geregtigheid te konsentreer ten einde uitnemendheid en impak op die samelewing te verhoog. Hiervoor het ons 'n tienpuntplan opgestel wat voortdurend gemoniteer en jaarliks hersien sal word. Die plan sluit diensvlakooreenkoms met die personeel en kontrakteurs van Fasiliteitsbestuur in. Hierdie reëling moedig groter deursigtigheid en openheid in ons dienslewering en kliëntediens aan.

Beddens vir meer studente

Voldoende residensiële huisvesting, veral vir nieplaaslike studente, is 'n voorvereiste vir beter leeromstandighede vir almal, en versterk die moontlikheid van akademiese sukses. Nadat Fasiliteitsbestuur die studentehuisvestingsbehoefte teen 2015 op sowat 2 500 beddens vasgestel het, het die Afdeling in 2013 'n projek van stapel gestuur om binne daardie jaar 772 beddens te voorsien en te voltooi. 'n Spanpoging deur ons personeel, professionele bouers en kontrakteurs het dié oogmerk 'n werklikheid gemaak. Die orige 1 728 beddens sal oor die volgende 24 maande voorsien word.

Gelyke toegang vir alle studente

Die ontwikkeling en implementering van die Mobiliteitsmeesterplan deur PROJEKtUS handel oor die institusionele oogmerk om sowel inwonende as pendelstudente van geregtigheid en gelyke geleenthede te voorsien. In die bree beteken hierdie beginsel dat studente hetsy op kampus moet kan bly of oor toegang tot 'n pendeldiens tussen hul woonplekke en die kampus moet beskik. Die beplande voorsiening van 2 500 bykomende koshuisbeddens teen 2015 impliseer natuurlik ook bykomende parkeervereistes

– tensy ons alternatiewe vir privaat vervoer kan bied. Die Mobiliteitsmeesterplan worstel voortdurend met sulke bykomstige ontwikkelingsuitdagings.

DIE ONTWIKKELING VAN 'N KAMPUSMOBILITEITSPLAN

PROJEKTUS, die betreklik nuwe steunafdeling wat onder die Kantoor van die Bedryfshoof val, bestuur sekere Universiteitstelsels om sistemiese volhoubaarheid te verbeter. Hierdie stelsels is die Kampusmeesterplan, wat die Mobiliteitsmeesterplan, die Parkeerplan, energieverbruik en verskeie groenbewusmakingsprojekte insluit. PROJEKTUS se gekose benadering is om alle volhoubaarheidsinisiatiwes in 'n enkele matriksnetwerk te integreer en te koördineer.

Voorsiening van mobiliteitsoplossings op en om die kampus

Met die bekendstelling van die Mobiliteitsmeesterplan in 2013 het ons ons belofte nagekom om 'n strategie vir veilige en bekostigbare mobiliteits- en vervoeralternatiewe vir studente en personeel te ontwikkel. Die plan, wat deur PROJEKTUS bestuur word, beoog ook om die Universiteit se koolstofvoetspoor te verklein en geleidelik al hoe nader aan 'n omgewingsvriendelike, voertuigvrye sentrale kampus te beweeg. Die plan is toekomsgerig en omvattend, en behels die vestiging van 'n busdiens, die gebruik van plaaslike taxidienste, die uitbreiding van pendeldienste, en die ontwikkeling van 'n nuwe parkeerstelsel, fietsinisiatiwes en voetgangerplanne. Aanvanklik het die personeel weerstand teen die nuwe plan gebied vanweë die hoër en gedifferensieerde parkeertariewe wat gebaseer is op die sonering van die verlangde parkeerplek. Parkeerareas buite die sentrale kampus is die goedkoopste en 'n pendeldiens vervoer personeel en studente van daar af na die kampuskern. So suksesvol is hierdie sorgvuldig ontwerpte en praktiese parkeerstelsel in 2013 ingestel dat ou parkeerkwessies oopgelos is en die personeel tot inkeer gekom het. Die inkomste uit die hoër parkeertariewe sal aangewend word vir die verdere implementering van die Mobiliteitsmeesterplan.

Met die implementering van die Mobiliteitsmeesterplan, wat op die oogmerk van breër toegang tot die Universiteit berus, sal ons huidige opeenhopingsprobleme verlig deur openbare vervoerkeuses uit te brei. Die gedagte is ook om die diversiteitsprofiel van ons studente te verhoog deur maklike toegang tot kampus te voorsien.

DIE KOMMERSIALISERING VAN INTELLEKTUELLE EIENDOM EN DIE SKEP VAN SAKEGELEENTHEDE

Wat ons bereik het	2011	2012	2013
Openbaarmakings	62	41	31
Lisensie-ooreenkomste	8	7	20
Patentsamewerkingsverdrag (PCT)	10	11	16
Afwentelmaatskappye	3	1	0
Nuwe projek bekend gestel: sokker	-	-	
Nuwe projek bekend gestel: sakeversneller LaunchLab	-	-	
Totale aantal geregistreerde patente in verskeie lande	34	56	29

Innovus is die innovasiemaatskappy van die Universiteit Stellenbosch wat as tussenganger tussen die Universiteit en die bedryf dien. Die maatskappy behartig die oordrag van tegnologie, die ondersteuning en ontwikkeling van entrepreneurs sowel as innovasie by die Universiteit. Ons is verantwoordelik vir die kommersialisering van die Universiteit se innovasie- en intellektuele eiendom deur patentering, lisensiëring en die oprigting van afwentelmaatskappye. Deur ons nuwe sakeversneller, die LaunchLab, bied ons verskeie dienste en geleenthede aan entrepreneurs. Ons waarde lê dus daarin om die Universiteit se intellektuele kapitaal in sinvolle bedryfstoeappassings te help omskakel, wat op sy beurt die potensiaal het om finansiële kapitaal te skep, wat ons dan in ons werksaamhede herbelê. Daarbenewens is ons aandeelhouding in die groep Innovus-afwentelmaatskappye 'n waardevolle bate vir die Universiteit. Outeursreg en die Universiteit se Afdeling Kortkursusse val ook onder Innovus.

Voordeel vir die Universiteit én die samelewing deur lisensie-ooreenkomste

In 2013 het Innovus sy tegnologieoordrag na eksterne bedrywe beduidend verhoog. Deur die bedryf groter toegang tot ons Universiteit se tegnologie en intellektuele eiendom te bied, is ál drie strategiese prioriteite van die instelling nagekom: die Universiteit se navorsingsimpak op die samelewing het nie net meer sigbaar geword nie, maar toegang tot die instelling is ook verhoog en die Universiteit se momentum van uitnemendheid is boonop bevorder.

In 2013 het ons byvoorbeeld ons getal nuwe tegnologielisen-sietransaksies van 'n vorige jaarrerekord van sewe ooreenkomste tot 20 verhoog. Die Innovus-instrument vir kitslisensietoegang (*Instant Access*), wat in 2012 bekend gestel is, het baie tot hierdie sukses bygedra en dit vir die bedryf vinnig en maklik gemaak om 'n tegnologievenootskap met die Universiteit aan te gaan.

Ons het ook ten nouste met die Tegnologie-innovasie-agentskap (TIA) van die Departement Wetenskap en Tegnologie saamgewer om die splinternuwe TIA-saaikapitaalfonds te stig; deur middel van Innovus was Stellenbosch die eerste universiteit om hierdie geleenthed te benut. Uit dié fonds het die Universiteit reeds 11 kommersieel belowende beginnerprojekte ondersteun. Ons het ook verskeie navorsers bygestaan om toegang tot ander finansieringsbronne, benewens die TIA-fonds, vir hul projekte te bekom.

Die Universiteit se beleid oor intellektuele eiendom berus op internasionale beste praktyk, en strook met plaaslike wetgewing wat die intellektuele eiendomsreg op openbaar gefinansierde navorsing en ontwikkeling reguleer.

Verbreding van toegang op 'n ander, nuwe manier

Die opening van 'n sakeversneller was nóg 'n doelwit wat ons met die bekendstelling van die LaunchLab in Augustus 2013 bereik het. Die fasilitet het ten doel om entrepreneurskap op ons kampus te bevorder en te ondersteun. Die LaunchLab is 'n wegspringplek van waar 'n gemeenskap van entrepreneurs én hul idees vaart kry. Deur die LaunchLab bied ons verskeie dienste en programme sowel aan die entrepreneursgemeenskap op kampus, as aan entrepreneurs van buiten die Universiteit. Dít behels kompetisies, opleiding, geleenthede, mentorskap, toegang tot beleggers, infrastruktuur, maatskappyoprigtingsdienste en vele meer.

Die LaunchLab-inisiatief ontsluit die Universiteit op 'n unieke manier vir sy eie personeel en studente, eksterne entrepreneurs, beleggers, mentors en ander belanghebbers, om ook langs hierdie splinternuwe weg toegang tot die Universiteit te verbreed. Die LaunchLab ondersteun Innovus se werk op die gebied van tegnologieoordrag, aangesien ons nou 'n beter omgewing kan voorsien aan nuwe beginnerondernemings wat die Universiteit se tegnologie gebruik.

DIE STREWE NA OMGEWINGSVOLHOUBAARHEID

Wat ons bereik het	2012	2013
Instandhoudingsopdragte afgehandel	25 000	32 000
Gebou-instandhouding	R60 m	R81 m
Vermindering van afval wat na opvulterreine gaan	18%	65%
Kapitaalprojekte voltooi	R69 m	R213 m
Voorvalle van misdaad op kampus aangemeld	1 342	1 275
Gemiddelde aanhouptyd vir oproepe na die beheersentrum	20 sek.	9 sek.
Reaktiewe instandhoudingsopdragte aan die gang (gemiddeld per maand)	2 130	786

Die Kantoor van die Bedryfshoof wil ook omgewingsvolhoubaarheid versterk. Die Universiteit se oorkoepelende strategie oor omgewingsvolhoubaarheid lê duidelike voorskrifte neer. Die aanvanklike klem val op inisiatiewe om energie en water te bespaar. Nuwe geboue is byvoorbeeld so 'groen' moontlik, terwyl gebou-opknappings ook soveel moontlik omgewingsvriendelike elemente moet insluit.

Omgewingsbewaring en -beskerming

In pas met die Universiteit se omgewingsvolhoubaarheidstrategie, het die Afdeling Fasiliteitsbestuur bepaalde groen projekte en kostebesparingsinisiatiewe vir 2013 uitgewys. In die jaar onder beskouing is groen boubeginsels by alle gebouspesifikasies en -planne ingesluit. Hierdie maatstaf sal deurlopend toegepas word. 'n Kostedoeltreffendheidstudie van kontrakteurs- en diensverskafferspryse is ook in 2013 onderneem, en in ses geboue is ou ligtoebehore met nuwer, energiedoeltreffende weergawes vervang.

PROJEKtUS het gedurende die verslagtydperk 2013 twee hoofdoelwitte gehad wat met omgewingsbewaring verband hou, naamlik om volhoubaarheids- en verwante projekte te koördineer en sigbaar te maak, en om die implementering van die Mobiliteitsmeesterplan te bestuur. Albei doelwitte is toekomsgerig en hul onderskeie subdoelwitte sal mettertyd op 'n leergrondslag én met die bystand van verskillende afdelings in die Universiteit ingefaseer word. Hierdie projekte, wat op etlike maniere waarde aan die kampuservaring toevoeg, verg spesiale toesig, want die meeste daarvan is omgewingsensentief. Daarom moet ons die stelsels oordeelkundig bestuur, terwyl ons ook maatreëls tref om die Universiteit se koolstofvoetspoor te verklein en in ons gebruik en hantering van die natuurlike omgewing so omgewingsvolhoubaar moontlik te wees.

Sekere doelwitte is reeds in 2013 bereik. Deur die vestiging van verskillende volhoubaarheidswerkgroeppe

en 'n veldtog oor herwinning is die gedagte van volhoubaarheid meer sigbaar gemaak. Die aanvanklike fase van die Mobiliteitsmeesterplan is geïmplementeer en het hoofsaaklik uit die inwerkingstelling van 'n nuwe parkeerboustuurstelsel en die bevordering van fietsry op kampus bestaan.

Ook die Afdeling Fasiliteitsbestuur het heelwat tyd en energie aan omgewingsvolhoubaarheid en volhoubare samewerking met ander belanghebbers in die Stellenbosch-omgewing gewy, en sodoende die Universiteit se impak op die samelewing help bevorder.

GEËNTEGREERDE BEPLANNING, BEGROTING EN VERSLAGDOENING

Alle finansiële beplanning en bestuur word noulettend deur 'n stel finansiële bestuursbeginsels gereguleer wat deur die Universiteitsraad goedgekeur is. Hierdie beginsels beklemtoon die belang van verantwoordelike finansiële bestuur en omsigtigheid vanweé die sorgsaaamheidsplig opgelê omdat daar met belastingbetaalers, studente (én hul ouers en ander ondersteuners), ondernemings en borge se geld gewerk word.

Binne hierdie raamwerk het ons Afdeling Finansies 'n omvattende stel finansiële beleide ontwikkel, en voeg ons waarde toe deur hierdie voorskrifte getrou oor die hele instelling na te kom. Enige toevoegings tot of wysigings aan hierdie finansiële beleide word aan interne auditonderzoek onderwerp en by die Raad se Oudit- en Risikokomitee aangemeld. Om boonop aan die behoefté aan deursigtigheid te voldoen, is hierdie inligting beskikbaar op versoek.

Terselfdertyd is gesentraliseerde finansiële bestuur noodsaaklik vir die bevordering van entrepreneursgedrag en verhoogde doeltreffendheid. Daarom beskik bestuurders van Universiteitsentiteite oor die gesentraliseerde mag om geld en vaste bates na goeddunke aan te wend. Hulle bly egter verbind tot verantwoordelike verslagdoening, en moet rekenskap gee van die aanwending van daardie geld en bates om die Universiteit se strategiese oogmerke te bereik. Die nakoming van bestuursverantwoordelikhede word ondersteun deur die instandhouding en voortgesette ontwikkeling van doeltreffende rekeningkundige en bestuursinligtingstelsels in samewerking met die Afdeling Informasietegnologie, welke stelsels geloofwaardige en geëvalueerde data betyds beskikbaar stel.

Ons gebruik ook die omgewingsplanne van die Universiteit se drie Verantwoordelikheidssentrums, met hul aan-eenlopende termyne van ses jaar, om as raamwerk vir hul jaarlikse finansiële beplanning en begroting te dien. Die begrotingsmetode waarvolgens hierdie Verantwoordelikheidssentrums jaarliks geld ontvang, verseker dat hulpbronne ooreenkomsdig die Universiteit se strategiese prioriteite en verwante doelwitte aangewend word. 'n Stel goedgekeurde strategiese bestuursaanwysers, wat na gelang van behoefté aangepas en uitgebrei word, word in omgewingsplanne gebruik om werklike prestasie met beplanning te vergelyk. Die Ouditeur-Generaal stel verdere vereistes vir voorafbepaalde doelwitte, eksterne oudits en statutêre verslagdoening.

VERSLAG VAN DIE VISEREKTOR

(LEER EN ONDERRIG)

PROF ARNOLD SCHOONWINKEL

Die bestuur, voortdurende verbetering en ontwikkeling van voorgaarde en nagraadse onderrig is die primêre en oorkoepelende bydrae van die Verantwoordelikheidssentrum vir Onderrig en Leer aan die Universiteit Stellenbosch. Hierdie onderrigrol ondersteun en gaan saam met die instandhouding, ontwikkeling en gehalteverzekering van die Universiteit se *raison d'être* – sy akademiese aanbod.

Ons is deeglik bewus daarvan dat ons nou verbonde aktiwiteite van effektiewe onderrig en leerfasilitering die skep van waardevolle menslike kapitaal vir nasionale ontwikkeling as eindresultaat voor oë het. Dit is dus die mate waarin ons hierdie doel bereik wat die waarde bepaal wat ons Verantwoordelikheidssentrum tot die Universiteit en die samelewning in sy geheel toewoeg. Die voortdurende verbetering van die leer- en onderrigaanbod – deur die professionalisering van die rol van die dosent, die bevordering van veeltaligheid en die effektiewe gebruik van inligtings- en kommunikasietegnologie – verhoog die impak wat gegradeerde van die Universiteit Stellenbosch op die gemeenskap sal hê.

Die Verantwoordelikheidssentrum voeg waarde toe deur die ondersteuning van 'n diverse studenteliggaaam aan die Universiteit wat uiteindelik sal uitgaan en aan die vārdigheidsprioriteite van die arbeidsmark voldoen. Hierdie proses begin met inskrywingsbeplanning en werwingsveldtogene vir getekende studente. Die proses behels ook effektiewe diensverskaffing aan voor-nemende en ingeskreve studente, personeellede en die publiek. Ons bevorder studentesukses oor 'n breër front as net die akademiese deur verskeie vorms van studenteondersteuning en -ontwikkeling – byvoorbeeld deur die verskaffing van finansiële steun, die optimering van studentelewe- en -leeromgewings, die kweek van studenteleierskap en die aanbied van mentorskapsteun. Die Verantwoordelikheidssentrum rond sy diens af deur die voorsiening van akademiese steun aan studente en akademiese personeel deur betroubare akademiese administrasie, wat sowel studente-inligtingstelsels as die beplanning en gehalteverzekering van ons akademiese aanbod, gegrond op navorsing, insluit.

ONS DOELSTELLINGS VIR LEER EN ONDERRIG

Die Verantwoordelikheidssentrum vir Leer en Onderrig het in 2013 grootskaalse herstrukturering, verandering en vernuwing ondergaan. In hierdie tydperk was die klem op die handhawing van die momentum van voortreflikheid wat pas by 'n lank bestaande, invloedryke universiteit van formaat wat hoop om met die tyd sy waarde te bewys. In 'n Verantwoordelikheidssentrum waarvan die belangrikste taak is om die prosesse van leer en onderrig te bestuur, is die belang van studente deurslaggewend. Dit is dus vanselfsprekend dat maatreëls om die akademiese sukseskoers van studente te handhaaf en om die verbetering van studentediversiteitsverhoudings te faciliteer ons hooffokus was.

BESTUUR VAN INSKRYWINGS- EN DIVERSITEITSTEIKENS

Studente	2012	2013	Raadsteiken 2013
Totaal (Junie)	27 823	28 156	27 980
Nagraads	9 853	9 753	9 924
Voorgraads	16 932	17 293	17 031
Nuweling-eerstejaars	4 139	4 615	4 860
Bruin, swart en Indiërs nuweling-eerstejaars %	25,9%	32,4%	27,9%

Ons het die strategiese inskrywingsbeplanning en bestuursaktiwiteite geleei in ooreenstemming met die Universiteit se strategiese doel van verruiming van die toegang vir voorheen uitgesluite groepe tot onderrig aan die Universiteit. Ons doel was in die eerste plek om, binne die Universiteit se fisieke en personeelkapasiteit, die diversiteitsprofiel van studente uit te brei en die volhoubaarheid van die studentetal te handhaaf. In die tweede plek het ons daarna gestreef om, sover prakties moontlik, aan ons studente die keuse van onderrig in hul voorkeurtaal (Afrikaans of Engels) te bied, wat onmiddellik geleei het tot die verruiming van toegang aan bruin, swart en Indiërs-rassegroepe. Ons inskrywingsbeplanning is gebaseer op die amptelike *Higher Education Information Management System (HEMIS)*-data vir voorgaarde en nagraadse studente (kyk Tabel 3, bladsy 16) en syfers per bevolkingsgroep (kyk Tabel 2, bladsy 15). Ons het gekoördineerde werwingsaksies tussen ons Verantwoordelikheidssentrum en al die fakulteite van die Universiteit, waaronder die effektiewe gebruik van werwings- en ander beurse, formeel geïmplementeer. Die Viserektor (Leer en Onderrig) en ons Afdeling vir Institusionele Navorsing en Beplanning het twee besprekingsrondtes met elke dekaan gehou oor inskrywingsdoelstellings, diversiteitsteikens en

werwingsaksies. Dit wat ons in 2013 onderneem het, het nie net aan die diversiteitsteikens wat die Universiteitsraad gestel het voldoen nie, maar het dit oorskry (kyk Figuur 1, bladsy 17). Teen Junie 2013 was die Universiteit se amptelike studente-inskrywings: altesaam

28 156 studente, 9 753 nagraads, 17 293 voorgraads en 4 615 nuweling-eerstejaarstudente, waarvan 32,4% bruin, swart en Indiërs was. Hierdie syfers vergelyk goed met die Raad se voorgestelde teikens van altesaam 27 980 studente, 9 924 nagraads, 17 031 voorgraads en 4 860 nuweling-eerstejaarstudente, waarvan 27,9% bruin, swart en Indiërs moes wees.

HANDHAWING VAN STUDIEPROGRAMMENUITNEMENDHEID

Handhawing van die momentum van voortreflikheid terwyl die sukseskoers van studente terselfdertyd verbeter word, is 'n strategiese prioriteit van die Universiteit. Die Verantwoordelikheidsentrum het gedurende die verslagjaar hierdie doelstelling volmondig onderskryf deur nie minder nie as agt nuwe studieprogramme in te stel (kyk bladsy 45). Om die doelstellings vir 2013 te bereik, moes ons ons institusionele insig in die redes vir en benaderings tot programvernuwing verdiep. Ons het in 2013, in samewerking met deskundiges van die Afdeling Institusionele Navorsing en Beplanning en die Afdeling Leer-en Onderrigbevordering, gewerk aan die ontwikkeling van mechanismes vir die identifisering van kandidaatprogramme vir vernuwing. In aansluiting hierby het spesialiste van die Verantwoordelikheidsentrum en die Viserektor (Leer en Onderrig) met die dekane van fakulteite beraadslaag oor 'n geïntegreerde strategie vir programvernuwing. Dit het uitgeloop op die agt nuwe programme wat in 2013 ingestel is – almal met die ingeboude waarde van die inskerping van eienskappe wat die Universiteit as gewens vir sy gegradsueerde beskou (kyk "eienskappe van gegradsueerde", bladsy 102).

PARALLEL MEDIUM-ONDERRIG EN TOLKING OM VEELTALIGHEID TE BEVORDER

Wat ons bereik het

Medium van onderrig in Afrikaans en Engels in afsonderlike strome of met tolking:

- Tot die finale jaar in BEng
- Uitgebrei na tweede jaar in BRek en BCom (Bestuurswetenskappe)

Afrikaanse onderrigaanbod van 61,4% tot 'n gewaarborgde 62,3% (2014) uitgebrei

Engelse onderrigaanbod van 36,5% (2009) tot 48,9% (2013) uitgebrei

Die Verantwoordelikheidsentrum het 'n strategie ontwikkel om geleidelik die Afrikaanse en Engelse onderrigaanbod aan die Universiteit uit te brei deur sowel parallelmedium-onderrig as tolking. Hierdie optrede het die Universiteit se strategiese doel van die gebruik van parallelmedium-onderrig en tolking as elemente vir die bevordering van veeltaligheid ondersteun, vir die spesifieke doel van verruiming van toegang tot die Universiteit Stellenbosch se programme vir bruin, swart en Indiërs-studente. As 'n voorlopige maatreël het die Sentrum deur middel van 'n oorsig die werklike aantal modules bepaal wat in Afrikaans en in Engels aangebied word. Daar is besluit om te beplan vir 'n volledige parallelmedium-onderrigaanbod van die BRek-program teen 2016. Tolking sal op 'n proefgrondslag in 'n paar fakulteite ingestel word. Die nodige kapasiteit vir die opleiding en koördinering van tolke moet vasgestel word. Die hulpbronne wat vir implementering aangewend sal word, is sowel die programkoördineerders in die Fakulteit Ekonomiese

en Bestuurswetenskappe en die Fakulteit Ingenieurswese as die tolkkoördineerder en tolke in die Taalsentrum en die Departement Afrikaans en Nederlands. Die doelwitte wat in die verslagjaar bereik is, sluit die instelling van tolking en volledige parallelmedium-onderrig tot finalejaarsvlak in Ingenieurswese in. Parallelmedium-onderrig is ook tot tweedejaarsvlak uitgebrei in BRek en BCom (Bestuurswetenskappe). Die algehele Afrikaanse onderrigaanbod is van sy laagste keerpunt van 61,4% opgestoot tot 'n gewaarborgde aanbod van 62,3% in 2014. Terselfdertyd is die Engelse onderrigaanbod van 36,5% in 2009 tot 48,9% in 2013 verhoog.

HERSienING VAN IKT IN LEER EN ONDERRIG

Die Verantwoordelikheidsentrum het die gebruik van inligtings- en kommunikasieteknologie (IKT) in sy onderrig- en leeraktiwiteite hersien met die oog daarop om hierdie praktyke in ooreenstemming te bring met die Universiteit se strategiese prioriteite van die handhawing van die momentum van voortreflikheid, die verruiming van toegang vir studente en die verbetering van die studentesukses. Na die vasstelling van die persentasie modules waarin e-leer per vermengde leer-meganisme gebruik word, sowel as die huidige koers van studentesukses, is doelwitte gestel vir die vestiging van 'n sentrum toegewy aan IKT-steun in leer en onderrig binne 'n strategiese plan. In die oorsigjaar is 'n taakspan op die been gebring om 'n IKT-strategie te ontwikkel spesifiek vir leer en onderrig. Uitvoerige beplanning is met al die fakulteite en die Informasieteknologie-afdeling onderneem vir die implementering daarvan. In April 2013 is die IKT-strategie aan die Rektor se Bestuurspan voorgelê. Die verfynde strategie met aksieplanne en begroting sal vroeg in 2014 aan die Universiteitsraad voorgelê word.

HERSTRUKTURERING VAN DIE VERANTWOORDELIKEHEIDSENTRUM

Die herstrukturering van die Verantwoordelikheidsentrum vir Leer en Onderrig is as 'n noodsaaklike aksie beskou om die leer-en-onderrig-steundiensomgewing in ooreenstemming met die Universiteit se Institusionele Voornerme en Strategie 2013–2018 te bring. Hierdie omvattende plan van aksies is aangeneem met die oog daarop om die Universiteit se momentum van uitnemendeheid vol te hou. Die proses is voorafgegaan deur 'n eksterne evaluering van al die afdelings en werkzaamhede van die Verantwoordelikheidsentrum in oorleg met alle interne belanghebbers van die Universiteit. Statistiek soos studentesukses, geselekteerde strategiese bestuursaanwysers en studentediversiteitsyfers is ook in ag geneem. In 2013 het ons 'n formele herstruktureringsproses gevvolg met omvattende konsultasie en gebruik van sowel interne menslikehulpbronspesialiste, afdelingsbestuurders en eksterne konsultante, as ons eie reserwefondse vir die herstruktureringsaksies. Na behoorlike werwingsprosesse het ons addisionele aanstellings van strategiese sleutelpersoneel gemaak. Ons het ook gesorg dat ons vordering en die doelstellings van ons nuwe struktuur aan die Universiteit, Senaat, fakulteite en studente gekommunikeer word. Ons het in die 2013-verslagtydperk die nuwe organisatoriese struktuur bestaande uit eenstop-diensiaseafdelings vir huidige en voornameerde studente, gefokusde en gekonsolideerde studenteadministrasieafdelings, die Afdeling Institusionele Navorsing en Beplanning en die nuwe Afdeling vir Leer- en Onderrigverryking gevestig. Die aanstelling van alle bestuurders is afgehandel, met verbeterde personeeldiversiteit ook op bestuursvlak.

SAMESTELLING VAN STUDENTEKORPS VOLGENS STUDIEVELDE EN VLAKKE, 2013

Vlakte per fakulteit	Studentetal
AgriWetenskappe	1 745
Voorgraadse studente	1 268
Nagraadse studente	441
Geleenheidstudente	36
Ekonomiese en Bestuurswetenskappe	7 477
Voorgraadse studente	4 231
Nagraadse studente	2 957
Geleenheidstudente	289
Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe	4 027
Voorgraadse studente	2 150
Nagraadse studente	1 585
Geleenheidstudente	292
Ingenieurswese	3 442
Voorgraadse studente	2 578
Nagraadse studente	810
Geleenheidstudente	54
Krygskunde	464
Voorgraadse studente	399
Nagraadse studente	48
Geleenheidstudente	17
Lettere en Sosiale Wetenskappe	5 019
Voorgraadse studente	3 266
Nagraadse studente	1 453
Geleenheidstudente	300
Natuurwetenskappe	2 883
Voorgraadse studente	1 998
Nagraadse studente	796
Geleenheidstudente	89
Opvoedkunde	1 804
Voorgraadse studente	850
Nagraadse studente	942
Geleenheidstudente	12
Regsgelerdheid	798
Voorgraadse studente	407
Nagraadse studente	378
Geleenheidstudente	13
Teologie	497
Voorgraadse studente	146
Nagraadse studente	343
Geleenheidstudente	8
Totaal	28 156

KWALIFIKASIES TOEGEKEN VOLGENS TIPE, 2013

Tipe kwalifikasie	Getal toegeken	%
Voorgraadse diplomas en sertifikate	30	0,4
Algemene eerste baccalaureusgrade	2 295	30,2
Professionele eerste baccalaureusgrade	1 320	17,4
Nagraadse baccalaureusgrade	82	1,1
Nagraadse diplomas en sertifikate	1 172	15,4
Honneursgrade	1 228	16,2
Meestersgrade	1 301	17,1
Doktorsgrade	225	3,0
Totaal	7 653	100

SAMESTELLING EN GROOTTE VAN STUDENTEKORPS VOLGENS GESLAG, 2013

Geslag	Studentetal	%
Manlik	13 692	48,6
Vroulik	14 464	51,4
Totaal	28 156	100

SAMESTELLING EN GROOTTE VAN STUDENTEKORPS VOLGENS RAS, 2013

Ras	Studentetal	%
Bruin	4 492	16,0
Swart	4 597	16,3
Indiër	643	2,3
Wit	18 424	65,4
Totaal	28 156	100

SAMESTELLING EN GROOTTE VAN STUDENTEKORPS VOLGENS HUISTAAL, 2013

Huistaal	Studentetal	%
Afrikaans	13 399	47,6
Engels	10 638	37,0
Afrikaans/Engels	539	1,9
Xhosa	835	3,0
Ander amptelike SA tale	1 395	5,0
Ander tale	1 350	4,8
Totaal	28 156	100

SAMESTELLING EN GROOTTE VAN STUDENTEKORPS VOLGENS GEOGRAFIESE HERKOMS, 2013

Geografiese herkoms	%	Studentetal	%
Suid-Afrika	91,3	25 720	
Wes-Kaap		18 059	70,2
Noord-Kaap		615	2,4
Oos-Kaap		1 434	6,2
Vrystaat		384	1,5
KwaZulu-Natal		1 339	5,2
Mpumalanga		444	1,7
Limpopo		380	1,5
Gauteng		2 856	11,1
Noordwes		209	0,8
Totaal			100
Ander lande	8,7	2 436	
Botswana		34	1,4
Lesotho		13	0,5
Namibië		356	14,6
Swaziland		21	0,9
Zimbabwe		88	3,6
Elders		1 924	79,0
Totaal		100	
Totaal		28 156	

TOLKING
TAALMURE
VERBROKKEL

VERSLAG VAN DIE VISEREKTOR (NAVORSING EN INNOVASIE)

PROF EUGENE CLOETE

Ons Verantwoordelikheidssentrum vir Navorsing en Innovasie ondersteun die strategiese prioriteite van die Universiteit regstreeks deur ons pogings om die Universiteit se uitnemendheid in navorsing te handhaaf, toegang tot die Universiteit te verruim, en ons impak op die samelewing te versterk. Sentraal tot hierdie ondernemings staan die Universiteit se strewe om sosiaal relevant te wees in voortdurend veranderende omstandighede en om hom toe te spits op die ontsluiting van nuwe kennis met die spesifieke oogmerk van verbetering van die samelewing.

Die Verantwoordelikheidssentrum verenig 'n aantal omgewings, naamlik die Afdeling Navorsingsontwikkeling, die Biblioteek- en Inligtingsdiens, die Nagraadse en Internasionale Kantoor, Telematiese Dienste en Informasietegnologie. In al hierdie uiteenlopende omgewings is aktiwiteite toegespits op die bereiking van die Universiteit se strategiese doelstellings deur die ondersteuning van navorsingsuitsette en innovasie – om te verseker dat die instelling voortbou op sy voorloperstatus oor die lang termyn.

AANSTELLING VAN JONG AKADEMIESTERRE

Wat ons bereik het	2012	2013
Nadoktorale navorsingsgenote	168	171
Mellon Early Research Career-program se studente-inname	60	60

Ons Verantwoordelikheidssentrum konsentreer sterk op die bevordering van navorsingsuitnemendheid. Daar is nou 316 van ons navorsers wat Nasionale Navorsingstigting-evaluering verwerf het. Om ons prestasie oor die lang termyn vol te hou het ons die afgelope jaar begin om jong, diverse akademici as personeel te werf deur doelbewus jong talent met 'akkademiese sterstatus' te soek. Hierdie inisiatief om die Universiteit se menslike kapitaal vir die toekoms te ontwikkel het gelei tot die voorkeuraanstelling van jong personeel, met die klem op hul bevordering en vorderingspotensiaal.

In ondersteuning van die Universiteit se navorsingsuitnemendheid en om die profiel van die akademiese personeel uit te bou, faciliteer die Afdeling Kommunikasie en Skakeling die publikasie van 'n reeks denkleierskapartikels proaktief. Die artikels handel oor die akademici se onderskeie kundigheidsveld en is dikwels met internasionale en nasionale dae, en met sake van die dag of van algemene belang vir die media en die publiek in verband gebring. Die Afdeling help akademici om die akademiese onderwerpe in populêre formaat oor te skryf vir publikasie in dag- en weekblaaie en aanlynmedia, wat dikwels aanleiding gee tot opvolgradio-onderhoude. In 2013 is altesaam 385 denkleierskapartikels oor 71 verskillende kundigheidsveld in 'n verskeidenheid van media gepubliseer met 'n vergelykbare advertensiewaarde van R30 miljoen. Hierdie mediaksakelingskragtoer het aan die Universiteit 'n goue

toekenning by die jaarlikse PRISM-toekennings van die *Public Relations Institute of Southern Africa* (PRISA) besorg.

Ons bou aan 'n sterker nadoktorale komponent as deel van die Universiteit se navorsingsdoelstellings. Die aantal nadoktorale genote staan tans op 171. In 2013 het ons 'n Nadoktorale Genootskapsprogram bekendgestel wat op bruin, swart en Indiërs-doktoraal gegradsueerde gerig is. Ook hierdie Program is ingestel op die ontwikkeling van die volgende generasie akademici, wat produktief sal wees op die terrein van navorsing en meer verteenwoordigend van ons land se demografie sal wees. Vir hierdie doel is daar in 2013 voortgegaan met die *Mellon Early Research Career* (MERC)-program, waar 60 jong navorsers deur toegewyde en ervare navorsingsmentors bygestaan word.

Ons strewe daarna om, deur die ontwikkeling van 'n nuwe generasie akademici en verhoging van die aantal nagraadse studente van al Suid-Afrika se rassegroepe, 'n waardevolle bydrae tot die realisering van die Universiteit se transformasie- en diversiteitsdoelstellings te maak.

BEVORDERING VAN NAVORSINGSUITSETTE

Wat ons bereik het	2012	2013
Geweegde navorsingsuitset per voltydse akademiese personeel lid (2012-data in 2013 gerapporteer)	2.37	3.08 (eerste in SA)
Publikasie-uitset per kapita (2012-data in 2013 gerapporteer)	1.22	1.36 (eerste in SA)
Aansporings toegeken aan navorsingspubliseerders	-	50
QS-wêreldranglys van universiteite	401-450	387

Die 2012-verslag van die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding bevestig die status van die Universiteit as die akademiese instelling wat die hoogste produktiwiteit ten opsigte van navorsingsuitset op nasionalevlak toon, met geweegde navorsingsuitsette per voltydse akademiese personeellid (publikasies en nagraadse studente) van 3.08, wat met 'n syfer van 1.36 per capita publikasie-uitset na die eerste plek opgeskuif het. Die Verantwoordelikheidssentrum het in 2013 vir die eerste maal 'n navorsingaansporing van R50 000 toegeken. Hiermee word erkenning gegee aan 50 van die Universiteit se navorsers volgens twee kategorieë: 25 toekennings aan navorsers wat die grootste bydrae gelewer het ten opsigte van die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding se publikasie-eenhede en 25 toekennings aan navorsers wat die grootste aantal geakkrediteerde navorsingspublikasies geproduseer het in samewerking met hulle nasionale en internationale navorsingsvennote en studente. Ons doel is om nie net plaaslike navorsing nie, maar navorsing van wêreldgehalte uit te brei en te ondersteun en te verseker dat die Universiteit sy huidige posisie onder die voorste 500 universiteite in die wêrel handhaaf en verbeter. In 2013 het die Universiteit die 387ste plek in die QS-wêreldranglys van universiteite beklee. Dit is 'n aansienlike verbetering van ons posisie tussen 401 en 450 in hierdie ranglys in 2012.

UITBREIDING VAN NAVORSINGSINNOVASIE

Ons doel om navorsingsinnovasie uit te brei is noodsaaklik omdat dit die skep van nuwe produkte en dienste is wat ekonomiese en maatskaplike verbetering in Suid-Afrika kan teweegbring. Innovasie maak die kern uit van ons Universiteit se navorsingsukses. Dit stel uiteindelik die Universiteit as 'n plek met geleenthede wat die beste navorsers en studente uit alle uithoeke van Afrika en die wêrel sal trek. Die Universiteit is reeds een van die topverdieners in die Departement van Handel en Nywerheid se Program vir Tegnologie en Menslike Hulpbronne in die Nywerheid (THRIP), wat die Universiteit Stellenbosch se status as 'n voorkeurnavorsingsvenoot vir die nywerheid bevestig. In 2013 het daar 16 nuwe patentaansoeke uit ons navorsing voortgevloeи, wat die Universiteit landwyd in 'n leiersposisie plaas.

VESTIGING VAN NAVORSINGSFOKUSAREAS

Wat ons bereik het	2012	2013
A-geëvalueerde navorsers deur die NNS	11	13
SARCHI-navorsingsleerstoel	12	18
Sentrums van Uitnemendheid	6	6

Die Universiteit het 'n aantal nuwe navorsingseenhede en navorsingsleerstoel gevestig wat toegespits is op navorsingsvrae wat tradisionele dissiplinêre grense oorskry, waar hierdie Universiteit uniek geplaa is om 'n beduidende navorsingsbydrae te maak. Hierdie entiteite ondersteun die oogmerke van Suid-Afrika se Nasionale Ontwikkelingsplan en, meer uitgebreid, die ontwikkelingsdoelwitte van die Verenigde Nasies. Hierdie inisiatiewe word in 'n groot mate moontlik gemaak deur akademiese en bedryfsbelanghebber-netwerkvorming, wat een van die Universiteit Stellenbosch se besondere instaatstellende kragte is in die lig van krimpende staatsondersteuning vir tersiêre onderwysinstellings.

In 2013 is twee nuwe institute geopen. Die Afrika-Kankerinstiutuut is 'n multidissiplinêre instituut wat oor verskeie fakulteite heen strek en op die vroeë diagnose, voorkoming en behandeling van kanker konsentreer. Hierdie instituut sal 'n bydrae lewer tot die doelwitte van die Nasionale Ontwikkelingsplan om die gesondheid en welwees van die nasie te verbeter. Dit ondersteun ook die internasionale ontwikkelingsdoelwitte, wat op die verbetering van gesondheid en veral nie-oordraagbare siektes gerig is. Die Instituut vir Wingerd- en Wynbou, aan die ander kant, hanteer die navorsingsbehoeftes en -prioriteite van Suid-Afrika se mededingende en ekonomies belangrike wynbedryf en konsentreer sterk op onderrig, navorsing en tegnologieoordrag. Verstewiging van die wynbedryf in die Wes-Kaap lewer 'n beduidende bydrae tot die land se ekonomie, wat inpas by sowel die doelwitte van die Nasionale Ontwikkelingsplan as die internasionale ontwikkelingsdoelwitte, wat fokus op die ontwikkeling van mededingende nywerhede en 'n volhoubare omgewing.

Ses nuwe navorsingsleerstoel is in 2013 deur die *South African Research Chairs Initiative* (SARCHI) aan die Universiteit ingestel, wat die spesialisleserstoel op 18 te staan bring. Die fokusterreine van hierdie nuwe leerstoel is biomediese tuberkulose, wynbiotegnologie, vekundige wetenskappe en wiskundige biowetenskappe. Hierbenewens huisves die Universiteit saam met die Universiteit van Venda die nuwe gesamentlike SARCHI-navorsingsleerstoel vir indringerbiologie, en saam met die Universiteit van Fort Hare 'n gesamentlike leerstoel in vekundige wetenskappe. Aansoeke om hierdie leerstoel te huisves het geskied ingevolge 'n uitnodiging van die Departement van Wetenskap en Tegnologie, waarin spesifieke, gerigte oproepe uitgereik is ter ondersteuning van die strategiese doelwitte van die land, soos in die Nasionale Ontwikkelingsplan uitgelig. Die leerstoel aan die Universiteit dra breedweg by tot die terreine van

gesondheid, mededingende bedrywe en voedselsekuriteit, wat almal terreine van groot nasionale belang is.

Navorsingsontwikkeling kan ook plaasvind langs die weg van konstruktiewe akademiese netwerkvorming. Die Fakulteit Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe het byvoorbeeld in 2013 suksesvol meegeding vir drie vlagskipprojekte van die Mediese Navorsingsraad. Intussen het bedryfsnetwerkvorming ook geleid tot die instelling van 'n nuwe navorsingsleerstoel by die Universiteit Stellenbosch Waterinstituut deur die East Rand Water Care Company (ERWAT).

ONTWIKKELING VAN NAVORSINGSINKOMSTE DEUR NAVORSINGSVENNOOTSKAPPE

Wat ons bereik het	2013
Navorsingskontrakte	R680 m
THRIP	R24 m
NNS	R204,4 m
Suksesvolle aansoeke by die Europese Unie FP7-projekte	28
Filantropiese skenkings	R196,5 m

Finansiële volhoubaarheid is noodsaaklik indien die Universiteit Stellenbosch steeds die plek as voorste navorsingsinstelling in Afrika wil beklee. Navorsingsinkomste word beter bestee deur nuwe multidissiplinêre navorsingsentiteite, soos institute, te skep, terwyl strategiese navorsingsvennootskappe die Universiteit help om finansieel volhoubaar te wees. Dit is die Verantwoordelikheidssentrum se standpunt dat die Universiteit grootliks deur derdegeldstroominkomste, via kontraknavorsing, en vierdegeldstroominkomste, via filantropiese skenkings, finansieel volhoubaar sal bly.

Altesaam 765 navorsingskontrakte ter waarde van R680 miljoen is gedurende 2013 geprosesseer en is aangevul deur addisionele inkomste van die Program vir Tegnologie en Menslike Hulpbronne in die Nywerheid (THRIP). Die totale navorsingstoekenninginkomste van die Nasionale Navorsingstigting vir 2013 was R204,4 miljoen.

Tot op hede het die Universiteit suksesvol vir 28 van die Europese Unie se FP7-projekte aansoek gedoen, waarvan sewe in 2013 toegeken is. Ander suksesvolle Europese Unie-programme (*Cost Actions, Erasmus Mundus Action 2, EuropeAids, Edulink II, intra-ACP Mobility Scheme*) is altesaam 40 projekte, waarvan 11 in 2013 toegeken is.

Dit verteenwoordig navorsingsamewerking met omtrent 210 internasionale vennote van 60 verskillende lande. Filantropiese skenkings in 2013 het R196,5 miljoen beloop.

HANDHAWING VAN DIE NAGRAADSE STUDENTESUKSESKOERS

Wat ons bereik het	2013
Bruin, swart en Indiërs- nagraadse studente	46%
Nie-SA nagraadse studente	18,3%
PhD's toegeken	225
Magistergrade toegeken	1 301

Om die Universiteit se momentum van uitnemendheid betekenisvol te ondersteun gee die Verantwoordelikheidssentrum besondere aandag aan nagraadse studenteonderrig met die oogmerk om die aantal nagraadse studente uit alle rassengroepe in Suid-Afrika te verhoog en die sukses van alle nagraadse studente te verseker deur genoegsame vlakke van ondersteuning:

- Daar is in die 2013-verslagtydperk betekenisvolle vordering met die demografie van ons nagraadse studente gemaak met 46% bruin, swart en Indiërs- en 54% wit studente.
- Van die 2013- nagraadse komponent was 18,3% (1 856) nie-SA burgers, van wie 79% (1 468) van ander Afrika-lande was.
- In Desember 2013 en April 2014 is 225 PhD's en 1 301 magistergrade toegeken.
- Die nagraadse vaardigheidsontwikkelingsprogram het 55 werksessies aangebied wat deur 1 692 studente bygewoon is. Om die toesigproses te ondersteun word hierdie program saam met die *on.track*-beplanner, 'n aanlyn-ontwikkelingsplan vir nagraadse studente, en die *keep.track*, 'n aanlynfunksionaliteit wat tredhou met studente se vordering, gebruik.

SPESIALE
BEHOEFTES
TAKTIELE PLAVEISEL
VERGEMAKLIK
BEWEGING

VERSLAG VAN DIE VISEREKTOR

(GEMEENSKAPSINTERAKSIE EN PERSONEEL)

PROF JULIAN SMITH

Die inisiatiewe van die Verantwoordelikheidssentrum vir Gemeenskapsinteraksie en Personeel het in die 2013-verslagtydperk die strategiese samesnoering van ons hoogs uiteenlopende akademiese en diensafdelings, elk met kompleks verantwoordelikhede, vereis. Ons kan rapporteer dat ons aansienlike bydraes op die terreine van gemeenskapsinteraksie, menslikehulpbronbestuur en sport gemaak het en dat die reikwydte van ons kampusgesondheidsdienste en regsdienste baie uitgebrei het, terwyl die Universiteit Stellenbosch Museum sy plek as 'n aktiewe bydraer tot Universiteitsdoelstellings gevind het. Ons het ook met groot afwagting die Sentrum vir Inklusiwiteit (kyk bladsy 17), wat ingestel is om transformasie by die Universiteit te bevorder, in ons omgewing verwelkom.

Ons Verantwoordelikheidssentrum het weer eens die institutionele strategiese prioriteite en doelstellings van die Universiteit, met 'n sterk mate van vernuwing, ondersteun. Ons pogings het gekonsentreer op die verruiming van toegang tot die Universiteit om studentediversiteit te verbeter; die bestuur van kennisvennootskappe; die bevordering van betrokke akademieskap; en die verbetering van die profiel van personeel.

'n Nader beskouing van die aktiwiteite van die verskillende afdelings van ons Verantwoordelikheidssentrum toon die waarde wat ons in 2013 toegevoeg het in ooreenstemming met geselekteerde strategiese doelstellings van die Universiteit.

VERBREDING VAN TOEGANG OM STUDENTEDIVERSITEIT TE VERBETER

Die verwelkoming van voorheen uitgesluite rassegroepe en die fasilitering van hul toegang tot die Universiteit is hoog op die agenda van ons Verantwoordelikheidssentrum. Die Afdeling Gemeenskapsinteraksie voorsien met trots 'n gasvrye toegangspunt tot die Universiteit vir alle plaaslike gemeenskappe. In 'n poging om toegang te verruim en diversiteit te verbeter het die Afdeling, deur middel van kortkursusse en ander interaktiewe intervensies, sterk pogings aangewend om te bou aan die kapasiteit van onderrigpersoneel, studente en gemeenskapsvennote en terselfdertyd steun in die vorm van finansies, kennis, netwerkgeleenthede en ander aansporings voorsien. Ons het ook 'n tussengangerrol gespeel met die fasilitering van algemene kommunikasie tussen akademici, studente, bestuur, steundienspersoneel en gemeenskapsvennote.

Die Afdeling het in die verslagjaar 'n dinamiese beleidsraamwerk, gehaltebeheermeganismes en 'n omvattende databasis vir gemeenskapsinteraksie-aktiwiteite daargestel. Ons pragmatiese funksies het ook waarde toegevoeg deur die koördinering van gemeenskapsinteraksieprojekte moontlik te maak. Hierdie funksies behels 'n databasis, praktykgemeenskappe, skoolforums, gemeenskapsopnames, en gehaltebeheer deur die voorsiening van riglyne, stelsels en eksterne evaluerings.

Alle studentesport, vir ontspanning en mededingend, word deur hierdie Verantwoordelikheidssentrum gekoördineer, deur sy Afdeling Matiesport. Hierdie Afdeling bevorder die doelstelling van verbetering van die diversiteitsprofiel van studente by die Universiteit deur aktief studente uit die bruin, swart en Indiërgroepe te werf met behulp van gemeenskapsinteraksie-sportprojekte soos rugby, hokkie en sokker. Ons bevorder ook sport vir persone met gestremdhede. Sportdeelname speel ongetwyfeld 'n rol by die lewering van afgeronde, gesonde en suksesvolle studente wat kan saamwerk.

Ter ondersteuning van die institutionele prioriteit van verruiming van toegang tot die Universiteit en om studentediversiteit te bevorder, lei ons Kantoor vir Institusionele MIV-koördinering studente en personeel op in die waardes van respek, aanvaarding en ondersteuning van diversiteit en die verwerping van diskriminasie en stigmatisering. Hierdie Kantoor bevorder deurlopend institusionele, maatskaplike geregtigheid en inklusiwiteit deur gendergelykheid, diversiteit en niediskriminasie as instrumente van MIV-voorkoming, gesondheid en welwees. Dit word bereik deur die ontwikkeling en gebruik van tegnologie, nuwe maniere van gesondheidskommunikasie en die sosiale media. In 2013 het ons verskeie sosiale media soos Twitter en Facebook, sowel as intervensies soos *Stellenbosch Exposed* gebruik. Ons MIV-kantoor het twee maal gedurende 2013 maatskaplikegeregtigheid-fasiliteringskursusse sowel as 'n personeeltransformaties-

leierskapskapskursus aangebied, wat transformasie, gendersake, MIV en spesiale leer gedek het.

Die waarde van die Universiteit Stellenbosch Museum lê in sy onlangse volle gerigtheid op en integrasie by die Universiteit se akademiese aktiwiteite. Dit het die Museum oor die 2013-verslagtydperk in staat gestel om by te dra tot die Universiteit se strategiese doelstellings deur sy sigbare teenwoordigheid en betrokkenheid by gemeenskapsaktiwiteite. In dié bevoegdheid het die Museum bygedra tot die verruiming van toegang tot die aanbiedinge van die Universiteit. Twee noemenswaardige items op die Museum se kalender kan as voorbeeld gemeld word: die medeaanbieding van die internasionale *Ballad Conference* van die Kommission für Volksdichtung, en die KickstART Outreach Programme om die plaaslike jeug bewus te maak van die potensiaal van loopbane in die kunste en kreatiwiteitsbedrywe.

BESTUUR VAN KENNIS- EN ANDER VENNOOTSKAPPE

Die Afdeling Gemeenskapsinteraksie streef daarna om 'n impak op die gemeenskap te maak deur die kweek van wedersyds voordeelige kennisvennootskappe. Ons het in 2013 verskeie vennootskappe op plaaslike, streeks-, nasionale en internasionalevlak bestuur. Dit behels verhoudings met onder meer munisipaliteite en nieregeringsorganisasies, ander universiteite, die provinsiale regering en binnelandse en oorsese opvoedkundige organisasies. Voorbeeld sluit die *South African Higher Education Community Engagement Forum*, die Talloires-netwerk, die Departemente van Gesondheid en Verdediging, vyf munisipaliteite en vele skole in.

Matiesport het ook probeer om die Universiteit se impak op die gemeenskap te versterk deur strategiese verhoudings te smee, waarvan die sokkerprojek in samewerking met Innovus die prominentste is. Hierdie projek het die plaaslike voetbalvereniging, skole en oorsese vennote betrek en opwindende kompetisies en intensiewe afrigting het hieruit voortgevloeи.

Ook vir ons Kampusgesondheidsdiens is vennootskappe noodsaaklik. Die Universiteit Stellenbosch se Kampusgesondheidsdiens het onlangs twee internasionale netwerkverbintenisse met die FIMS (Internasionale Federasie vir Sportgeneeskunde) en EIM (Oefening is medisyne) onderteken. Ons Kampusgesondheidsdiens is nou 'n gesamentlike Sentrum vir Sportgeneeskunde van FIMS, een van net drie in Suid-Afrika. Verder is Kampusgesondheidsdiens 'n lid van die EIM-netwerk, met Stellenbosch as die eerste universiteit in Suid-Afrika wat amptelik aangesluit het. In 2013 het die Gesondheidsdiens waarde toegevoeg deur nie net 'n veilige omgewing vir studente en personeel te skep waarin hulle in die akademie en sport optimaal kon presteer nie, maar ook deur middel van interne navorsings- en

opleidingsprogramme wat in samewerking met relevante departemente uitgevoer is; en deur die ondersteuning van gemeenskapsinteraksieprojekte.

Daar kan geen twyfel bestaan oor die waarde van die versekering van 'n bemagtigende kampus waar die fisike en maatskaplike impak van MIV nie 'n bedreiging vir studente- en personeelsukses is nie. In die loop van 2013 het die Kantoor vir Institutionele MIV-koördinering studente toegerus deur middel van opleiding, op sowel 'n persoonlike as professionele vlak, oor hoe om MIV-verwante kwessies te hanteer – binne 'n raamwerk van maatskaplike geregtigheid in Suid-Afrika en die res van Afrika. Vir hierdie doel het die Kantoor as 'n vennoot of strategiese skakel met ander hoëonderwysinstansies en nasionale en internasionale MIV-organisasies saamgewerk. Hierdie kontinentwye skakeling ondersteun die Universiteit se strategiese oogmerk om hom as 'n toegewyde en visioenêre leier te vestig.

Die Universiteit se Regsdienste dra daar toe by dat vennootskappe en verhoudings met eksterne partye behoorlik oorweeg word en op rekord geplaas word in 'n toepaslike ooreenkoms. Deur die drie hoofverantwoordelikhedsareas, naamlik regadvies en -ondersteuning, wetlike nakoming en studentedissipline, verleen Regsdienste direkte ondersteuning aan interne afdelings ten opsigte van die kernfunksies van die Universiteit. Die afdeling ondersteun die Universiteit se verhouding met studente (en hul ouers) by studentedissipline deur te sorg vir die regverdigte toepassing van die studentedissiplinebeleid en -prosedure en leiding te gee op 'n stadium wanneer studente kwesbaar mag wees. Wetlike nakoming is 'n kernkontrole wat vir universiteite van al groter belang word met die ontwikkeling en uitbou van hulle risikobestuurbeleide en -raamwerke.

BEVORDERING VAN BETROKKE AKADEMIESKAP

Die Afdeling Gemeenskapsinteraksie het die Universiteit se strategiese prioriteit van die handhawing van sy momentum van voortreflikheid ondersteun deur met kennisvennote te skakel, in hierdie gemeenskapsvennote se behoefté aan navorsing en akademiese kennis te voorsien, en praktiese opleidingsgeleenthede vir studente te voorsien. Ons het in 2013 hierdie doel bereik deur 'n jaarlikse interne simposium te hou, ses interdisiplinêre akademiese redevoerings en 'n openbare lesing aan te bied, 'n formele kapasiteitsbougeleentheid aan te bied, ses akademiese artikels te publiseer, die studieleiding vir drie PhD-proefschrifte te hanteer, drie magisterthesesse te eksamineer, gesamentlik vir die personeel van drie tersiêre instellings kortkursusse in Diensleer aan te bied en as gasheer vir die vyfde Internasionale Konferensie oor Diensleer op te tree.

Die Universiteit se doel om sy voortreflikheid te handhaaf deur kennisvennootskappe is deur ons Kampusgesondheidsdiens ondersteun deur die verskaffing

vân praktiese opleidingsgeleenthede aan studente en voorsiening in die gemeenskap se behoefté aan navorsing en akademiese inligting. Ons het in die 2013-verslagtydperk in oorleg met die Fakulteit Natuurwetenskappe op navorsing gekonsentreer, een akademiese artikel gepubliseer, twee eties goedgekeurde navorsingsprojekte onderneem, die studieleiding van twee magisteresisse gehanteer, referate by vier konferensies gelewer, 'n internasionale nagraadse kortkursus in oefening en sportgeneeskunde aangebied en voortgesette professionele ontwikkelingakkreditasies aan 18 studente toegeken.

VERSTERKING VAN DIE PERSONEELPROFIEL

Die Afdeling Menslike Hulpbronne voeg enorme waarde tot die Universiteit toe deur sy beheer oor die hoofbate van die instelling, naamlik sy mense. Ons is die taak opgelê om die strategiese doelstellings van die Universiteit te vertolk en te verseker dat die hoeveelheid, samestelling, vlakke, vaardigheid en diversiteit van personeel van so 'n aard is dat die institusionele doelstellings van die Universiteit bereik kan word.

Die Afdeling het in 2013 etlike beslissende stappe gedoen om die profiel van die personeel te versterk ten einde die Universiteit as geheel te bevoordeel. Dit het ons gedoen deur deurgaans strategiese personeelwerwingspraktike te implementeer; deur mededingende vergoedingsvlakke vir alle personeel te verseker deur normstelling met die eksterne mark; deur geteikende opleidings- en ontwikkelingsgeleenthede aan ons personeel te bied; en die sistemiese welwees van ons personeel te verseker soos verderaan uiteengesit.

Versnelling van personeeldiversiteit

Om geloofwaardigheid, relevansie en gehalte te verseker is dit belangrik dat die personeel van die Universiteit uiteenlopend genoeg is. Daarom het die Afdeling Menslike Hulpbronne oor die afgelope jaar 'n sleutelrol gespeel in die versterking van sowel die diversiteitsprofiel van die akademiese as die steundienspersoneel van die Universiteit. Ons het 'n omvattende personeelplan vir die Universiteit ingestel wat die institusionele prioriteit van verruiming van toegang vir voorheen uitgesuite rassegroepe volmondig ondersteun. Die proses het die konsekwente implementering van 'n bestuurspraktykkode in die geval van alle aanstellings behels. Ons het ook ons *Legacy*-program toegepas om diversifisering op senior vlakke te ondersteun en 'n proses van strategiese werwing toepaslik gemaak op alle senior aanstellings met die oog daarop omveral kandidate uit onderverteenvoordige groepe te werf. Ons het ook mentorskapprogramme beskikbaar gestel.

Versekering van 'n mededingende werknermerwaardestelling

Die Universiteit streef daarna om 'n voorkeurwerkgewer te

wees en om te verseker dat sy werknermerwaardestelling mededingend is sodat hy die beste talent kan aantrek en behou. Om dit te bereik het die Afdeling Menslike Hulpbronne die Universiteit se vergoedingsaanbod heeltemal hersien om die markverwantheid daarvan te verbeter. Ons het die aansporingskema vir uitsonderlike prestasie uitgebrei en die stelsel van prestasiebonusse hersien en uitgebrei. Ons het ook in die 2013-verslagtydperk vernuwing ingestel, naamlik die Kanselierstoekennings vir uitmuntende prestasie en verdere bevorderingsgeleenthede vir professore wat deurlopend uitsonderlik presteer.

Opgradering van personeel se vaardighede en bevoegdheid

Om te verseker dat die Universiteit sy momentum van voortreflikheid behou, moet die vaardighede en bevoegdheidsvlakke van alle personeel voortdurend opgegradeer word. Vir hierdie doel het die Afdeling Menslike Hulpbronne relevante en doelgerigte opleidings- en ontwikkelingsprogramme vir personeel beskikbaar gestel. In die 2013-verslagtydperk het ons 'n omvattende portefeuille programme aangebied. Terwyl ons die Plusprogram bekendgestel het, wat ontwerp is om die vaardighede van veral junior personeel te verbeter en hul bevorderbaarheid te verhoog, het ons ook 'n spesiale ontwerpde opleidings- en ontwikkelingsprogram vir lynbestuurders van die Universiteit ingestel. Personeelopleiding word hoofsaklik deur SETA (Sector Education and Training Authority) befonds.

Strewe na die sistemiese welwees van personeel

Die Universiteit is bewus daarvan dat sy personeel sy belangrikste bate is. Om die momentum van prestasievoortreflikheid te bevorder word klem geplaas op die sistemiese welwees van al sy personeellede. Verskeie programme is ingestel om die welwees van sowel individue as groepe op al die Universiteit se kampusse te verseker, terwyl spesiale projekte daargestel is om te sorg vir die welwees van personeel wat by navorsingstasies woon en werk. Voorbeeld van programme is jaarlikse gesondheidsdae waarby sifting vir die bepaling van die gesondheidstatus van personeel betrokke is (as maatstaf vir voortgaande toekomstige intervensies); fisiese en maatskaplike welsynsaktiwiteite, soos 'n jaarlikse sportdag; 'n advies- en ondersteuningsdiens vir personeel, waaronder die Werknemerhulpprogram wat 'n voorlichtingsdiens vir personeel voorsien; en persoonlike ontwikkelingsprogramme wat lewensvaardighede-opleidingswerksessies oor stresbestuur, finansiële welwees en verhoudingsbou aanbied.

VERSLAG INSAKE RISIKOBLOOTSTELLING, -EVALUERING EN -BESTUUR

Die Universiteit is verbind tot 'n omvattende en gestrukeerde risikobestuursprogram ter ondersteuning van die institutionele strategiese bestuursprosesse. Risikobestuur is in alle afdelings veranker om die risiko's te identifiseer, en sover as moontlik daar waar dit ontstaan, te bestuur. Dié program – wat sedert 2008 jaarliks verfyn is – word gevvolg om strategiese bestuursprosesse toenemend op 'n risikobestuursgrondslag te vestig en terselfdertyd uitvoering te gee aan die rapporteringsvoorskrifte van die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding. Die verfyning spruit voort uit die geformaliseerde interaksie tussen die Risikobestuurskomitee aan die een kant en die Oudit- en Risikokomitee van die Raad aan die ander kant.

Risikobestuur dien as steunbasis vir institutionele bestuursprosesse deurdat operasionele risiko's deurlopend in die Universiteit se elektroniese risikoregister vasgelê word ter wille van rekordhouding en bestuursoorsig. Risiko's wat institutionele bestuursoorsig verg, word verwys na die Risikobestuurskomitee en vervolgens na die Rektor se Bestuurspan. Die risikoregister dien dan as bylaag by die Rektor se institutionele risikoverslag wat by die Oudit- en Risikokomitee dien.

Operasionele risiko's word sover moontlik aan die oorhoofse strategiese fokusse gekoppel ter bevordering van 'n strategieondersteunende risikobestuursprogram. Dié koppeling is ook bevorderlik vir matriks-risikobestuur-dinamika tussen die Bedryfshoof en die viserektore van die drie Verantwoordelikhedsentrums, by name Leer en Onderrig, Navorsing en Innovasie, en Gemeenskapsinteraksie en Personeel. Sodoende word risikobestuur op 'n geïntegreerde basis gedoen en word die mees geskikte risiko-eienaar aangewys.

Die daarstelling van toepaslike beleide om die Universiteit teen blootstelling te beskerm geniet deurlopend aandag. Voordat 'n beleid deur die Raad aanvaar word, soos deur die Oudit- en Risikokomitee aanbeveel, kry die Institutionele Forum geleentheid om daarop kommentaar te lewer (kyk bladsy 58). In die verslagjaar is die koshuisplasingsbeleid hersien, goedgekeur en geïmplementeer met die oog op die bevordering van diversiteit in die koshuise. Die onderskeie beleide vir Verantwoordelike Navorsingsgedrag aan die Universiteit Stellenbosch (hersien); vir 'n Delegasieraamwerk (hersien); en insake die Indirekte Kosteverhalingskoers ten opsigte van Derdegeldstroominkomste (nuut) is ook goedgekeur en geïmplementeer.

Danksy effektiewe risikobestuurprosesse wat onder meer die vermoë insluit om potensiële risiko's vroeg te identifiseer en dit onmiddellike te rapporteer, kon die Bestuurspan hom baie vinnig toespits op korrektiewe stappe voortspruitend uit finansiële onreëlmatighede, veral dié met potensiële beeldrisiko's. Die Universiteit plaas 'n baie hoë premie op goeie beheer-en-bestuur. Enige onreëlmatighede of die nienakoming van procedures word in 'n ernstige lig beskou en spoedeisend aangepak. Waar risiko's of leemtes in die verslagjaar aan die lig gekom het, is beheermaatreëls ook onmiddellik opgeskerp.

Ons het met 'n aansienlike aantal risiko's op die Oudit- en Risikokomitee se risikoregister vordering gemaak.

Hoërorderisiko's wat die Risikobestuurskomitee en Oudit- en Risikokomitee hanteer het, word hieronder uiteengesit. Vir finansiële risikobestuur kyk ons Finansiële Verslag, nota 26, bladsy 94.

BESTUUR VAN DIE ERNSTIGSTE RISIKO'S

Die Universiteit het die onderstaande maatreëls getref om hoërorderisiko's te bestuur.

Stadige pas van transformasie

Taakgroep wat in 2012 in die lewe geroep is om transformasie te pak, het hulle werk voortgesit. In hierdie verband is die volgende in 2013 gedoen:

- Voortsetting van inskrywingsbestuur (bladsy 33);
- Implementering van hersiene koshuisplasingsbeleid (bladsy 7);
- Ontsluiting van nuwe markte deur die groter benutting van IKT (bladsy 34);
- Stigting van die Sentrum vir Inklusiwiteit (bladsy 17);
- Instelling van 'n jaarlikse week van diversiteitsvieringe (bladsy 17);
- Uitbreiding van onderrig in Engels (bladsy 34);
- Aanstelling en ontwikkeling van jong akademici uit die bruin, swart en Indiërgroep (bladsy 37);
- Fasilitering van voorheen uitgesluite rassegroepe se toegang tot die Universiteit (bladsy 41);
- Verskerpte wervings- en verhoudingsbou-aktiwiteite gerig op die bruin, swart en Indiër-mark deur die Sentrum vir Studentewerwing en die fakulteite, soos die Wervingsbeursprojek, inligtingsaande vir leerders en ouers, skolebesoeke, kampusbesoeke, Dag-in-die-lewe-van-'n-Matié, *Hope@Maties*, fakulteituitreikprogramme op kampus en 'n mediaveldtogg (bladsy 18); en
- Wervung van studente uit die aangewese groepe met Gemeenskapsinteraksie-sportprojekte (bladsy 42).

Tekort aan beurse en fondse vir behoeftige studente

• Hersiening van ons Wervingsbeursskema met opwaartse aanpassing van bedräe (bladsy 29); en

- Befondsing aan behoeftige nuwelingeerstejaarstudente deur NSFAS, die regering se lening- en beursskema vir studente.

Instandhoudingsagterstande by fisiese fasiliteite

Projekte van meer as R2 miljoen met die doel om instandhoudingsagterstande in te haal, sluit in:

- Noodsaaklike beveiliging van die vervalle HB Thom-teater (bekostig uit die instandhoudingsbegroting);
- Vervanging van Departement Sportwetenskappe se gekraakte buiteswembad;
- Opgradering van die Ingenieurswesegeboue se hysers;
- Herstel van struktuurgebreke by STIAS en van die JS Gericke Biblioteek se dak; en
- Instandhouding van die wynkelder, die Fismersaal-beligting in die Konservatorium en vier lesinglokale in die Lettere en Sosiale Wetenskappe-gebou.

PROF LEOPOLD VAN HUYSSTEEN
BEDRYFSHOOF

SENAATSVERSLAG AAN DIE RAAD

Die Senaat het as statutêre liggaam gedurende 2013 'n belangrike bydrae gelewer om die Universiteit Stellenbosch as volwaardige 21ste-eeuse universiteit te posisioneer. Bydraes deur die verskillende senaatskomitees, te wete die fakulteitsrade, Uitvoerende Komitee van die Senaat, Aanstellingskomitee, Akademiese Beplanningskomitee, Biblioteekkomitee, Eregradekomitee, Gemeenskapsinteraksiekomitee, Navorsingskomitee en Komitee vir Leer en Onderrig, is tydens vanjaar se vier senaatsvergaderings bespreek. Daarna is spesifieke aanbevelings aan die Raad gemaak.

Sake wat in die senaatsvergaderings aandag geniet het, was die aanbeveling van 'n aantal nuwe akademiese programme vir goedkeuring deur die Raad, die goedkeuring van doktorale onderwerpe vir navorsing, die aanbeveling van 'n aantal beleide by die Raad, en die bespreking van onderrigaktiviteite en gemeenskapsaktiviteite wat met die akademie verband hou. Die volgende nagraadse programme is in 2013 deur die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding goedgekeur en deur die Raad vir Hoër Onderwys geakkrediteer:

- PhD in Krygskunde;
- MSc in Volhoubare Landbou;
- MPhil in Aansteeklike Siektes;
- MPhil in Endokrinologie;
- MPhil in Gastroënterologie en Hepatologie;
- MPhil in Hematologie;
- MPhil in Nefrologie; en
- MPhil in Gesondheidsisteme- en -dienstenavorsing.

DIE SENAAT VAN DIE UNIVERSITEIT STELLENBOSCH BESTAAN UIT:

- die Rektor en Visekanselier (voorsitter);
- die drie viserektore;
- die Bedryfshoof;

- twee lede van die Raad (deur die Raad benoem);
- die Registrateur (sekretaris);
- al die vol professore aan die Universiteit;
- alle departementeelike voorsitters wat nie vol professore is nie;
- vyf medeprofessore;
- vier lede van die Studenteraad;
- twee lede van die akademiese personeel wat nie professore of medeprofessore is nie;
- twee lede van die administratiewe personeel;
- twee lede van die tegniese personeel;
- dekane en visedekane wat nie vol professore is nie; en
- die volgende bykomende personele wat deur die Raad tot lede van die Senaat verklaar is: Hoofdirekteur: Strategiese Inisiatiewe en Menslike Hulpbronne; Hoofdirekteur: Finansies; Hoofdirekteur: Fasiliteitsbestuur; Senior Direkteur: Informasietegnologie; Senior Direkteur: Studentesake; Senior Direkteur: Institusionele Navorsing en Beplanning; Senior Direkteur: Biblioteek- en Inligtingsdiens; Senior Direkteur: Navorsing; Senior Direkteur: Nagraadse en Internasionale Kantoor; en Direkteur: Sentrum vir Onderrig en Leer.

Ten slotte kan met reg gesê word dat die Senaat in die verslagperiode 'n omvattende en kundige bydrae gelewer het tot die portefeuilles van Leer en Onderrig, Navorsing en Innovasie en ook Gemeenskapsinteraksie en Personeel.

PROF RUSSEL BOTMAN
VOORSITTER VAN DIE SENAAT

FAKULTEITSVERSLAE

Die kernbesigheid van die Universiteit Stellenbosch word deur ons tien fakulteite uitgevoer. Gesamentlik behels hierdie kernbesigheid leer en onderrig, navorsing en innovasie, en gemeenskapsinteraksie. Ons kernbesigheid lever voordelige uitkomste soos volg: die besigheid van leer en onderrig lewer akademies gekwalifiseerde studente wat toegerus is vir die werkswêreld; die besigheid van navorsing en innovasie genereer nuwe kennis wat noodsaaklik is vir die vooruitgang van die mensdom; en die besigheid van gemeenskapsinteraksie vergemaklik die praktiese tweerigting deel van kennis met die gemeenskap.

Agt van ons Universiteit se tien fakulteite is op die hoofkampus op Stellenbosch geleë, naamlik AgriWetenskappe, Ingenieurswese, Lettere en Sosiale Wetenskappe, Natuurwetenskappe, Opvoedkunde, Regsgeleerdheid, Teologie en die grootste deel van Ekonomiese en Bestuurswetenskappe. Die res van die Fakulteit Ekonomiese en Bestuurswetenskappe is op die Bellvilleparkkampus geleë in die vorm van die Universiteit van Stellenbosch Bestuurskool en die USB Bestuursontwikkeling Beperk. Die oorblywende twee fakulteite is die Fakulteit Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe op die Tygerbergkampus en die Fakulteit Krygskunde by die kusdorp Saldanhabaai.

FAKULTEIT AGRIWETENSKAPPE

PROF MOHAMMAD KARAAN
DEKAAN: FAKULTEIT AGRIWETENSKAPPE

Die Fakulteit AgriWetenskappe het in 2013 goed gepresteer ten opsigte van die meeste van die Universiteit se strategiese bestuursaanwysers. Ons nadruk was op gehalteonderrig en toegepaste navorsing in die landbouwetenskappe en verwante terreine en die handhawing van finansiële volhoubaarheid. Hierbenewens het ons belangrike bydrae tot Suid-Afrika se ekonomiese groei en menslike ontwikkeling gelewer deur die Universiteit Stellenbosch Voedselsekerheidsinisiatief en die Standard Bank Sentrum vir die Ontwikkeling van Agribesigheidsleierskap en Mentorskap.

Ons navorsingsprofiel vorder voortdurend nāmate ons baat vind uit ons verhoudings met bedryfsliggende en die regering. Daar is twee leerstoele aan die Fakulteit toegeken as deel van die *South African Research Chairs Initiative* (SARCHI) – naamlik Vleiskunde en Geïntegreerde Wynwetenskappe – wat ons regeringsgefinsioneerde leerstoele op vier te staan bring saam met die leerstoele in Naoestegnologie en Plantbiotecnologie. Die versnelde uitsette wat ons in bewaringsekologie, voedselwetenskap, veekundige wetenskappe en plantpatologie behaal het, is bewys van ons vordering op sowel tradisionele as opkomende studiererreine.

Ons handhaaf steeds produktiewe verhoudinge met die openbare sektor en die agri-ondernemingsektor, wat ruim bydra tot die befondsing van navorsingsprogramme of staatsbefondsing ewenaar deur die hoogs voordelige THRIP (Program vir Tegnologie en Menslike Hulpbronne in die Nywerheid). Ons strategiese verbintenis met die Kaapse Instituut vir Landbou-opleiding: Elsenburg verbeter steeds en die Fakulteit het twee verteenwoordigers op Elsenburg se Raad. Sodoende het ons in die rol van die bevordering van akademiese gehalte ingegroeи deur verskeie vorms van akademiese en professionele uitriling sonder om die Instituut se outonomie aan te tas. Ons samewerking met die Wes-Kaapse Departement van Landbou bly 'n prioriteit.

Ons diversiteitsprofiel toon 'n geleidelike verbetering onder studente en akademiese personeel in 2013. Bruin, swart en Indiér-studente vorm nou meer as 20% van die voorgraadse studentetal en meer as 30% van die nagraadse studente. Personeelaanstellings uit die aangewese groepe het ook ons diversiteitsprofiel verbeter, maar meer behoort op senior vlakke bereik te word. Nagraadse studente uit ander Afrika-lande het 'n beduidende komponent van ons studenteliggaaм geword en brei ook ons Afrika-voetspoor uit.

Die Fakulteit AgriWetenskappe is verbind tot die ontwikkelingsuitdagings van ons tyd en skenk sinvolle aandag aan gemeenskapsinteraksie-inisiatiewe. Hierdie inisiatiewe behels armoedeverligting, voedselsekuriteit, biodiversiteit, volhoubaarheid,

die ländelike ekonomie, naoestegnologie, plae en siektes, waterbestuur, voedselproduksessering, ländelike ontwikkeling en die agribedryf in geheel. Ons bemarkingspogings in die verslagjaar het bedryfskakelings, 'n dinamiese eerstejaarsverwelkomingsprogram, skoolprogramme, werwingsveldtogte, toegewese beurse, fondsinsamelingsgeleenthede, alumnifunksies, studenteprestasiegeleenthede en 'n jaarlikse personeeldag vir al ons gewaardeerde werknemers ingesluit.

Die Fakulteit het sy wêreldwyre samewerkingsnetwerk uitgebrei, tot aansienlike voordeel van ons personeel en studente. Personeel en studente bly ons grootste bate. Baie van ons senior personeel speel 'n strategiese en deurslaggewende rol deur denkleierskap aan die landboubedrywe en die openbare sektor te voorsien, wat gerig is op die uitbreiding van kennis en verskuwing van maatskaplike grense. Ons studente word aangemoedig om hierdie tradisie voort te sit.

FAKULTEIT EKONOMIESE EN BESTUURSWETENSKAPPE

PROF JOHANN DE VILLIERS
DEKAAN: FAKULTEIT EKONOMIESE EN BESTUURSWETENSKAPPE

Die Fakulteit Ekonomiese en Bestuurswetenskappe, die grootste fakulteit aan die Universiteit, voeg waarde toe deur baie studente in groot klasgroepe met min dosente te onderrig. Dit is kostedoeltreffend en lewer vir die Universiteit groot finansiële opbrengste waarmee die Bestuur die strategiese doelwitte van die Universiteit in die breë kan bevorder.

Die besigheidsmodel (maak geld deur groot getalle studente met min dosente te onderrig) stel groot uitdagings aan die personeel van die Fakulteit. Hulle moet met hoë student-dosentverhoudings onderrig aanbied wat ons uitnemende studente intellektueel stimuleer, ons swakker studente ondersteun om te presteer en aan die dosente self geleenthede bied om akademies te ontwikkel en nuwe bydraes tot kennis in ons vakgebied te maak. Ons moet met min hulpbronne ons aanbod so struktureer dat dit aan die studente, hul ouers, borge en die belastingbetaaler waarde vir geld bied. Ons moet deurentyd sorg dat afgeronde studente by ons afstudeer wat as verantwoordelike landsburgers 'n positiewe bydrae tot die ekonomie van ons land sal kan maak.

Die Fakulteit is verbind tot die doelwitte van die temas (kyk bladsy 6) soos uiteengesit in die *Universiteit Stellenbosch Institusionele Voorneme en Strategie 2013–2018*. Verskeie inisiatiewe is ontwikkel om hierdie doelwitte te bereik. Om toegang tot nuwe kennismarkte te bevorder (tema 1), word 'n nuwe BCom in Internasionale Besigheid ondersoek. Studente sal in hierdie program onder meer die geleenthed kry om vir 'n semester aan 'n oorsese universiteit te studeer. Ons ondersoek ook tans die aanbied van voorgraadse diplomas en nuwe kortkursusse. Die program waarvan die beplanning die verste gevorder het, is die Diploma in Publieke Verantwoordbaarheid wat deur die Skool vir Publieke Leierskap in die vooruitsig gestel word.

Om die diversiteitspoel van ons studente en personeel te verbreed (tema 2), wil die Fakulteit onderrig toeganklik maak vir voornemende studente wat tans nie by ons kan studeer nie. Ons beoog dus om so veel as moontlik van ons programme in die voorkeurtaal van voornemende studente (Afrikaans of Engels) aan te bied. Die BCom-program in Bestuurswetenskappe word reeds in 2014 volledig in beide Afrikaans en Engels aangebied. Die parallelle onderrig in beide Afrikaans en Engels vir die BREk-program word ingefaseer: die tweede jaargang vanaf 2014, die derde jaargang vanaf 2015 en die HonsBREk-program vanaf 2016. In ander programme gaan ons parallelmediumonderrig of tolking gebruik om die onderrig toeganklik te maak vir studente wat verkieks om in óf Afrikaans óf Engels te studeer.

Ons hoë studiegeld is vir baie voornemende studente 'n belemmering. Die voorgraadse Dekaansbeursfonds is daarom ingestel met 'n aanvanklike bydrae van R3 miljoen uit fakulteitsfondse. Hiermee wil ons die werwingsbeurse van die Universiteit aanvul en aan meer studente die geleentheid gee om by ons te kom studeer.

Ons wil ook ons onderrig meer toeganklik maak vir studente wat reeds werk. Hiervoor wil ons al hoe meer van ons nagraadse diploma-programme volgens die vermengde-leer-model aanbied. Dit behels dat studiesessies in blokke aangebied word waarvoor die student verlof van die werk moet neem. Tussen studiesessies wil ons studente met moderne kommunikasietegnologie ondersteun om onafhanklik te kan studeer.

Die Fakulteit se grootste uitdaging is om 'n bydrae te maak tot die posisionering van die Universiteit as die voorste navorsingsinstelling in Afrika (tema 3). Die belangrikste nuwe inisiatief hiervoor is die vestiging van 'n nagraadse skool vir voltydse PhD-opleiding in die Fakulteit in 2014.

Die Fakulteit se bydrae tot 'n voortgesette studentesukseskoers (tema 4) behels dat ons deurentyd die onderrig wat ons aanbied, probeer verbeter. Die belangrikste inisiatief is die Fakulteit se module-mentorprogram, waarmee ons jaarliks meer as 1 500 studente ondersteun wat bykomende hulp nodig het. Weens die sukses hiervan wil ons die program verder uitbrei. 'n Verdere belangrike inisiatief is die verrykking van ons onderrig deur die gebruik van inligtings- en kommunikasietegnologie. Ons insette in die ontwikkeling van die eienskappe van 'n gegradsueerde (kyk Glossarium, bladsy 102) word tans ondersoek ten einde leemtes reg te stel. Ons oorweeg ook die rationalisasie van voorgraadse modules sodat ons die dosente se energie kan fokus waar dit die meeste impak kan hê.

Die Fakulteit sien daarna uit om deur hierdie inisiatiewe in die jare wat voorlê 'n intellektuele ruimte te skep waarin ons uitnemende onderrig aan ons studente kan bied, bydraes tot die ontwikkeling van nuwe kennis kan maak en ons kennis tot voordeel van die breë gemeenskap kan aanwend.

FAKULTEIT GENEESKUNDE EN GESONDHEIDSWETENSKAPPE

PROF JIMMY VOLMINK

DEKAAN: FAKULTEIT GENEESKUNDE EN GESONDHEIDSWETENSKAPPE

Die Fakulteit Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe maak steeds groot vordering met die nastrewing van die doelwitte, soos in sy Strategiese Plan 2013–2018 omskryf. In hierdie Plan ondersteep ons die belang van innovasie met die aanpak van die kompleksse gesondheidsorguitdagings in Suid-Afrika en die wêreld. Ons glo dat ons as 'n Fakulteit besonder goed geplaas is om 'n beduidende bydrae tot ons land se ontwikkeling en toekoms te lewer, en ons gaan voort met hierdie gedagte voor oë.

Ons is in verskillende stadiums van die implementering van vooruitstrewende navorsings- en internasionaliseringsprogramme, herskeppende leerinisiatiewe, 'n welweesplan vir personeel en studente en 'n 'groen' konsepplan. Ons strategie vir die bevordering van inklusiwiteit en transformasie werp steeds vrugte af. Hierbenewens hersien ons ons huidige benadering tot bemarking en kommunikasie om te verseker dat ons belanghebbers ons suksesse en prestasies met ons deel en dit saam met ons vier.

Ons vertrou dat hierdie inisiatiewe die voortgesette groei van 'n fakulteit sal verseker wat, sedert sy stigting in 1956, vir die Universiteit Stellenbosch 'n pronkstuk geword het. Met omrent 1 430 personeellede en 3 950 studente (van wie 50% nagraads is), is die Fakulteit goed op pad om te word wat 'n akademiese instelling van wêreldformaat kan en behoort te wees – 'n kaleidoskoop van sosiale en kulturele diversiteit, 'n model van inklusiwiteit, 'n kampvegter vir menseregte, 'n plek waar geleer en gereflekteer word en 'n sentrum van uitnemendheid ten opsigte van vakkundigheid, navorsing en diens.

Ons prestasies in 2013 sluit die volgende in:

- Die Fakulteit het die Afrika-Kankerinstituut bekendgestel, wat daarop ingestel is om die Universiteit as 'n internasionaal erkende, omvattende sentrum van uitnemendheid in kankernavorsing en -opleiding te vestig (kyk die Rektorsverslag, bladsy 18).
- Vyf navorsingsprojekte in die Fakulteit of waarby hy betrokke is, het invloedryke Vlagskipprojektoekenning van die Suid-Afrikaanse Mediese Navorsingsraad ontvang.
- 'n Rekordgetal PhD-studente het in die Fakulteit gegradeer.
- Die Fakulteit oortref vorige prestasies met 'n rekordgetal gegradeerde en publikasie-uitsette.
- Agt personeellede was onder die 50 navorsers wat deur die Universiteit erken is vir die grootste bydraes tot publikasies wat in 2011 deur die Departement van Hoër Onderwys en Opleiding geakkrediteer is.
- Die *United States National Cancer Institute* het die Fakulteit gekies as die terrein vir sy eerste *AIDS Malignancy Consortium sub-Saharan Africa*-biobewaarplek, wat sal inpas by ons bestaande *H3Africa*-gefundeerde biobewaarplek.
- Die Fakulteit het 'n toekenning van die *United States*

National Institute of Allergy and Infectious Disease ontvang om die *Stellenbosch University Clinical Trials Unit* te vestig.

- Verskeie ooreenkoms is gesluit met toonaangewende internasionale inrigtings, waaronder die Karolinska Instituut in Swede, Makerere Universiteit in Uganda en die *MD Anderson Cancer Center* aan die Universiteit van Texas in die Verenigde State.
- Individuale fakulteitslede het erkenning vir voortreflikheid ontvang deur toekenningsoorlae soos die Humboldt-navorsingstoekenning ter gedagtenis aan Neville Alexander; die Uitmuntende Vroue in die Wetenskapstoekenning van die SA Departemente van Wetenskap en Tegnologie; die Prestasie van 'n Leeftyd-toekenning vir bydraes tot mediese navorsing van die SA Mediese Navorsingsraad; en die *Dr Rana International Parkinson's Service*-toekenning van die *World Parkinson's Program*.
- Ons studente was goed verteenwoordig by die jaarlike Rektorstoekenning-seremonie, het in alle kategorieë erkenning ontvang en het al vier toekenningsoorlae in die Uitstygtoekenningskategorie ontvang, terwyl ons topperspreeder in die MB, ChB-program met die voltooiing van sy mediese studie die gesogte Kanseliersmedalje vir uitmuntende prestasie ontvang het (kyk bladsy 61).
- Die Fakulteit het 'n unieke longitudinale model van professionele gesondheidsopleiding in landelike gebiede en die kreatiewe gebruik van informasie- en kommunikasietegnologie in onderwys ingestel, bv. die potgooi van meer as 2 000 lesings in die MB, ChB-program.
- 'n Navorsingsvereniging vir voorgraadse studente, bekend as Q, is gevestig.
- Die Fakulteit het ruim internasionale erkenning vir sy *Inter-professional Education and Graduate Attributes*-werk ontvang.
- Ons Fakulteit het vir die eerste keer 'n galakonsert aangebied as geleentheid om ons diverse talent te vier. Meer as 120 studente en personeellede het by hierdie feestelikheid 'n waarderende gehoor vermaak.

Ons is trots op hierdie voortreflike prestasies en bly bewus daarvan dat ons voortdurend moet verbeter. Met die voortgesette ondersteuning van ons alumni, vennote en vriende is ons vol vertroue dat ons in die toekoms selfs hoër vlakke van uitnemendheid kan bereik.

FAKULTEIT INGENIEURSWESE

PROF HANSIE KNOETZE
DEKAAN: FAKULTEIT INGENIEURSWESE

Die Fakulteit Ingenieurswese het in 2013 beduidend bygedra tot al drie strategiese prioriteite van die US se Institusionele Voorneme en Strategie vir 2013–2018 en neem dikwels met entoesiasme die voortou met nuwe inisiatiewe van die Universiteit. Die Fakulteit onderskei hom in vele opsigte binne die Universiteit en voeg daarom ook unieke waarde tot die Universiteit toe.

Ten opsigte van die eerste strategiese prioriteit, verbreding van toegang, was Ingenieurswese die voorloper by die Universiteit met 'n volle parallelmedium-lesingsaanbod in die eerste twee jare van Blng. In 2011 het die Fakulteit die voortou geneem met die instel van tolking. Hierdie tolkingsaanbod, wat stelselmatig uitgebrei is, het in 2013 so goed gevorder dat dit alle lesings tot op derdejaarsvlak ingesluit het wat nie in parallelmedium aangebied is nie. Van 2014 af sal alle verpligte voorgraadse lesings in die Fakulteit Ingenieurswese óf in parallelmedium óf deur middel van intydse tolking in beide Afrikaans en Engels beskikbaar wees. Taal is dus nie meer 'n struikelblok by Ingenieurswese nie.

Die Fakulteit se erns met werwing van gehaltestudente en verbreding van toegang is duidelik te bespeur in die omvangryke, geteikende voorgraadse en nagraadse werwing deur sy eie bemarkers in die dekaansafdeling, in samewerking met die fakulteitsbestuur en departemente. Die belangrikste bemarkingsinisiatiewe, naamlik ons goed bygewoonde Ope Dag en Winterweek, is oor die jare aangevul deur uitreike wat spesifiek fokus op die werwing van topperssteerders, veral uit die bruin, swart en Indiërgemeenskappe, asook vroue. Hierdie suksesvolle pogings het ons diversiteitsgetalle 'n hupstoot gegee.

Ten einde die inname van bruin, swart en Indiërstudente te versnel, het die Fakulteit ook jaarliks 100 aanvullingsbeurse addisioneel tot werwingsbeurse beskikbaar gestel en jaarliks word ongeveer 40 voorname studente uit die aangewese groepe deur die Dekaan geborg om die Winterweek by te woon. Die Verlengde Graadprogram, wat aan leerders met ontoereikende skoolagtergrond alternatiewe toegang tot die Blng verskaf, se inname word ook jaarliks uitgebrei sodat meer voorname studente uit hierdie groepe toegang tot Ingenieurswese kan hê.

In 2013 is die Fakulteit se momentum van uitnemendheid behou deurdat ons kundigheidsbasis en studentesukses steeds op 'n hoë vlak gehandhaaf is:

- Die persentasies gedoktoreerde en NNS-geëvalueerde permanente personeel is bo die Universiteitsgemiddeld (kyk Tabel 1, bladsy 14).
- Sedert 2008 styg navorsingsuitsette steeds ten spyte van die hoë onderrigglas op dosente.
- In die Fakulteit kulmineer innovasie soms in afwentel-maatskappye en patente.
- Die groei in die Fakulteit se nagraadse inskrywingsprojekties is die hoogste aan die Universiteit.

- Die voorgraadse moduleslaagkoerse is steeds hoër as die Universiteitsgemiddeld.

As spesiale aansporing het die Fakulteit dié jaar, behalwe sy beste vyf navorsers wat deur die Universiteit vereer is, nog vyf navorsers met navorsingstoekennings vereer.

Een van die Universiteit se strategiese prioriteite is die bevordering van die impak op die samelewing deur die vestiging van visioenêre leierskap. Die Fakulteit het 'n module (Filosofie en Etiek) waar alle Blng-studente verpligte diensleer in omliggende skole doen deur onder ander te help met Wiskunde-tutorskappe. Die Fakulteit ondervind egter probleme om alle studente sinvol so aan te wend binne die beperkings van afstand, tyd en koste. Om hierdie struikelblok te oorkom, en om leierskap onder ingenieurstudente te bevorder, is reeds met die FVZS-instituut onderhandel dat 'n leierskap-submodule deel word van die praktiese werk in Filosofie en Etiek. Daardeur sal ingenieurstudente verder bemagtig word om, wanneer hulle die Universiteit verlaat, leiersposisies in die samelewing te kan inneem.

Op die gebied van volhoubaarheid staan die Fakulteit sterk met van die hoogste derdegeldstroominkomste by die Universiteit. Dit is danksy toegewyde akademici en navorsers en 'n besonder goeie verhouding tussen die Fakulteit Ingenieurswese en die industrie. Die Fakulteit se sentrums en institute verantwoordelik vir kontraknavorsing vir die industrie is finansieel gesond en sorg vir beduidende ekstra inkomste waarmee duur toegepaste navorsingsprogramme bekostig kan word.

In 2013 het die Fakulteit sy vyfjaarlikse akkrediteringsbesoek van die Ingenieursraad van Suid-Afrika (ECSA) ontvang en is al sy Blng-programme geherakkrediteer, wat beteken dat Stellenbosch se Blng-programme via die *Washington Accord* internasionale erkenning geniet. Matie-ingenieurs word steeds deur die industrie gereken as van die bestes in die land en die Fakulteit Ingenieurswese wil dit so hou. Die Fakulteit is dus vasbeslote en toekomsgerig om met vindingryke en uitvoerbare planne op sy suksesse voort te bou en deurlopend waarde vir die Universiteit te skep.

FAKULTEIT KRYGSKUNDE

PROF SAM TSHEHLA DEKAAN: FAKULTEIT KRYGSKUNDE

Die Fakulteit Krygskunde het in 2013 aktiewe verhoudinge met nasionale en internasionale rolspelers gesmee en versterk, navorsingsgeleenthede voorsien, ongekende navorsingsuitsette gelewer en het aan kennisuitruilinitiatiewe op die sekuriteitsterrein deelgeneem.

Die akademiese spektrum van die Fakulteit word deur vyf skole verteenwoordig, met onderrig- en navorsingsdoelstellings wat sosioëconomiese, finansiële, tegnologiese, politieke en wetgewende aspekte insluit wat nasionale sekuriteit beïnvloed. Ons kernbesigheid is om ons deskundigheid op hierdie terreine na relevante Suid-Afrikaanse, groter Afrika- en internasionale belanghebbers te projekteer.

Ons visie is om selfversekerde en kundige leiers te lewer wat wêreldwyd leiding kan gee en verandering en konflikverwante uitdagings suksesvol kan hanteer. Ons het in 2013 met die Universiteit van Dar es Salaam en die Koninklike Deense Verdedigingskollege saamgewerk om die *International Conference on Maritime Security* aan te bied, wat gehandel het oor die handhawing van goeie orde ter see met die klem op heropbou na seerowery en konflik. Meer as honderd akademici, militêre personeel en private sekuriteitsfirmas van oral ter wêrelde, maar veral die Afrika-ooskuslande waar seerowery hoogty vier, het die geleentheid bygewoon.

Ons bydraes tot die werkzaamhede van die Suid-Afrikaanse Polisiediens (SAPD) Akademie en die Namibiese Verdedigingsmag Akademie (NDFA) is voorbeeld van ons interaksie met ander entiteite in die krygskundebedryf en van ons leierskapsrol. Die SAPD Akademie, wat in 2014 met 120 studente begin het, het sy struktuur en programme op die lees van ons Militêre Akademie geskoei, terwyl die NDFA die militêre programme ingestel het wat ons Fakulteit aanbeveel het.

Die Fakulteit voorsien steeds vakkennis aan sy hoofkliënt, die Suid-Afrikaanse Nasionale Weermag (SANW). Ons dosente het vir die tweede jaar die Senior Militêre Bestuursprogram van die SANW Oorlogskollege aangebied en die sukseskoers van die offisiere het tot 76% gestyg. Ons het deelgeneem aan die Uitvoerende Nasionale Sekuriteitsprogram, 'n kursus wat internasionale byval vind en deur hooggeplaaste militêre en staatspersoneel gevolg word. In 2013 het hierdie kursus afgevaardigdes uit Pakistan, Uganda, Tanzanië, Kongo Brazzaville en Malawi getrek.

Ter ondersteuning van die institusionele strategiese doel om die voordele van telematiese leer te benut en toegang tot 'n geografies verspreide studentebevolking uit te brei het die Fakulteit gebruik gemaak van interaktiewe telematiese onderrig. Lede van die Departement van Verdediging wat deeltjys wil studeer, kan dit doen deur gebruik te maak van 'n tegnologieplatform wat satelliet-, selffoon- en videokonferensietegnologie integreer vir lesings en

voorlegging van werkstukke. Hierdie platform kan vir die Fakulteit 'n geleentheid skep om wêreldwyse aansluitbaarheid te gebruik om nuwe studentemarkte te betree.

Ons streef daarna om die Universiteit se momentum van voortreflikheid te ondersteun deur ons studentesukseskoers te handhaaf en geleenthede vir navorsing te skep. Aangesien akademiese opleiding vir offisiere 'n primêre verbintenis is, probeer ons voortdurend om ons kennisisbasis te ontwikkel en om die gehalte van leer en onderrig te verbeter. Vir hierdie doel het ons die diens van sewe dosente met magister- en PhD-kwalifikasies verkry en 'n Universiteitstoekenning het ons junior lektoraat-ontwikkelingspogings versterk. Ons dosente het ook uitgeblink, met me Noëlle van der Waag-Cowling wat haar meestersgraad *cum laude* verwerf het en drs Justin van der Merwe en Funkie Monama wat ook hul PhD-grade behaal het.

Studente-inskrywing het in 2013 met 9%, van 424 tot 464, gestyg en 90% van ons voorgraadse studente het hul finale jaar geslaag. Ses studente het honneursgrade behaal en twee magistergrade is toegeken, albei *cum laude*. Luitenant Babitsanang Lekhuleng het die Rektorstoekenning vir Akademiese Voortreflikheid ontvang.

Navorsingsgeleenthede is geskep deur ons affiliasies met nasionale en internasionale sekuriteits- en verdedigingsinstellings, internasionale studente-uitruilprogramme, deelname aan konferensies, en gesamentlike projekte met internasionale en binnelandse eweknieë. Die Fakulteit het in 2013 sy navorsingsuitset met 113% verbeter, 'n universiteitswye fakulteitsrekord. Hierdie sterk akademiese opflikkering sluit die oueurskap van ses boeke in – 'n rekord vir ons Fakulteit. Een van hierdie boeke is 'n geskiedenis van die Suidwes-Afrikaanse/Namibiese Grensoorlog deur luitenant-kolonel (prof) Lodewikus Jansen van Rensburg. Die personeel- en studente-uitruilprogram is ook uitgebrei, met vier dosente wat by Coventry Universiteit en die Kader Has Universiteit in Istanbul gedoseer of navorsing gedoen het. Die eerste nagraadse studente sal in 2014 vir 'n driemaande-uitruiling na St Cyr, Frankryk, vertrek.

Ons akademiese hoogtepunt was die bekendstelling van ons PhD-program. Na jare van ywerige beplanning het die Fakulteit uiteindelik by wyse van spreke mondig geword. Ons is nou werklik gereed om van 2014 af nie slegs hierdie vlak van gevorderde onderrig aan te bied nie, maar ook om 'n nuwe kontinentale mark te betree en te ontwikkel.

FAKULTEIT LETTERE EN SOSIALE WETENSKAPPE

PROF JOHAN HATTINGH

DEKAAN: FAKULTEIT LETTERE EN SOSIALE WETENSKAPPE

Die Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe is uiteraard uniek geplaas om 'n bydrae te maak tot die realisering van die Universiteit se institutionele voorneme om denkleiers te lewer deur meer inklusief, meer innoverend en meer toekomsgerig te wees. Sy navorsing, leer en onderrig, en gemeenskapsinteraksie is toegespits op die uitdagings van die lewe in 'n vinnig globaliserende wêreld. Daarom het die Fakulteit die verantwoordelikheid aanvaar om die kritiese onderskeidingsvermoëns, analitiese vaardighede en probleemoplossingsinstrumente te ontsluit wat ons nodig het om die kernwaardes wat ons in ons land se Grondwet aanvaar het – soos menswaardigheid, geregtigheid, vrede en sekuriteit in Suid-Afrika – te bevorder en te beskerm.

Een van die maniere waarop die Fakulteit in 2013 die Universiteit se strategiese prioriteit om sy momentum van voortreflikheid te behou bevorder het, was deur op die suksesse van die Nagraadse Skool, 'n skool vir ten volle befondsde voltydse PhD-studie, voort te bou. Verlede jaar was die tweede opeenvolgende jaar waarin die Fakulteit meer as 50 PhD-gegradueerdes gelewer het: 56 in 2012 en 52 in 2013, met laasgenoemde die hoogste bydrae deur 'n fakulteit tot die Universiteit se PhD-uitset. In die 2013-akademiese jaar het 21 van hierdie doktorale studente deur middel van die Nagraadse Skool-program ingeskryf, terwyl 19 in 2012 op hierdie wyse geregistreer het.

Die Nagraadse Skool is onlangs as 'n formele sentrum in die Fakulteit gestig. Wat grootliks tot sy sukses bygedra het, is die ontwikkeling van nuwe werwings-, administratiewe en akademiese steundienste, asook nuwe studietoesigmetodes, befondsingsmodelle en -netwerke. Die standaard- studieleier-studentmodel (gebaseer op individuele interaksie) is ook aangepas tot 'n nuwe model volgens vakkundigheidsgemeenskappe waar studentenavorsingsgroepe gereeld met mekaar skakel, kennis genereer en met mekaar uitruil. Op hierdie wyse het die Fakulteit ruimtes geskep waar studente nie net met hul medestudente en toesighouers nie, maar ook met ander fakulteitslede en kenners in hulle vakgebied kan skakel.

Die Nagraadse Skool het ons gehelp om nuwe vennootskappe met universiteite oor Afrika heen te sluit, om ons navorsingsprogramme te versterk en ons Fakulteit en die Universiteit beter te vestig as baken van een van die toonaangewende nagraadse skole. Ons studente het nou die geleentheid tot voltydse, befondsde studie, met toegang tot fasilitete en studieleiers van wêreldformaat in 'n ondersteunende ruimte wat bevorderlik is vir intellektuele ontwikkeling – 'n nuwe geleentheid wat nie geredelik elders op die vasteland beskikbaar is nie.

Deeglik bewus daarvan dat transformasie van die Fakulteit 'n behoorlike beskouing van ons verlede vereis, het ons met 'n belangrike gesprek oor die geskiedenis van ons Fakulteit en die dissiplines wat hier beoefen word begin. Hierdie lopende projek behels 'n navorsingsgedreve, kritiese beskouing van die kennisgenerering en -verspreiding wat die Fakulteit gekenmerk het. Die projek het reeds

'n transformerende effek gehad. Nuwe samewerkende ondernemings ontwikkel tans tussen departemente en met ander fakulteite, wat verdere stukrag aan navorsing verleen, nuwe onderrigprogramme genereer en nuwe geleenthede vir gemeenskapsinteraksie oopstel.

Nog 'n beduidende inisiatief was 'n fakulteitswye gesprek oor die transformasie van die Fakulteit en die Universiteit. Dit is gedoen om ons begrip van transformasie te formuleer en die tipe bydraes wat ons tot sodanige transformasie kan maak in ons kernaktiwiteite van navorsing, leer en onderrig, en gemeenskapsinteraksie uit te lig. Terwyl meetbare aspekte soos personeel- en studente-ekwiteit belangrik is, is transformasiekwessies, soos om meer relevant te raken en onderrig en navorsing meer deelnemend en toeganklik vir die gemeenskap te maak, miskien selfs nog belangriker.

Ons personeel het in 2013 op verskeie vlakke uitgeblink:

- Dr Elmarie Constandius van die Departement Beeldende Kunste is as een van vyf dosente in Suid-Afrika gekies wat die Uitnemendheid in Onderrig en Leer-toekenning van die *Higher Education Learning and Teaching Association of Southern Africa* ontvang het.
- Dr Ernst van der Wal van die Departement Beeldende Kunste en dr Mandisa Mbali van die Departement Sosiologie en Sosiale Antropologie is as lede van die Suid-Afrikaanse Jong Akademie van Wetenskap verkies. Dit is 'n organisasie wat jong wetenskaplikes in Suid-Afrika help om ten volle aan plaaslik en internasionaal relevante navorsing en ontwikkelingsdoelstellings deel te neem.
- Proff Ashraf Kagge, Lesley Swartz, Lizette Rabe en Scarlett Cornelissen, en dr Mathilda Slabbert het erkenning ontvang as lede van die groep van 50 mees produktiewe navorsers aan die Universiteit.

Terwyl ons in 2013 baie gehad het om te vier, sal ons in 2014 vele uitdagings moet trotseer, soos die volhoubaarheid en finansiële lewensvatbaarheid van ons goed gevestigde praktyk van die onderrig van klein klasse en die gebruikmaking van tutoriale.

FAKULTEIT NATUURWETENSKAPPE

PROF DOUG RAWLINGS (WAARNEMEND) DEKAAN: FAKULTEIT NATUURWETENSKAPPE

In ooreenstemming met die Universiteit Stellenbosch se Visie 2030 en die Nasionale Ontwikkelingsplan is die Fakulteit Natuurwetenskappe verbind tot die posisionering van die Universiteit as 'n navorsingsgerigte akademiese instelling van uitnemendheid en 'n gewaardeerde kennisvennoot. Dit is inderdaad op die terrein van navorsingsuitsette van gehalte dat die Fakulteit bydra tot die bou van die wetenskaplike, tegnologiese en intellektuele kapasiteit van Afrika en 'n aktiewe rol speel in die ontwikkeling van Suid-Afrika.

Die Fakulteit het in 2013 'n rekord opgestel deurdat 100 van sy personeellede oor graderings van die Nasionale Navorsingstigting beskik. Die getal publikasiesubsidie-eenhede volgens die geouditeerde syfers vir 2012 was die hoogste tot dusver, naamlik 248.81 eenhede (2011: 238.97 eenhede). Die Fakulteit het 'n aansienlike hoeveelheid doktorsgrade opgelewer, met 50 studente wat in 2013 gedoktoreer het.

'n Belangrike strategiese doelstelling is om hoë vlakke van voorgraadse en nagraadse studentesukses te verseker, met die aanpassing by verskeie uitdagings om dit te bereik. Dit sluit die verskillende onderwysagtergronde van 'n diverse studenteliggaam en die integrering van nuwe onderrig- en leermetodes in.

Om die voorgraadse sukseskoers te verseker het ons inisiatiewe soos gedifferensieerde tutorondersteuning (om vir sukkelende en voortreflike studente voorsiening te maak), parallelmedium-lesings en tolkdienste gevestig. Ander stappe, soos die groter integrasie van inligtings- en kommunikasietegnologie by onderrig en leer, is deur die Onderrig- en Leerforum gefasiliteer. Hierdie Forum is in 2012 deur die Visedekaan, prof Ingrid Rewitsky, gevestig.

It is 'n aansienlike uitdaging om die sukses van veral studente uit swak skoolagtergronde op die voorgraadse vlak te verseker. Ons het in 2013 die getal werwingsbeurse van 50 tot 150 verhoog om meer studente uit die klein poel histories benadeelde applikante met geskikte skooleindresultate te werf. Dit het die omvattende persentasie bruin, swart en Indiër-voorgraadse studente op 32% te staan gebring. Ons diversiteitsteiken vir 2018 is 40,6% (kyk bladsy 17).

Die Fakulteit Natuurwetenskappe het uitstekende akademici in diens, van wie baie nasionale en internasionale aansien in hul kundigheidsterreine geniet. Meer as 90% van die permanente akademiese personeel het doktorsgrade. Ons personeeldiversiteitsprofiel bly egter 'n uitdaging. Die skaarsheid aan kandidate in baie van die wetenskaplike dissiplines, veral rekenaarwetenskap en aardwetenskappe, is 'n groot uitdaging.

Die Fakulteit streef daarna om 'n wesenlike bydrae te lewer tot die Nasionale Ontwikkelingsplan se visie om die getal PhD-gegradeerde teen die jaar 2030 van die huidige 28

tot 100 per miljoen te verhoog. Ons het 'n nuwe doel van 60 PhD's per jaar voor oë. Om dit te bereik verg 'n groot genoeg deurvoer en produksie van HonsBSc, deur MSc tot by PhD. 'n Beursskema is hiervoor aangewend, om verdienstelike studente in staat te stel om hul studie voort te sit. 'n Vroeë voltooiing-insentief is ook ingestel om PhD-studente aan te moedig om hul studie in drie jaar af te handel.

Twee vooraanstaande wetenskaplikes wat internasionaal erken word in die veld van nanostrukturmateriaal en polymeerwetenskap het die hoogste eerbetoon van die Suid-Afrikaanse Chemiese Instituut (SACI) ontvang. Prof Bert Klumperman het die goue medalje vir sy uitsonderlike bydraes op hierdie terrein ontvang, terwyl die SASOL Chemiese Innoveerde van die Jaar-medalje aan prof Len Bärbour toegeken is. Prof Erick Strauss en twee nagraadse studente, me Helene Wahl en me Nicola Steyn, het ook SACI-medaljes ontvang.

Prof Dave Richardson, direkteur van die DWT/NNS Sentrum van Uitnemendheid vir Indringerbiologie, het die Havengaprys vir Lewenswetenskappe van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns ontvang. Vier navorsers – prof André de Villiers, prof Helmut Prodinger, prof Terry Robinson en prof Stephan Wagner – het erkenning van die Universiteit ontvang vir hul voortreflike navorsingsuitsette.

Verskeie van ons navorsers is in *200 Young South Africans*, 'n jaarlikse bylaag tot die *Mail & Guardian*, gedek.

Maatreëls om ons kennisbasis uit te brei behels onder ander die vul van die SARChI-leerstoel in Epidemiologiese Modellering en Analise deur prof Jackie Snoep, die aanstelling van prof Cang Hui in die Navorsingsleerstoel in Wiskundige en Teoretiese Fisiese Biowetenskappe, terwyl prof Gideon Wolfaardt in 2014 uit Kanada na Suid-Afrika sal terugkeer om die ERWAT-leerstoel in Afvalwaterbestuur te vul, wat deur die *East Rand Water Care Company* geborg word.

Die Fakulteit Natuurwetenskappe is verbind tot die bevordering van wetenskap en tegnologie onder die jeug deur betrokkenheid by verskeie uitreikaktiwiteite.

FAKULTEIT OPVOEDKUNDE

PROF MAUREEN ROBINSON
DEKAAN: FAKULTEIT OPVOEDKUNDE

Die Fakulteit Opvoedkunde is trots daarop om sy ondernemings nie net in ooreenstemming met institusionele prioriteite nie, maar ook volgens nasionale en globale onderwysvoordele te rig. Ons Fakulteit se sentrale fokus ondersteun die Verenigde Nasies se ontwikkelingsdoelwit vir die verbetering van kwaliteit en kwantiteit van die onderwys, maar ons is ook ernstig daartoe verbind om 'n bydrae te lewer tot die Onderwys- en Vaardigheidsontwikkeling-komponent van Suid-Afrika se Nasionale Ontwikkelingsplan.

Om nasionale doelwitte te bevorder, ondersteun ons vroeë kinderontwikkeling deur die BEd (Grondslagfase)-program aan te bied. Deur ons programme BEd en Nagraadse Onderwyssertifikaat vergroot ons die uitset van gekwalifiseerde onderwysers teen 'n koers van byna 400 per jaar; en ons verbeter onderwysers se vakkennis deur professionele ontwikkelingsprogramme, veral in Wiskunde en Wetenskap. Ons verbeter die leierskap en bestuur van skole deur die Gevorderde Onderwyssertifikaat vir skoolleiers oor die hele land aan te bied. Ons ondersteun ook die bou van sterk Verdere Onderwys en Opleiding (VOO)-kolleges, deur middel van ons Sentrum vir Hoër en Volwassene-onderwys, wat leierskapopleiding en nagraadse kwalifikasies aan kollegedosente bied.

In Universiteitskonteks onderskryf die Fakulteit Opvoedkunde die institusionele strategiese prioriteite en ons het in 2013 daarom geslaag om verskeie van hierdie doelstellings te bevorder. Die eerste doelwit – om toegang te verbreed en sodoende studentediversiteit te verbeter – het vorm aangeneem deur ons uiters geslaagde *Hope@Maties*- en SciMathUS-projekte, wat albei met belowende skoolverlaters werk om hul resultate, en sodoende hul kans op universiteitstoelating, te verbeter. Studenteondersteuning is 'n groot prioriteit en studente wat sukkel, ontvang hulp deur middel van mentors en tutors. Veeltaligheid en tolkdienste is ook in die lesinglokale ingestel en sal verder ontwikkel word. Tegnologie was die voorkeur-instrument om leer te bevorder en onderrig te fasilitateer, met gereelde studente- en personeelwerkssessies.

Trou aan die nasionale kwalifikasiebeleid, is alle voorgraads- en nagraadse programme hersien om hulle in ooreenstemming met die raamwerk vir Minimum Vereistes vir Onderwyseropleidingskwalifikasies te bring; dit sal in 2015 ingestel word. As deel van ons voortdurende programvernuwingsoefening het ons elemente ingesluit om die Universiteit se beoogde eienskappe van gegradeerde te bevorder (kyk Glossarium, bladsy 102).

Die Fakulteit ondersteun die Universiteit se momentum van voortreflikheid deur programme van gehalte aan te bied en nogtans 'n voorgraadse slaagsyfer van meer as 90% te handhaaf. Ons betrokke akademieskap het ook 'n hupstoot ontvang met die bekendstelling van die Sentrum vir Pedagogie, wat skoolgebaseerde intervensies, die professionele ontwikkeling van onderwysers en universiteitsvoorbereidingsprogramme kombineer.

Ons bydrae tot die posisionering van die Universiteit as 'n navorsingsleier in Afrika is aansienlik versterk toe vyf van ons personeellede Mellon-befondsing vir hul doktorale studie ontvang het en institusionele navorsingsbefondsing aan tien personeellede toegeken is. Drie personeellede het hul Nasionale Navorsingstigting-evaluering behou of verbeter. Die Fakulteit het ook 'n opvoedkundnavorsingkonferensie vir nagraadse studente georganiseer en 'n internasionale konferensie oor nagraadse toesig.

Die akademiese profiel van ons personeel bly hoog. Personeellede is in 2013 in uitvoerende komitees van professionele liggame (byvoorbeeld die *African Association for Sport Psychology*, *South African Education Research Association*, *International Association for the Advancement of Curriculum Studies*, en die Biokinetikavereniging) en in die redaksiekommisies van vaktydskrifte (*Asia Pacific Journal of Teacher Education, Ethics and Education*; en *GAZI Journal of Education*) aangestel. Personeellede het ook nasionale en internasionale toesprake gehou (byvoorbeeld by die Fees vir Afrikaans in Den Haag). Die Fakulteit hanteer die redaksie van vyf geakkrediteerde vaktydskrifte, waardeur navorsing gedeel en vakkundige diskors oor opvoedkunde bevorder word.

Benewens ons betrokkenheid by 'n aantal gemeenskapsprojekte, streef ons daarna om ons impak op die samelewning te versterk deur uitstekende onderwysers en navorsers te lewer en deur professionele leierskapsopleiding aan te bied vir praktiserende onderwysers en bestuurders van skole en kolleges. Ons het in 2013 ons landelike platform uitgebrei deur studentonderwysers vir hul onderwyspraktyk in die Worcester-omgewing te plaas. Uitstekende verbintenisse is met die skole en die Wes-Kaapse Onderwysdepartement in hierdie streek gesmee.

Toekomsplanne behels onder andere die finalisering van ons hersiene BEd, HonsBEd, Nagraadse Onderwyssertifikaat en Gevorderde Onderwysdiploma. 'n Opwindende nuutjie is die beoogde aanbied van die HonsBEd deur middel van vermengde leer, wat aan studente groter buigsaamheid met die leerproses gee. Die nuwe Nagraadse Diploma in Hoër Onderwys (Onderrig en Leer), gerig op die bevordering van dosente se onderrigvermoë, sal in 2014 deur die Fakulteit aangebied word. Hierdie program, wat by die Universiteit se Sentrum vir Onderrig en Leer gevestig is, word in samewerking met KSUT en UWK aangebied.

FAKULTEIT REGSGELEERDHEID

PROF SONIA HUMAN

DEKAAN: FAKULTEIT REGSGELEERDHEID

Dit is die Fakulteit Regsgeleerdheid se oogmerk om die hegte verwantskap tussen wêreldklas-navorsing en -onderrig in hierdie omgewing te respekteer en te bestuur. Die drie strategiese prioriteite van die Universiteit bied die raamwerk waarbinne die Fakulteit dié oogmerk nastreef.

Die posisionering van die Universiteit as voorste navorsingsinstelling in Afrika behels onder andere die opbou en handhawing van die vlak van navorsingsuitsette. Die HF Oppenheimer-leerstoel in Menseregt, die Leerstoel in Sakereg en die Anton Mostert-leerstoel in Intellectuele Eiendomsreg verdien hier vermelding vir die wesenlike bydrae tot die Fakulteit se navorsingsuitsette. Die navorsingsuitsette van die Fakulteit kan verhoog word, maar die personeel doen hul bes gegewe die aansprake van onderrig. Die uitbou van ons kundigheidskapitaal behels ook 'n personeelstrategie wat daarop gemik is om aan kollegas die geleentheid te bied om hul potensiaal te verwesenlik. Drs Franziska Myburgh en Sadulla Karjiker het hul doktorsgrade behaal en twee nuwe, jong, begaafde akademici is gewerf.

Die bevordering van studentesukses behels die uitbou van die bestaande ondersteuning aan eerstejaars, hulpverlening deur middel van tutors en kurrikulum- en onderriginnovasie. Die Fakulteit se plan vir ontwikkeling van skryf- en navorsingsvaardighede is in 2013 betekenisvol uitgebou. Groot sukses is reeds behaal in vyf verpligte modules wat skryfintensief is. Die ondersteuningsprogram word deurlopend verfyn en 'n beduidende aantal studente in hul eerste jaar vind groot baat by hierdie program. In die strewe om studentesukses te verbeter word voldoende ruimte gebied vir innoverende onderrigpraktyke, wat onder andere die gebruik van tegnologie insluit.

Die strategiese prioriteit om diversiteit te verhoog is steeds vir die Fakulteit 'n uitdaging. Daar is 'n beperkte aantal vakante poste, wat dit baie moeilik maak om diversiteitsteikens te bereik. Hierbenewens het kandidate uit die bruin, swart en Indiërgroepe 'n baie sterk bedingsmag as gevolg van die beperkte poel. Aan die einde van 2013 het die Fakulteit 'n akademikus uit een van die aangewese groepe verloor, maar kon daarin slaag om weer 'n aanstelling uit 'n aangewese groep te maak.

Oor die algemeen en met die voorbehoud dat die resultate van inskrywingsbestuur deur middel van 'n keuringstelsel in die regsomgewing nie presies voorspelbare resultate lewer nie, word inskrywingsteikens vir nuweling-eerstejaars gemaklik bereik. Die beskikbaarstelling van werwingsbeurse, asook die Stonehage-eerstejaarsbeursskema, dra ongetwyfeld hiertoe by. Die beperkte aanbod van studente, in die land en internasionaal, wat in nagraadse studie

belangstel en daarvoor kwalifiseer, vereis aggressiewe werwing gerugsteun deur volhoubare beurse. Die diversiteit van nagraadse studente het ongelukkig gedurende 2013 'n daling getoon. Dit kan onder ander daaraan toegeskryf word dat volhoubare beurse ontbreek. Daar moet beklemtoon word dat die ruim bewilliging deur die Ciucci-familie tesame met die Dekaansfonds dit jaarliks moontlik maak om 'n beperkte aantal studente te befonds.

Die finansiële volhoubaarheid van die Fakulteit is nou verweef met die Universiteit se oorhoofse akademiese projek, aangesien akademiese werksaamhede befonds word deur die staatsubsidie vir ingeskreve en afgestudeerde studente en vir navorsingsuitsette, asook deur klasgelde. Dit is onseker wat die finansiële impak van die daling in nagraadse studente in 2013 en 'n relatief klein getal afgestudeerdes gaan wees. Die Regshulpkliniek is tot einde Desember 2013 grootliks befonds uit vierdegeldstroominkomste, naamlik skenkings. Dit is bemoedigend dat die Regshulpkliniek van 2014 af meer volhoubaar befonds sal kan word, wat werksekuriteit by die Kliniek verseker.

In 2013 het prof André van der Walt en prof Cornie van der Merwe 'n A-gradering deur die NNS ontvang en prof Jacques du Plessis het 'n B1-gradering ontvang. Prof Geo Quinot en prof Juanita Pienaar is aangewys as twee van die vyftig mees produktiewe publieerders van navorsing aan die Universiteit. Me Ebrezia Johnson is deur die beste eerstejaar-LLB-presteerde as die mees inspirerende dosent aangewys.

Die Fakulteit sal gedurende 2014 gefokusde gesprekke voer, wat as grondslag sal dien vir fakulteitspesifieke strategieë gemik op onderrig, navorsing en gemeenskapsinteraksie. Tolking gaan in 2014 in twee modules op 'n eksperimentele grondslag plaasvind.

FAKULTEIT TEOLOGIE

PROF NICO KOOPMAN
DEKAAN: FAKULTEIT TEOLOGIE

As een van die tien fakulteite van die Universiteit Stellenbosch streef die Fakulteit Teologie daarna om vanuit sy eie aard by te dra tot die waarde wat die Universiteit genereer en deel in lokale en globale kontekste. As die enigste fakulteit vir teologie in die suidelike provinsies van Suid-Afrika lewer die Fakulteit unieke bydraes tot die Universiteit se geheelaanbod aan gemeenskappe nie slegs in die suidelike provinsies van Suid-Afrika nie, maar ook in Afrika. In 'n land en op 'n kontinent waar godsdienstige geloof groei en waar dit mense se waardes, keuses en praktyke beslissend beïnvloed, is die wetenskaplike bestudering van godsdienstige geloof van besondere belang en waarde.

Die Fakulteit se werkzaamhede word gerig deur die terreine waarop die Universiteit waarde wil genereer en deel. Deur sy kernfunksies – navorsing, leer en onderrig, en gemeenskapsinteraksie – doen die Fakulteit aktief mee aan die bou van menswaardigheid en menseregte, aan die bevragting van armoede en verwante kondisies, aan die verdieping van demokrasie en 'n menseregtekultuur, en aan die bou van menslike en omvattende sekuriteit, vrede en volhoubaarheid.

Die strategiese prioriteite en doelwitte van die Fakulteit voeg waarde toe tot die Universiteit se geheelaanbod op veral die volgende terreine: die bevordering van uitnemendheid, die groei in studentesukses, die uitbou van diversiteit en die vestiging van 'n etos en praktyke van omvattende volhoubaarheid.

Die bou van uitnemendheid in 'n universiteitskonteks is veral afhanglik van deurlopend goede kwaliteit navorsing. Gedurende 2013 het die Fakulteit verskeie hoë kwaliteit plaaslike en internasionale konferensies gehou. Dosente het gesorg vir 'n lys van uitmuntende plaaslike en internasionale publikasies. Die Fakulteit het ruim geïnvesteer in die ontwikkeling en versterking van die navorsingskapasiteit van veral jonger personeellede.

Dr Len Hansen, wat twee jaar gelede aangestel is as die voltydse koördineerde van die Fakulteit se navorsingsontwikkelingsprogramme, het 'n reuse-rol gespeel in die sukses van ons nagraadse studente. Sy werk verg ook toenemend groter samenwerkking met die Universiteit se Afrika Doktorale Akademie.

Studente-sukses is die tweede prioriteit van die Fakulteit. Die Fakulteit werk hard om die sukses van voorgraadse studente te verhoog. Die Fakulteit investeer in die aanwending van tutors en mentors, een-op-een-begeleiding van veral eerstejaarstudente, werkinkels vir dosente oor leer en onderrig, die omvattende ondersteuning van die Eerstejaarsakademie, en die effektiewe toepassing van die Verlengde Graadprogram. Die uitbou van inligtings- en kommunikasietegnologie, onder

meer deur die verskaffing van nuwe skootrekenaars aan byna alle dosente in 2013, sal ook studentesukses dien.

Die Fakulteit se strewe na diversiteit versterk die breër universiteitstrewe in dié verband. Ons diversiteit groei ten opsigte van die etniese, sosio-ekonomiese, gender-, ouderdom- en kerklike samestelling van sowel die studente- as dosentekorps. Hierdie omvattende diversifiseringsproses word gevoer in die oortuiging dat groter diversiteit juis 'n toename in uitnemendheid dien.

Die Fakulteit het in 2013 ook meegewerk aan en waarde toegevoeg tot die universiteitstrewe na omvattende volhoubaarheid. Sosiale volhoubaarheid is gedien deur die klem op personeelwelwees, wat ingesluit het die aanstelling van drie voltydse akademiese personeellede en 'n voltydse dosentassistent, die soek na billike werkladings en taäkomskrywings, en die honorering van personeel se sabbatsverlof. Fisiese volhoubaarheid word gedien deur die uitbreiding en goede instandhouding van die Fakulteit se fisiese infrastruktur. Deur die spaarsame omgang met natuurlike hulpbronne en die fokus op ekologiese temas in die kurrikulum word ekologiese volhoubaarheid gedien. Finansiële volhoubaarheid bly 'n uitdaging, wat die Fakulteit die hoof bied deur te verseker dat hy presteer op die terreine wat befondsing genereer.

Twee sentrums van die Fakulteit, Ekklesia en EGON (Eenheid vir Godsdienst en Ontwikkelingsnavorsing), het vanjaar vlagskipstatus gekry van die Universiteit se Gemeenskapsinteraksie-afdeling. Proff Johan Cilliers, Ian Nell en Jeremy Punt, asook dr Mary-Anne Plaatjies-Van Huffel, het toekennings van die Viserektor (Navorsing en Innovasie) ontvang vir hul geakkrediteerde navorsingsuitsette in 2011. Dr Mary-Anne Plaatjies-Van Huffel is verkies tot Afrika-president in die Wêreldraad van Kerke. Prof Dirkie Smit is verkies as lid van die *Academy of Science of South Africa*.

Die Fakulteit se posisionering vir die toekoms vind sterk aansluiting by die nuwe Institusionele Voorname en Strategie van die Universiteit.

TELEMATIESE STUDIO

ONDERRIG WAAR STUDENTE WOON

VERSLAG VAN DIE INSTITUSIONELE FORUM

MNR LE ROUX BURROWS

Die Institusionele Forum is 'n adviesliggaam wat, ingevolge die Wet op Hoër Onderwys (artikel 31(1) van Wet 101 van 1997), die Universiteitsraad van advies dien oor beleidaangeleenthede, met inbegrip van die toepassing van die bepalings van hierdie wet en die nasionale beleid op hoër onderwys.

Die bedrywighede van die forum bestaan uit sowel vergaderings waar advies aan die Universiteitsraad oorweeg word as gespreksgleenthede tussen die Uitvoerende Komitee van die Forum en die Rektor en sy Bestuurspan. Die Forum gebruik van tyd tot tyd drie taakgroepe, wat fokus op diversiteit en billikheid, institusionele beplanning en institusionele kultuur, om sy werksaamhede vinniger af te handel. Lede dien vrywillig in die taakgroep(e) van hul keuse. Die taakgroepe word, wanneer nodig, aangevul deur *ad hoc*-groepe. Die taakgroepe het die bevoegdheid om sake wat aan hulle toegegewys is, deeglik te ondersoek en dan by die Forum daaroor verslag te doen sodat die Forum daarna weldeurdagte advies aan die Raad kan lewer.

SAMESTELLING

Die Statuut van die Universiteit bepaal die samestelling van die Forum – 32 lede, agt uit elk van die vier groeperinge, te wete die beheer- en bestuursektor, die personeelsektor, die studentesektor en die gemeenskapssektor. Die samestelling van elke groepering word voorgeskryf.

WERKSAAMHEDE

Die Forum voer sy gebruiklike pligte uit deur die Raad van advies oor beleidsdokumente te dien en kommentaar op die Universiteitsbestuur se toepassing van die bogenoemde wet te lewer. Verder het die Forum gedurende die jaar gepoog om nie meer net streng by sy wetlik voorgeskrewe pligte en verantwoordelikhede te hou nie, maar wel ook op spesifieke sake, soos van tyd tot tyd bepaal, te fokus met die doel om proaktief advies aan die Raad deur te stuur vir oorweging en verdere ondersoek.

VOORGESTELDE BELEIDE

Die Forum het in die vorm van formele rapporte hoofsaaklik advies oor nuwe beleide gelewer. Universiteitsbeleide wat ter sprake gekom het, was:

- die Beleid oor Konflik van Belange;
- die Beleid vir die Plasing in Koshuise en Luister-, Leer- en Leefhuise, asook Indeling by PSO-wyke en Klusters (hersiening van die vorige koshuisplasingsbeleid);
- die Raamwerkbeleid vir Verantwoordelike Navorsingsgedrag aan die Universiteit Stellenbosch;
- die Beleid vir 'n US Delegasieraamwerk; en
- die Beleid insake die Indirekte Kosteverhalingskoers (IKVK) ten opsigte van Derdegeldstroominkomste aan die Universiteit Stellenbosch.

FORUM-KOMMENTAAR OP BELEIDE EN FORMELE VERSOEKE

Die Forum steun die oorhoofse bedoelings van die beleide oor plasing van studente in koshuise, konflik van belang en navorsingsgedrag. Vir die Beleid insake die Indirekte Kosteverhalingskoers ten opsigte van Derdegeldstroominkomste is sekere wysigings voorgestel om te verseker dat nieakademiese projekte (byvoorbeeld beroepsvoortetting of toegangsverbreding) wat van strategiese belang is en 'n derde geldstroom genereer, ook ingesluit word. Alhoewel die Forum die nodigheid van die Beleid vir 'n Delegasieraamwerk insien, is hy van mening dat 'n tweearialkse hersieningshorison te kort is en stel hy daarom 'n driejaarlikse hersiening voor.

FORUM-KOMMENTAAR OOR ANDER SAKE

Die Forum het oor verskeie ander aangeleenthede aan die Raad kommentaar en/of versoek vir oorweging gelewer. Die Raad is versoek om aandag te skenk aan die opstel van 'n omvattende welweesbeleid vir die personeel. Verder is daar ook versoek dat die Forum in kennis gestel word wanneer daar wysigings aan die reglement vir beleids- en bestuursdokumente gemaak word en ook aan die visie en missie van die Universiteit.

Ten einde onsekerheid uit die weg te ruim oor die omvang van die Forum se statutêre plig ingevolge artikel 31(1)(a)(iii) van die Wet op Hoër Onderwys, Wet 101 van 1997 (soos gewysig), het die Forum besluit om met die Raad in gesprek te tree oor die keuring van kandidate vir senior bestuursposisies. Hierdie gesprek is steeds aan die gang. Laastens het die Forum besluit om 'n gedragskode op te stel wat in ooreenstemming met die gedragkode van die Universiteitsraad sal wees.

MNR LE ROUX BURROWS
VOORSITTER VAN DIE INSTITUSIONELE FORUM

**SPORT
VERRYK
STUDENTE SE
ERVARING**

DIE UNIVERSITEIT ERKEN UITNEMENDHEID

EREGRADE

Die Universiteit het ses eredoktorsgrade toegeken aan (van links) prof Reimund Neugebauer en dr Naledi Pandor in Desember 2013; en in April 2014 aan profs Andreas van Wyk en Wolfgang Huber, en drs Edwin Hertzog en David Kramer, wat hier saam met die Rektor en Visekanselier prof Russel Botman (middel) verskyn.

Prof Reimund Neugebauer het bande tussen Duitsland en Suid-Afrika op die uiters belangrike gebied van hulpbron- en energiedoeltreffende produksie-ingenieurswese gesmee. Hy help verbreed steeds die kennisbasis oor hulpbrondoeltreffendheid in die gebruik van grondstowwe, tegnologieë vir effektiewe produksie, en die vermindering van energieverbruik gedurende die lewensiklus van produkte. Deur sy werk is internasionale gemeenskappe, veral in ontwikkelende ekonomiese, beter geplaas om suksesvol te wees in die verspreiding van hul goedere en dienste na 'n groter deel van die wêreldbevolking.

Dr Naledi Pandor het as nasionale minister van drie portefeuilles en ook voorsitter van die Nasionale Raad van Provincies betekenisvol tot die openbare sektor bygedra. Sy dien as minister van Onderwys van 2004 tot 2009, Wetenskap en Tegnologie tot 2012 en sedertdien van Binnelandse Sake. Dr Pandor het onderwyshervorming bevorder, die totstandkoming van die Suid-Afrikaanse Nasionale Ruimteagentskap (SANSA) se direktoraat vir ruimtebedrywighede gedryf, en ook die grootste deel van die SKA- (*Square Kilometre Array*-) radioteleskoopprojek vir Suid-Afrika help beding.

Prof Andreas van Wyk het as briljante akademikus en regsgleerde 'n wesenlike bydrae tot nasionale ontwikkeling, staatkundige hervorming en hoër onderwys gelewer. As rektor en visekanselier van die Universiteit Stellenbosch vanaf 1993-2001 help vestig hy die Universiteit as 'n internasionaal-erkende navorsingsinstelling. Prof Van Wyk het ook familiereg in Suid-Afrika help moderniseer deur sy grensverskuiwende aandeel in die Wet op Egskeiding van 1979 en dié op Huweliksgoedere van 1984. Hy was ook indirek betrokke by die onderhandelingsproses wat ons demokrasie voorafgegaan het.

Prof Wolfgang Huber, voorste akademikus, kerkleier, openbare figuur en meningsvormer, het 'n beduidende bydrae tot sosiale etiek in Duitsland en internasional gelewer, Suid-Afrika ingesluit. As leiersfiguur in die internasionale ekumeniese beweging, asook uitvoerende komiteelid van die Wêreldraad van Kerke ondersteun hy die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke teen Apartheid. Prof Huber bevorder publieke teologie, iets waarmee die Universiteit Stellenbosch wêrelwyd geassosieer word, en publiseer gesaghebbende werke oor onder andere demokratisering, menseregte, wetenskapsetiek, die getuenis van die kerk en etiek as dissipline.

Dr Edwin Hertzog het as die pionier van privaat hospitale in Suid-Afrika die gehalte van gesondheidsorg hier en in die buiteland drasties verbeter. Hy gee ook om vir breër gemeenskapsbelange, veral in hoër onderwys. Sy eie asook maatskappybronne is grootskaals vir verskeie projekte van die Universiteit Stellenbosch aangewend. As Universiteitsraadslid ondersteun hy transformasie en groter diversiteit aan die Universiteit. Dr Hertzog het hom onderskei as visioenêre ondernemer, uiters suksesvolle sakeleier, asook opvoedkundige - en gemeenskapsleier van formaat.

Dr David Kramer, 'n eksperimenterende, nadenkende en veelsydige kunstenaar, het 'n merkwaardige bydrae tot die Suid-Afrikaanse kultuurlewe gelewer. Hy belig sosiale kwessies in sy musiekblyspiele uit 'n kulturele perspektief, en ontsluit miskende en bedriegde musiekpraktyke en -tradisies ter verraking van die nasionale musiekerfenis. Sy ondersoeke na musiekstyle en -tradisies onder plattelandse musikante uit die Wes- en Noord-Kaap asook die Karoo was baanbrekerswerk. Hy geniet wye erkenning vir sy lewenslange bydrae tot Afrikaanse musiek. Sy latere werk spreek van 'n sterk ekologiese bewussyn.

KANSELIERSMEDALJE

Dr Jonas Bovijn, wat in Desember 2013 die graad MB, ChB met lof ontvang het, is die Universiteit se Kanseliersmedalje-ontvanger vir die verslagjaar. Die Medalje word jaarliks aan 'n finalejaar- of nagraadse student toegeken vir uitmuntende akademiese prestasie.

Dr Bovijn – 'n lid van die *Golden Key*-vereniging, die wêreld se grootste erevereniging – is die tweede mediese student sedert 1961 om die kanseliersmedalje te ontvang.

Hy slaag al 38 modules van sy ses studiejare met onderskeiding en word die tweede student wat in die sesde jaar elke vakgebied in die MB, ChB-program met onderskeiding slaag. Die prestasie besorg aan Bovijn die Fakulteit Geneeskunde en Gesondheidswetenskappe se Goue Medalje.

In 2012 woon dr Bovijn, as een van 52 mediese studente wêrelwyd, *The New England Journal of Medicine* se 200ste

herdenkingsimposium in Boston, VSA, by. Dié tydskrif is die oudste mediese vaktydskrif in die wêreld en staan hoog aangeskrewe in mediese en akademiese kringe.

Die merkwaardige aan dr Bovijn se prestasie is dat hy hom nie net op sy akademie toespits nie. Hy stig die Vereniging vir Studentenavorsing op die Tygerbergkampus, lei die Filosofievereniging en is betrokke by talle ander komitees in die koshuis en op kampus. Vir dié buitengewone dienslewering ontvang hy toekennings van die Rektor en die Tygerberg Studenteraad.

REKTOR SE UITSTYGTOEKENNINGS

Vier mediese studente het in 2013 (vir 2014) die Rektor se Uitstygoekennings ontvang. Hierdie toekennings word jaarliks gemaak aan studente wat uitnemend presteer ondanks uitdagings soos knellende sosio-ekonomiese omstandighede, swak gesondheid, fisiese gestremdheid of beperkte geleenthede. Al vier ontvangers het onder moeilike finansiële omstandighede grootgeword met ma's wat die pot aan die kook moes hou. 'n Uitstygoekening bestaan uit 'n beurs van tot R70 000 wat aan hulle die geleentheid bied om hul volle akademiese potensiaal te ontwikkel.

Vanessa Joseph, 'n vasbyter-derdejaarstudent, het eers die Universiteit se SciMathUS oorbruggingsprogram gevvolg en haar punte sodanig verbeter dat sy vir medies gekeur kon word. Die ander ontvangers is **Salwah Salie**, 'n eerstejaarstudent wat saam met klasmate 'n Wiskundetutorprogram by 'n skool begin het; **Niel Adams**, 'n tweedejaar-uitblinker wat in sy eerste jaar in 2012 die hoogste gemiddelde punt in sy jaargroep behaal het; en **Naseeha Bhayat**, 'n tweedejaarstudent wat deeltjds werk om te help betaal aan haar studies en ook aktief by haar ou skool betrokke is.

Twee vorige ontvangers, die **Ganya-tweeling Wanele en Wandile**, se toekennings word in 2014 voortgesit. Dié twee aspirant-dokters kom uit 'n gesin met ses kinders in Khayelitsha, wat moes oorleef op hul ma se karige inkomste as huishulp. In hul graad 12-jaar moes Wandile dikwels sy tweelingbroer, 'n teringlyer, versorg en as Wanele nie kon skool toe gaan nie, moes Wandile al die dag se skoolwerk aan Wanele oordra. Wandile se graad 12-uitslae was uitmuntend en hy het onder die Wes-Kaap se twintig oppresteerders geëindig.

A photograph of three young men in black tuxedos and bow ties playing brass instruments in a concert hall. In the foreground, a man plays a trumpet. Behind him, another man plays a trumpet, and a third man plays a saxophone. They are positioned in front of a large pipe organ with many vertical pipes.

KONSERVATORIUM

WETENSKAP
EN KUNS
HIER TUIS

VERSLAG OOR DIE GEKONSOLIDEERDE FINANSIELLE JAARSTATE 2013

UNIVERSITEITSRAAD SE VERKLARING OOR
Korporatiewe bestuur

64

UNIVERSITEITSRAAD SE VERANTWOORDELICHED
VIR FINANSIELLE VERSLAGDOENING

68

ONAFHANKLIKE OUDITEURSVERSLAG AAN DIE
RAAD VAN DIE UNIVERSITEIT STELLENBOSCH

69

REKENINGKUNDIGE BELEID

71

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN FINANSIELLE POSISIE

76

GEKONSOLIDEERDE INKOMSTESTAAT

77

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE

78

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN VERANDERINGS IN FONDSE

79

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN KONTANTVLOEIE

80

AANTEKENINGE BY DIE GEKONSOLIDEERDE
FINANSIELLE JAARSTATE

81

UNIVERSITEITSRAAD SE VERKLARING OOR KORPORATIEWE BESTUUR

Die Universiteit Stellenbosch het in 1918 ontstaan toe die Victoria Kollege ingevolge Wet 13 van 1916 in 'n universiteit omskep is.

DIE UNIVERSITEITSRAAD EN SUBKOMITEES VAN DIE RAAD

Die Universiteitsraad (hierna die Raad genoem) bestaan uit akademiese en nieakademiese lede, behoorlik volgens die Statuut van die Universiteit aangestel en genomineer, van wie die meerderheid nie personeel of huidige studente van die Universiteit is nie. Die rol van die Voorsitter van die Raad is van die rol van die Rektor en Visekanselier van die Universiteit geskei. Sake wat vir oorweging en besluitneming aan die Raad toegewys is, word in die Statuut van die Universiteit, hetsy deur gevestigde praktyke of ingevolge die Wet op Hoër Onderwys, 1997, uiteengesit. Die Raad moet aan sy onderskeie belangegroepe verantwoording doen. Die Raad sien toe dat die Universiteit op verantwoordelike en deursigtige wyse bestuur word en is tot gesonde bestuursbeginnels verbind. Die Raad, wat minstens vier keer per jaar vergader, bestaan uit 30 lede, met 28 poste wat gevul is. Die Raad is saamgestel uit vyf uitvoerende Raadslede, vier werknemers van die Universiteit en 19 onafhanklike nie-uitvoerende Raadslede, waarvan drie deur die regering en twee deur die studente aangewys is. Die name van die lede verskyn op bladsy 9.

Die Raad het vier keer gedurende die verslagjaar amptelike vergaderings gehou. Gedurende die verslagjaar was die gemiddelde koers van bywoning van Raadsvergaderings deur Raadslede 88%. Die laagste bywoningskoers was 74%. In die geheel gesien, is die vergaderings van Raadskomitees goed bygewoon. Die komitees se gemiddelde bywoningskoers was 84%.

Die Raad het strukture geskep om toe te sien dat sy verpligtings te alle tye teenoor alle belangegroepe behoorlik nagekom word. Die volgende raadskomitees speel 'n direkte rol by die effektiewe funksionering van die Universiteit: die Uitvoerende Komitee van die Raad; die Menslikehulpbron-komitee van die Raad; die Vergoedingskomitee van die Raad; die Oudit- en Risikokomitee van die Raad en die Beleggingskomitee van die Raad. Die komitees is almal formeel saamgestel, met skriftelike mandate, en bestaan hoofsaaklik uit lede van die Raad wat nie personeel of studente van die Universiteit is nie.

Die Raad se komitees vergader met verskillende tussenposes – sommiges vergader voor elke Raadsvergadering, terwyl ander vergader na gelang die behoefté ontstaan.

Die Uitvoerende Komitee van die Raad, wat minstens vyf keer per jaar vergader, neem namens die Raad binne sy gedelegeerde magte besluite, handel sake namens die Raad af, adviseer die Raad oor beleidsbesluite en skakel

in die tydperk tussen Raadsvergaderings met die senior bestuur oor sake wat die funksies van die Raad raak. Die Uitvoerende Komitee van die Raad bestaan uit sewe lede, wat ook lede van die Raad is. Tans is vyf poste gevul. Die komitee vervul ook námens die Raad 'n moniterings- en kontrolefunksie deurdat dit aanbevelings ten opsigte van die Universiteit se transformasiemikpunte doen en die implementering daarvan moniteer, aanbevelings ten opsigte van die jaarlikse bedryfs- en kapitaalbegrotings doen en vordering in ooreenstemming met die goedgekeurde begrotings en resultate kontroleer. Die komitee is ook verantwoordelik om toe te sien dat die Universiteit finansiell gesond en 'n lopende saak is. Hierdie komitee het gedurende die verslagjaar ses keer vergader. Die komitee het geen hängende sake nie. Hängende sake op die agendas van ander komitees wat deur die Uitvoerende Komitee aan die Raad verslag doen, sal uiteindelik op die agenda van die Uitvoerende Komitee verskyn, wat in daardie stadium hanteer sal word.

Die gemiddelde bywoningskoers van die Uitvoerende Komitee vir 2013 was 80%.

Die Oudit- en Risikokomitee van die Raad, waarvan die Voorsitter en lede ook lede van die Raad is of ander eksterne persone is wat oor die nodige finansiële kundigheid beskik om die komitee met die doeltreffende uitvoering van sy pligte by te staan, funksioneer sedert 31 Oktober 2005 en bestaan uit ses lede, soos op bladsy 9 uiteengesit word. Tans is al ses poste gevul. Die komitee vergader minstens drie keer per jaar en die vergaderings word deur die interne en eksterne ouditeure en die lede van die senior bestuur van die Universiteit bygewoon. Die interne en eksterne ouditeure se onbeperkte toegang tot die Oudit- en Risikokomitee verseker hulle onafhanklikheid. Die Oudit- en Risikokomitee funksioneer ooreenkomsdig 'n skriftelike mandaat van die Raad en doen aan die Raad verantwoording oor die volgende:

- Die beskerming van bates.
- Die werking van geskikte stelsels van interne beheer.
- Risikobestaurs- en -beheermaatreëls.
- Interne en eksterne audit.
- Voldoening aan statutêre vereistes.
- Rekeningkundige beleid.
- Finansiële verslagdoening.
- Die stand van die Universiteit as lopende saak.

Die Menslikehulpbron-komitee van die Raad doen aanbevelings aan die Raad oor sake rakende algemene personeelbeleid, dienskontrakte, pensioenfondse, bonusse, prestasiebeoordelingsraamwerke, aanstellings en bevordering van senior bestuurslede, ens. Die komitee bestaan uit vyf lede, soos op bladsy 9 uiteengesit word. Tans is al vyf poste gevul.

Die Vergoedingskomitee van die Raad is saamgestel uit die Voorsitter van die Raad (nie as voorsitter van die Vergoedingskomitee nie), twee Raadslede wat nie werknemers van die Universiteit is nie, die Rektor en Visekanselier en twee *ex officio*-lede (sonder stemreg), naamlik die Hoofdirekteur: Strategiese Inisiatiewe en Menslike Hulpbronne, en die Bestuurder: Vergoeding en Voordele. Die Vergoedingskomitee is vir oorweging van sake soos personeelvergoeding en byvoordele verantwoordelik en doen aanbevelings daaroor aan die Raad.

'n Subkomitee is gestig om 'n konsepreglement vir die Sosiale en Etiekkomitee van die Raad op te stel en oor die samestelling van die lede van hierdie komitee 'n aanbeveling aan die Raad te doen.

VERSLAGDOENING INGEVOLGE KING III

Die King *Code of Governance Principles* (King III) is sedert 1 Maart 2010 op alle besigheidsentiteite, insluitende universiteite, van toepassing. Die Universiteit het in Augustus 2010 'n onafhanklike interne audit van die mate van nakoming van die toepaslike King III-beginsels laat doen. Die Universiteit het in daardie stadium reeds aan die oorgrote meerderheid van die beginsels voldoen en

het sedertdien 'n volledige aksieplan met die oog op die implementering van die uitstaande toepaslike beginsels opgestel.

Gedurende 2013 is veral aandag geskenk aan die volgende:

- Die finalisering, bekendmaking en inwerkingstelling van die Institusionele Voorneme en Strategie 2013–2018.
- Die bywerking van reglemente van die onderskeie raadskomitees.
- Die goedkeuring en implementering van die Universiteit se delegasiemagte en -beleid.
- Die proses vir die samestelling van 'n Sosiale en Etiekkomitee van die Raad.
- Die goedkeuring en implementering van die Beleid oor Konflik van Belange.

Die Universiteit onderskryf die filosofie van leierskap, volhoubaarheid en korporatiewe burgerskap soos in King III vervat word. King III vereis dat besigheidsentiteite wat verklaar dat daar aan die beginsels voldoen word, moet verduidelik waar voldoening nie moontlik was nie. Die Universiteit voldoen soos op 31 Desember 2013 nie aan die onderstaande nie:

GEBIED	VERDUIDELIKING
Statuut van die Universiteit	Waar die gewysigde Statuut, wat aan die Wet op Hoër Onderwys voldoen, nie aan die vereistes van King III voldoen nie, sal kompenserende maatreëls ingestel word om aan die doel van die riglyne te voldoen.
Geïntegreerde verslagdoening	Die Universiteit het ten doel om teen 30 Junie 2016 'n geïntegreerde verslag ten opsigte van die 2015-jaar uit te reik, wat aan King III sowel as die Global Reporting Initiative-raamwerk voldoen.
Opvolgbeplanning en talentbestuur van Raadslede	Gegewe die feit dat Raadslede op grond van spesifieke kundigheid deur verskillende belanggroepes aangestel word, is talentbestuur nie moontlik nie. Opvolgbeplanning word gedoen deur die onderskeie belanggroepes wat vir die aanstelling van hulle verteenwoordigers in die Raad verantwoordelik is.
Raadskomitees	King III vereis dat die onderskeie Raadskomitees hulle reglemente jaarliks hersien en dat daar jaarliks 'n selfbeoordeling van die komitee plaasvind. Met inagneming van die feit dat die aard van sommige komitees slegs halfjaarlikse vergaderings vereis, wat die jaarlikse hersiening van hierdie reglemente onprakties maak, word die reglemente hersien en aangepas soos nodig.
Vergoedingsopenbaarmaking	In afwagting van die gewysigde Handleiding vir Jaarlikse Verslagdoening deur Hoër Onderwysinstellings, wat ook openbaarmaking van vergoeding voorskryf, word daar tans nie aan die King III-vereistes voldoen nie.
Opleidingsregister van Oudit- en Risikokomiteelede	Gegewe die kundigheid van die lede en die posisies wat hulle beklee, word bykomende opleiding van Oudit- en Risikokomiteelede nie nodig geag nie. Daar sal van die lede verwag word om op 'n gereelde grondslag hulle deurlopende professionele opleiding en ontwikkeling te bevestig.
Gekombineerde ouditversekeringsraamwerk en verslagdoening	'n Gekombineerde ouditversekeringsraamwerk word deur die Oudit- en Risikokomitee ontwikkel en sal gedurende 2014 gefinaliseer word.
Beleid van nieouditdienste	Die beleid sal gedurende 2014 gefinaliseer en formeel goedgekeur word.
Versekerings van voldoening aan wetgewing	'n Projek is van stapel gestuur om bestaande prosesse vir die versekerings van voldoening aan wetgewing te hersien, die nodige voldoeningsbeleid te formuleer en die implementering daarvan te reguleer. Dit sluit in die verslagdoeningsproses in die geval van wesentlike nievoldoening of oortreding van wetgewing deur die Universiteit. Die verantwoordelikheid vir nakoming geskied op operasionele vlak, op een lyn met die verankerde risikobestuursmodel.

FINANSIEËLE EN KORPORATIEWE BESTUUR

Effektiewe, doeltreffende en deursigtige finansiële bestuur- en interne beheerstelsels word gebruik om die akkuraatheid van die Universiteit se rekeningkundige rekords en die integriteit van die data wat vir die voorbereiding van finansiële state gebruik word, te verseker.

Daar is inherente beperkings op die doeltreffendheid van enige interne beheerstelsel, met inbegrip van die

moontlikheid van menslike foute en die omseiling of omverwerpning van beheermaatreëls. Gevolglik kan selfs 'n doeltreffende interne beheerstelsel slegs redelike gerusstelling ten opsigte van finansiële inligting verskaf.

Die interne en eksterne ouditeure evalueer die effektiwiteit, doeltreffendheid en betrouwbaarheid van die finansiële bestuur- en interne beheerstelsels. Gebreke in die stelsels word onder die aandag van die bestuur en, waar toepaslik,

vân die Oudit- en Risikokomitee gebring. Stappe word getrou gedoen om beheergebreke reg te stel en bied geleenthede om die stelsel te verbeter na gelang gebreke geïdentifiseer word. Die Universiteit het ook 'n formele prosedure vir die aanmelding van moontlike ongerymdhede of bedrog.

Die Universiteit funksioneer volgens 'n waardestelsel wat in sy Strategiese Raamwerk uiteengesit word en deur die universiteitsgemeenskap aangeneem is. Finansiële bestuur berus op 'n stel beginsels wat die Raad op 19 Mei 2003 aangeneem het. Die Universiteit het ook 'n Beleid vir die Versekering en Bevordering van Eties-verantwoordbare Navorsing. Hierdie beleid word deur drie etiekkomitees (een elk vir navorsing met betrekking tot mensdeelnemers, die sorg vir en gebruik van diere, en omgewings- en bioveiligheid) toegepas om te verseker dat navorsers in elke verhouding met subjekte en objekte waarin hulle tydens wetenskaplike navorsing betrokke raak, in ooreenstemming met die tersaaklike etiese norme optree. Die etiese norme wat in die beleid uiteengesit word, geld reeds vanaf die evaluering van die doel van die bepaalde navorsing en die formulering van die onderwerp van navorsing, en is ook bindend ten opsigte van finansieringsbronne; kliënte; die gemeenskap; die fisiese, biologiese en sosiale omgewing; die veiligheid van navorsers en medewerkers; en die navorser se persoonlike verantwoordelikheid.

VOLHOUBAARHEID

Die Universiteit het sy verbintenis tot volhoubaarheid reeds onomwonne uitgespreek. Dit is veranker in die Universiteit se kernfunksies van leer en onderrig, navorsing en gemeenskapsinteraksie, soos vereis deur die Beleid vir die Geïntegreerde Bestuur van Volhoubaarheid, wat in November 2010 deur die Universiteitsraad aangeneem is. Voorts fokus die Universiteit binne die Millenniumontwikkelingsdoelwitte op volhoubaarheid deur vir hom die bevordering van 'n volhoubare omgewing en 'n mededingende bedryf as doelwit te stel. Verskeie akademiese inisiatiewe gee uitvoering aan volhoubaarheid, bv. die Sentrum van Uitnemendheid vir Indringerbiologie; die Sentrum vir Kruisdissiplinariteit, Volhoubaarheid, Beoordeling, Modellering en Ontleding (TsamaHub); die Sentrum vir Hernubare en Volhoubare Energiestudies en die Volhoubaarheidsinstituut. Verskeie steundiensomgewings is ook met volhoubaarheidsaksies gemoeid, met veral Fasiliteitsbestuur en Inligtingsteknologie wat reeds 'n groot bydrae lewer om die Universiteit se ekologiese voetspoor te verklein. Verskeie werksgroepe, gefokus op volhoubaarheidstemas soos energie, water en landskapping, is ook intussen geskep om praktiese oplossings te vind vir die uitdagings wat die Universiteit en sy omgewing in die gesig staar.

GEMEENSKAPSINTERAKSIE

Gemeenskapsinteraksie (GI) word by die Universiteit Stellenbosch as 'n kernfunksie erken en word doelbewus met die ander kernfunksies van leer en onderrig, en navorsing geïntegreer. Die institutionele infrastruktuur vir GI by die Universiteit sluit in 'n GI-beleid; 'n Senaatskomitee wat oor GI-aangeleenthede waak; 'n sentrale steundiensafdeling vir GI; 'n elektroniese, institutionele databasis van GI-projekte; 12 uitgesoekte GI-vlagskipprojekte wat sentraal ondersteun word; 'n Rektorstoekenning vir Uitnemendheid in GI en 'n Viserektor verantwoordelik vir GI en Personeel. GI en onderrig en leer word in die vorm van diensleer

en ander soorte ervaringsleer geïntegreer. Tans is daar reeds meer as 30 diensleermodules oor al 10 fakulteite van die Universiteit versprei. GI word ook in die vorm van gemeenskapsgebaseerde navorsing, deelnemende navorsingsmetodologieë, kontraknavorsing en deur die identifisering van spesifieke maatskaplike uitdagings as teiken met navorsing geïntegreer. By die Universiteit word kennis veral binne die raamwerk van die Institusionele Voorneme en Strategie 2013–2018 beskou as 'n werktuig wat in die soek na oplossings vir ernstige maatskaplike probleme deurslaggewend is. Die kennismodel van die Universiteit word deur hierdie benadering verbreed en verdiep, en dit bevorder die maatskaplike impak van die Universiteit. Universiteitskoshuise en -studenteverenigings ondersteun plaaslike gemeenskapsorganisasies deur vrywilligerdiens te verrig. Op elke dag van die universiteitskalender verrig ongeveer 1 000 studentevrywilligers diens by die Universiteit se vennootorganisasies. In 2013 het die Universiteit se personeelvrywilligersprogram nog verder gegroei en het die meeste afdelings wat daarby betrokke is, langertermynvennootskappe met gemeenskapsorganisasies gesluit.

Die Universiteit is dus 'n instelling wat in ooreenstemming met sy missie, visie en waardes asook sy verbintenis tot selfvernuwing met 'n groot verskeidenheid vennote op verskillende vlakke verhoudings handhaaf. Kennisvennootskappe is 'n belangrike gebied van skakeling met eksterne partye. In hierdie verband handhaaf die Universiteit ook memoranda van verstandhouding met munisipaliteite, staatsdepartemente en burgerlike bewegings. Die Universiteit is verder ook 'n lid van die *South African Higher Education Community Engagement Forum* (SAHECEF) en die *Talloires Network*, 'n internasionale vereniging van maatskaplik verantwoordelike universiteite.

MENSLIKEHULPBRON-BESTUUR

Toepaslike bestuur van menslike hulpbronne is vir die Universiteit 'n kernbelangrike en integrerende komponent van korporatiewe bestuur. Dit vereis dat daar op 'n gebalanseerde en dialektiese manier deurlopend kennis geneem moet word van die vereistes wat die snelveranderende politieke, ekonomiese, sosiale, maatskaplike en demografiese omgewing aan die Universiteit stel. Verder behels dit ook dat die Universiteit hierdie omgewingstimuli proaktief, geïntegreerd en toepaslik hanteer. As toonaangewende werkgewer fokus die Universiteit uiteraard nie net op slegs minimum voldoening aan die arbeidsregtelike voorskrifte nie, maar eerder die verskaffing van 'n aantreklike en mededingende waardeaanbod aan werknemers. Gedurende 2013 is daar nougeset hieraan aandag gegee. Personeelwelwees word as een van die Universiteit se prioriteite beskou, en personeel- en ander bronne is toege wys om aan hierdie belangrike kwessie aandag te skenk en gedurende die jaar verder uit te bou.

'n Verdere prioriteit op die gebied van menslike hulpbronne is toepaslike talentbestuur om te verseker dat die Universiteit te alle tye, nou en in die toekoms, oor die regte personeel beskik om in 'n komplekse en snelveranderende omgewing suksesvol te funksioneer. In hierdie verband is daar klem geplaas op werksmag- en opvolgbeplanning, afrigting en mentorskappe, takseersentrum en geïndividualiseerde loopbaanbeplanning. Terselfdertyd word

daar deurlopend aan die optimalisering van die Universiteit se prestasiebestuurstelsel aandag geskenk, veral om dit vir die personeelkorps toeganklik en aantreklik te maak.

Baie aandag is ook bestee aan die verskillende beleidsraamwerke waarbinne werknemers se dinamiese interaksie met die Universiteit gereguleer word. Hierdie beleidsraamwerke is uiteraard omvattend, maar is wesenlik om te verseker dat die Universiteit oor die nodige beleide en prosedures beskik om voldoende procedurele en statutêre beskerming aan die werkgewer sowel as die werknemer te bied. Hierdie beleide en prosedures is vir die werkgewer asook die werknemer toeganklik en sluit toegang tot 'n onafhanklike ombudspersoon in indien personeellede of studente van mening is dat hulle onregverdig behandel word.

'n Verdere manifestasie van die Universiteit se verbintenis tot gesonde korporatiewe bestuur, wat nie net op voldoening aan arbeidsregtelike voorskrifte gerig is nie, is die hantering van noodsaaklike herstrukturieringsprosesse. Hier word veral deurlopend op arbeidsregtelike korrektheid, noodsaaklikheid en billikheid asook deursigtige hantering van alle geaffekteerde personeel, met die nodige inspraak van sodanige personeel en werknemerstrukture, gelet.

Gedurende 2013 is daar ook deurlopend aan die opleiding van alle lynbestuurders aandag geskenk om hulle in staat te stel om beleide en prosedures wat personeel raak, in die onderskeie universiteitsomgewings gepas en korrek toe te pas. Dit is verder versterk deur die suksesvolle implementering van takseersentrums, wat die Universiteit in staat stel om doelgerigte ontwikkelingsplanne vir sleutelwerknemers beskikbaar te stel. Hierdie aksie is met sukses bekroon, soos duidelik blyk uit die etiese en prosedureel korrekte manier waarop lynbestuur komplekse personeelkwesties hanteer.

Die Universiteit onderskryf die beginsels van 'n deelnemende en deursigtige bestuurstyl. Drie vakbonde, te wete die *National Educational Health and Allied Workers Union* (NEHAWU), Solidariteit en die *South African Parastatal and Tertiary Institutions Union* (SAPTU), is in wisselende mate op die kampusse van die Universiteit aktief en geniet organisatoriese regte. Personeelverenigings soos die Dosentevereniging, Administratiewe Personeelvereniging, Tegniese Vereniging en Werknemersvereniging word saam met die Vroueforum en erkende vakbonde oor 'n wye spektrum menslikehulpbron-aangeleenthede geraadpleeg. Personeelverenigings se verteenwoordigers geniet ook lidmaatskap van besluitnemingstrukture soos die Gesondheidsorgkomitee, die Raad van Trustees van die US Aftredefonds en die Oorkoepelende Diensbillikhedsforum. Gemelde vakbonde en personeelverenigings was dan ook, in wisselende mate, gedurende 2013 nou by 'n fundamentele hersiening van die Universiteit se prestasiegebaseerde vergoedingsbeleid – met verbeterde eksterne markmededingendheid en verhoogde interne pariteit as uitkomste – betrokke.

Diensbillikhed is vir die Universiteit nie onderhandelbaar nie, wat ook blyk uit die oorsigstrukture wat hiervoor gevëstig is. Die Oorkoepelende Diensbillikhedsforum moniteer alle diensbillikhedsaangeleenthede. Beleide ten opsigte van Persone met Gestremdhede en ten opsigte

van Seksuele Teistering is reeds geïmplementeer en daar word nougeset op die gebalanseerde samestelling van alle keuringspanele gelet. Prestasiebestuur met persoonlike ontwikkelingsplanne en individuele werkskontrakte word vir alle permanente personeel as vereiste gestel.

STUDENTEDEELNAME

Die deelname van studente aan besluitneming is vir die Universiteit belangrik, soos ook in die Strategiese Raamwerk uiteengesit word.

Op makrovlak het studente sitting in die hoogste formele gesagstrukture, soos die Studenteraad-verteenvoording in die Raad, die Senaat en die Institusionele Forum. Studente is ook lede van die fakulteitsrade, Studentegeldekomitee, die Eergradekomitee, die Gemeenskapsinteraksiekomitee en die keuringskomitees vir die aanwys van die Rektor en Viserektore. Verder dien studente in verskeie belangrike werkskomitees, soos die Komitee vir Beurse en Lenings, die Sentrale Dissiplinêre Komitee, die Gehaltekomitee, die Biblioteekkomitee en die Studentehuisvestingskomitee. Vanuit die fakulteite word studenteverteenwoordigers aangewys wat die Akademiese Belangeraad (ABR) vorm, waarvan die Voorsitter en Ondervoorsitter verskeie verteenwoordigingsfunksies in die sfeer van die Viserektor (Leer en Onderrig) vervul. Hulle dien onder andere in die Akademiese Beplanningskomitee en die Komitee vir Leer en Onderrig.

Verskeie adviesforums – byvoorbeeld vir studente met spesiale leerbehoeftes of MIV/Vigs of wat geteister word of middels misbruik – maak ook van studente se vaardighede en kennis gebruik. Die Bekendstellings- en Moniteringswerkgroep, wat die verwelkoming van nuwelingstudente bestuur, bestaan uit verskeie studenteverteenwoordigers en al die monitors op een na kom uit studentgeledere. Die Universiteit van Stellenbosch se Adviesforum vir Studente-ondersteuningsdienste (USASO) sluit ook studenteverteenwoordigers in.

Die Studenterade van Stellenbosch, Tygerberg en die Militêre Akademie help studente om as leiers te ontwikkel. Leierskapontwikkelingsgeleenthede vir alle posisionele leiers (ook van koshuise en privaatstudentewyke) sowel as nieposisionele leiers word deur die Frederik van Zyl Slabbert Instituut vir Studenteleierskapsontwikkeling binne die Afdeling Studentesake aangebied. Die grondwet van die Verenigingsraad maak daarvoor voorsiening dat studentevertenigings, onder leiding van 'n Studenteraadslid, 'n meer gestrukturerde rol in die uitbouing van 'n diverse en gesonde studentegemeenskap speel.

Die Studenteraadvoorsitter en die ABR-voorsitter het elke twee maande 'n vaste geskeduleerde vergadering met die Viserektor (Leer en Onderrig), afgesien van ad hoc-vergaderings wat gehou word na gelang sake gehanteer moet word. Daarbenewens vergader die Uitvoerende Komitee van die Studenteraad maandeliks met die Rektor se Bestuurspan om algemene bestuursaangeleenthede te bespreek.

Voltoeding aan korporatiewe bestuursbeginsels word deurlopend geëvalueer. Nakoming van die vereistes van King III is 'n deurlopende proses, waar die teikendatum as 30 Junie 2016 gestel is.

UNIVERSITEITSRAAD SE VERANTWOORDELIKHEID VIR FINANSIELE VERSLAGDOENING

Die Universiteitsraad aanvaar verantwoordelikheid vir die integriteit, objektiwiteit en betroubaarheid van die gekonsolideerde finansiële jaarstate van die Universiteit Stellenbosch. Die verantwoordelikheid vir die voorbereiding en aanbieding van die finansiële jaарstate is aan die bestuur gedelegeer.

Die Raad is van mening dat die Universiteit Stellenbosch, insluitende die filiale, geassosieerde maatskappye en trusts wat by die gekonsolideerde finansiële jaarstate ingesluit word, as 'n lopende saak bedryf word, en die gekonsolideerde finansiële jaarstate is gevoldig op hierdie grondslag voorberei.

Die eksterne ouditeur is daarvoor verantwoordelik om op grond van sy audit 'n onafhanklike mening oor die redelike voorstelling van die gekonsolideerde finansiële jaarstate uit te spreek. Hy het onbeperkte toegang tot alle finansiële rekords en verwante data, insluitende die notules van vergaderings van die Raad en alle Raadskomitees, gehad.

MNR GM STEYN
VOORSITTER VAN DIE UNIVERSITEITSRAAD

PROF DP DU PLESSIS
VOORSITTER VAN DIE OUDIT- EN RISIKOKOMITEE

5 MEI 2014

Die Oudit- en Risikokomitee het bevestig dat daar voldoende interne finansiële beheerstelsels bestaan en dat daar gedurende die jaar geen wesenlike gebreke in die funksionering van die interne finansiële beheerstelsels was nie.

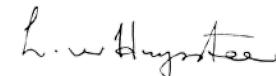
Die Raad is tevrede dat die gekonsolideerde finansiële jaarstate die finansiële posisie, die resultate van bedrywigheid, veranderings in fondse en kontantvloei redelik weergee in ooreenstemming met die toepaslike rekeningkundige beleide wat op *International Financial Reporting Standards* (IFRS) gegrond word.

Tussen die jaareinde en die datum van hierdie verslag het geen wesenlike feite aan die lig gekom of omstandighede ontstaan wat die finansiële posisie van die Universiteit Stellenbosch wesenlik beïnvloed nie.

Die gekonsolideerde finansiële jaarstate op bladsy 71 tot 101 is deur die Raad goedgekeur en onderteken deur:

PROF HR BOTMAN
REKTOR EN VISEKANSELIER

PROF LEOPOLD VAN HUYSSTEEN
BEDRYFSHOOF

ONAFHANKLIKE OUDITEURSVERSLAG AAN DIE RAAD VAN DIE UNIVERSITEIT STELLENBOSCH

Ons het die gekonsolideerde finansiële state van die Universiteit Stellenbosch, soos uiteengesit op bladsye 71 tot 101, geaudit. Hierdie finansiële state bestaan uit die staat van finansiële stand soos op 31 Desember 2013, en die gekonsolideerde inkomstestaat, state van omvattende inkomste, verandering in fondse en kontantvloeie vir die jaar wat op daardie datum geëindig het, en die aantekeninge, wat bestaan uit 'n opsomming van beduidende rekeningkundige beleid en ander verduidelikende inligting.

Raad se Verantwoordelikheid vir die Finansiële State

Die Universiteit Stellenbosch se Raad is verantwoordelik vir die opstel en redelike voorstelling van hierdie gekonsolideerde finansiële state ooreenkomsdig *International Financial Reporting Standards* en die vereistes van die Wet op Hoër Onderwys van Suid-Afrika, en vir sodanige interne beheer as wat die Raad nodig ag om die opstel van gekonsolideerde finansiële state, wat vry is van wesenlike wanvoorstelling, hetsy weens bedrog of foute, in staat te stel.

Ouditeur se Verantwoordelikheid

Dit is ons verantwoordelikheid om op grond van ons audit 'n mening oor hierdie gekonsolideerde finansiële state uit te spreek. Ons het ons audit ooreenkomsdig *International Standards on Auditing* uitgevoer. Daardie standarde vereis dat ons voldoen aan etiese vereistes en die audit beplan en uitvoer om redelike gerusstelling te verkry of die gekonsolideerde finansiële state vry is van wesenlike wanvoorstelling.

'n Audit behels die uitvoer van procedures om auditbewyse te verkry oor die bedræ en openbaarmaking in die finansiële state. Die procedures wat gekies word hang af van die ouditeur se oordeel, insluitend die beoordeling van die risiko's van wesenlike wanvoorstelling van die finansiële state, hetsy weens bedrog of foute. Tydens daardie risikobeoordelingoorweeg die ouditeur interne beheer relevant tot die entiteit se opstel en redelike voorstelling van die finansiële state, ten einde auditprocedures te ontwerp wat in die omstandighede toepaslik is, maar nie met die doel om 'n mening uit te spreek oor die effektiwiteit van die entiteit se interne beheer nie. 'n Audit sluit ook 'n evaluering van die toepaslikheid van rekeningkundige beleid wat gebruik is en die redelikheid

van rekeningkundige ramings wat deur bestuur gemaak is in, asook 'n evaluering van die algemene voorstelling van die finansiële state.

Ons glo dat die auditbewyse wat ons verkry het, toereikend en toepaslik is om 'n grondslag vir ons auditmening te bied.

Mening

Na ons mening is die gekonsolideerde finansiële state, in alle wesenlike opsigte, 'n redelike voorstelling van die gekonsolideerde finansiële stand van die Universiteit Stellenbosch soos op 31 Desember 2013, en van sy gekonsolideerde finansiële prestasie en gekonsolideerde kontantvloeie vir die jaar wat op daardie datum geëindig het, ooreenkomsdig *International Financial Reporting Standards* en die vereistes van die Wet op Hoër Onderwys van Suid-Afrika.

VERSLAG OOR ANDER WETLIKE EN REGULATORIESE VEREISTES

Ons lewer verslag oor die volgende bevindinge relevant tot die Universiteit Stellenbosch se prestasie teenoor voorafbepaalde doelwitte, nakoming van wette en regulasies en interne beheer ooreenkomsdig die vereistes van die Wet op Openbare Audit en die gepaardgaande Algemene Kennisgewing, maar nie vir die doel om 'n mening daaroor uit te spreek nie.

Voorafbepaalde doelwitte

Ons het procedures uitgevoer ten einde bewyse te verkry aangaande die betrouwbaarheid van die inligting soos uiteengesit in Tabel 3 oor die "Ministeriële inskrywings- en effektiwiteitsteikens vir 2013 en die Universiteit Stellenbosch se prestasie, 2011-2013" op bladsy 16 van die Jaarverslag.

Die gerapporteerde prestasie teenoor voorafbepaalde doelwitte is geëvalueer teenoor die oorhoofse kriteria van betroubaarheid. Die betroubaarheid van die inligting met betrekking tot die geselekteerde doelwitte is beoordeel om vas te stel of dit genoegsaam die feite reflekteer.

Daar was geen wesenlike bevindinge oor die betroubaarheid van die inligting in Tabel 3 nie.

Nakoming van wette en regulasies

Ons het procedures uitgevoer ten einde bewyse te verkry dat die Universiteit Stellenbosch voldoen het aan toepaslike wette en regulasies aangaande finansiële aangeleenthede, finansiële bestuur en ander tersaaklike aangeleenthede.

Ons het nie enige wesenlike gevalle van nie-nakoming van spesifieke aangeleenthede in die Wet op Hoër Onderwys geïdentifiseer nie.

Interne beheer

Ons het die relevante interne beheer in ag geneem tydens ons audit van die finansiële state, die inligting in Tabel 3 en die nakoming van wette en regulasies.

Ons het nie enige wesenlike gebrekkie in interne beheer geïdentifiseer wat ingesluit hoef te word in hierdie verslag nie.

ANDER VERSLAE

Ooreengekome procedures verslae

45 Ooreengekome procedure verslae is gedurende die jaar onder oorsig deur ons uitgereik wat periodes dek wat strek van 1 Januarie 2012 tot 31 Maart 2014. Drie verslae is in proses ten tyde van die teken van hierdie verslag wat periodes dek wat strek van 1 Januarie 2005 tot 31 Desember 2013.

Donateur befondsing verslae

7 Donateur befondsing verslae is gedurende die jaar onder oorsig deur ons uitgereik wat periodes dek wat strek van 16 Junie 2010 tot 31 Desember 2013. Een verslag is in proses ten tyde van die teken van hierdie verslag wat 'n periode van 1 Januarie 2013 tot 31 Desember 2013 dek.

Ondersoek

'n Ondersoek is uitgevoer deur 'n onafhanklike konsultasie firma in opdrag van die Universiteit Stellenbosch. Die ondersoek is geïnisieer as gevolg van die feit dat daar bewerings was oor potensiële onreëlmatighede gepleeg deur personeel in die studentegelde afdeling. Die ondersoek was nog nie afgehandel teen die verslagdoeningsdatum nie.

PricewaterhouseCoopers Geïnk.

PricewaterhouseCoopers Geïnk.

Direkteur: D Adriaans

Geregistreerde Ouditeur

Stellenbosch

24 Junie 2014

REKENINGKUNDIGE BELEID

Die vernaamste rekeningkundige beleide wat by die voorbereiding van hierdie gekonsolideerde finansiële jaarstate toegepas word, word hieronder uiteengesit. Die beleide word konsekwent toegepas vir alle tydperke wat in hierdie gekonsolideerde finansiële jaarstate gedek word.

1. VOORBEREIDINGSGRONDSLAG

Die gekonsolideerde finansiële jaarstate van die Universiteit Stellenbosch word in ooreenstemming met *International Financial Reporting Standards* (IFRS) opgestel. Die gekonsolideerde finansiële jaarstate word opgestel op die historiesekoste-grondslag, soos deur die herwaardasie van beleggings beskikbaar vir verkoop, skenkings en beleggingseiendom gewysig.

Daar word by die voorbereiding van hierdie gekonsolideerde finansiële jaarstate in ooreenstemming met IFRS op 'n aantal kritieke rekeningkundige ramings gesteun. Die bestuur moet by die toepassing van die Universiteit se rekeningkundige beleide sy diskresie gebruik. Gevalle wat 'n hoë mate van diskresie verg, en gebiede wat beduidende veronderstellings en ramings vereis, word in aantekening 1 by die gekonsolideerde finansiële jaarstate bespreek.

Standpunte, vertolkings en wysigings van gepubliseerde standpunte wat gedurende die jaar die eerste keer toegepas is

Sekere nuwe standpunte, wysigings en vertolkings is gepubliseer ten opsigte van bestaande standpunte wat verpligtend geraak het vir die finansiële jaar wat op 1 Januarie 2013 begin het, en wat die Universiteit die eerste keer toegepas het. Die standpuntwysigings en -vertolkings is soos volg:

IFRS 1 (Wysiging)	- <i>First-time Adoption of International Financial Reporting Standards</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IFRS 7 (Wysiging)	- <i>Disclosures – Offsetting Financial Assets and Financial Liabilities</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IFRS 10	- <i>Consolidated Financial Statements</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IFRS 11	- <i>Joint Arrangements</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IFRS 12	- <i>Disclosures of Interests in Other Entities</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IFRS 13	- <i>Fair-value Measurement</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IAS 1 (Wysiging)	- <i>Presentation of Items of Other Comprehensive Income</i> (effektief vanaf 1 Julie 2012)
IAS 19 (Wysiging)	- <i>Employee Benefits</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IAS 27 (Wysiging)	- <i>Separate Financial Statements</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IAS 28 (Wysiging)	- <i>Investments in Associates and Joint Ventures</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
2011 IFRS	- <i>Improvements to IFRS's 2011</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IFRIC 20	- <i>Stripping Costs in the Production Phase of a Surface Mine</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)

Verbeteringsprojekwysigings aan standpunte

Die *International Accounting Standards Board* (IASB) het 'n jaarlikse verbeteringsprojek waar nodige aanpassings wat nie dringend is nie, aan gepubliseerde standpunte aangebring kan word. Sommige van hierdie aanpassings het aanpassings van ander standpunte tot gevolg. Die wysigings aan die volgende standpunte is vanaf 1 Januarie 2013 toegepas:

IFRS 1 (Wysiging)	- <i>First-time Adoption of International Financial Reporting Standards</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IAS 1 (Wysiging)	- <i>Presentation of Financial Statements</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IAS 16 (Wysiging)	- <i>Property, plant and equipment</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IAS 32 (Wysiging)	- <i>Financial instruments: Presentation</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)
IAS 34 (Wysiging)	- <i>Interim financial reporting</i> (effektief vanaf 1 Januarie 2013)

Standpunte, vertolkings en wysigings van gepubliseerde standpunte wat nog nie effektiif is nie

Sekere nuwe standpunte, wysigings en vertolkings is gepubliseer ten opsigte van bestaande standpunte wat verpligtend is vir rekeningkundige tydperke wat op of ná 1 Januarie 2014 of later begin, en wat die Universiteit nog nie toegepas het nie. Die Universiteit sal hierdie wysigings in die toepaslike tydperk toepas, indien van toepassing. Die standpuntwysigings en -vertolkings is soos volg:

IFRS 9	- <i>Financial Instruments (2009)</i> (effektiif vanaf 1 Januarie 2015)
IFRS 9	- <i>Financial Instruments (2010)</i> (effektiif vanaf 1 Januarie 2015)
IFRS 9 (Wysiging)	- <i>Financial Instruments (2011)</i> (effektiif vanaf 1 Januarie 2015)
IAS 32 (Wysiging)	- <i>Financial Instruments: Presentation</i> (effektiif vanaf 1 Januarie 2014)
IAS 39 (Wysiging)	- <i>Novation of derivatives</i> (effektiif vanaf 1 Januarie 2014)
IAS 36 (Wysiging)	- <i>Impairment of assets</i> (effektiif vanaf 1 Januarie 2014)
IFRS 10, IFRS 12 en IAS 27 (Wysiging)	- <i>Consolidated financial statements en Investment entities</i> (effektiif vanaf 1 Januarie 2014)
IFRIC 21	- <i>Accounting for levies</i> (effektiif vanaf 1 Januarie 2014)

Die Bestuur is van mening dat veranderings in bestaande standpunte, wysigings en vertolkings nie in die volgende jaar 'n wesenlike uitwerking op die Universiteit se gekonsolideerde finansiële jaarstate gaan hê nie.

2. KONSOLIDASIEGRONDSLAG

Filiale

Alle entiteite waarin die Universiteit direk of indirek 'n belang van meer as die helfte van die stemreg hou, of ten opsigte waarvan hy andersins oor die vermoë beskik om beheer oor die werksaamhede uit te oefen, word in die gekonsolideerde finansiële jaarstate ingesluit. Die aankoopmetode word vir die teboekstelling van die verkryging van filiale gebruik. Die koste van 'n verkryging word as die billike waarde van bates oorgedra en laste aanvaar soos op die transaksiedatum, insluitende enige transaksiekoste, gemeet. Identifiseerbare bates in 'n besigheidskombinasie verkry en laste en voorwaardelike aanspreeklikhede aanvaar word aanvanklik teen billike waarde gemeet.

Die surplus van die koste van verkryging bo die billike waarde van die groep se deel van die identifiseerbare netto bates word as klandisiewaarde verantwoord. Die resultate van filiale wat gedurende die jaar aangekoop is, word ingesluit vanaf die datum waarop effektiewe beheer verkry is. Konsolidasie word gestaak vanaf die datum waarop effektiewe beheer eindig.

Tussengroeptransaksies, -saldo's en ongerealiseerde wins op transaksies tussen die Universiteit en sy filiale word uitgeskakel. Ongerealiseerde verliese word ook uitgeskakel en word as 'n moontlike waardedalingsaanwyser van die onderliggende bate gehanteer. Die rekeningkundige beleide van filiale word, waar nodig, tydens konsolidasie aangepas.

Geassosieerde maatskappye

'n Geassosieerde maatskappy is 'n maatskappy, behalwe 'n filiaal, waarin die Universiteit 'n belegging het en ten opsigte waarvan hy vanweé die aard en die omvang van sy belegging die vermoë het om 'n beduidende invloed daarop te kan uitoefen. Die resultate van geassosieerde maatskappye word deur middel van die ekwiteitsmetode verantwoord. Die ekwiteitsmetode behels die erkenning van die Universiteit en sy filiale se belang in die naverkrygingswins en -verlies van geassosieerde maatskappye in die gekonsolideerde inkomststaat en die naverkrygbewegings in reserwes in die gekonsolideerde staat van omvattende inkomste.

Die kumulatiewe naverkrygbewegings word teen die drabedrag van die belegging in die geassosieerde maatskappy aangepas. Die erkenning van die Universiteit en sy filiale se aandeel in verliese van geassosieerde maatskappye word tot die belang in die geassosieerde maatskappy beperk. Bykomende verliese word net erken in die mate waarin die Universiteit en sy filiale die skuld van die geassosieerde maatskappy gewaarborg het.

Tussengroeptransaksies, -saldo's en ongerealiseerde wins op transaksies tussen die Universiteit en sy geassosieerde maatskappye word na gelang van die Universiteit se belang in die geassosieerde maatskappy uitgeskakel. Ongerealiseerde verliese word ook uitgeskakel en word as 'n moontlike waardedalingsaanwyser van die onderliggende bate gehanteer. Die rekeningkundige beleide van geassosieerde maatskappye word, waar nodig, by die toepassing van die ekwiteitsmetode aangepas.

3. BUITELANDSE VALUTA

Funksionele en aanbiedingsgeldeenheid

Items wat in die gekonsolideerde finansiële jaarstate ingesluit word, word gemeet deur gebruik te maak van die geldeenheid van die primêre ekonomiese omgewing waarin die Universiteit bedrywig is (die funksionele geldeenheid). Die gekonsolideerde finansiële jaarstate word aangebied in Suid-Afrikaanse rand, wat die Universiteit se funksionele en aanbiedingsgeldeenheid is.

Transaksies en saldo's

Valutatransaksies word verantwoord teen die wisselkoers wat op die transaksiedatum geld. Wins en verlies wat ontstaan by die vereffening van sulke transaksies en die omskakeling van monetêre bates en laste wat in buitelandse

valuta gedenomineer is, word in die gekonsolideerde inkomstestaat erken. Laasgenoemde saldo's word teen jaareindwisselkoerse omgeskakel.

4. EIENDOM, BOEKЕ EN TOERUSTING

Grond en geboue bestaan hoofsaaklik uit erwe, lesingslokale, laboratoriums, koshuise en administratiewe geboue. Grond en geboue word teen historiese koste minus opgehoede waardevermindering getoon, met uitsluiting van skenkings van grond en geboue wat soos op die datum van die skenking deur professionele waardeerdeurs teen billike waarde gewaardeer word. Die Universiteit het die vrystelling van IFRS 1 toegepas om die markwaarde van geboue soos op die datum van omskakeling (1 Januarie 2004) as kosprys te ag.

Historiese koste sluit direkte koste met betrekking tot die verkryging van die item in. Naverkrygingskoste word net by die oorspronklike kosprys getel, of as 'n afsonderlike bate erken, indien die vloeи van bykomende toekomstige ekonomiese voordele uit die item na die Universiteit waarskynlik is en die

koste betroubaar gemeet kan word. Alle ander herstel- en instandhoudingskoste word in die inkomstestaat erken in die tydperk waarin dit aangegaan word.

Boekе en toerusting word teen kosprys getoon, met uitsluiting van skenkings van boekе en toerusting wat soos op die datum van die skenking teen billike waardes deur beëdigde waardeerdeurs gewaardeer word.

Owerheidstoekennings wat vir infrastruktuur ontvang word, word erken deur die toekenning van die waarde van die bate af te trek.

Geen waardevermindering word ten opsigte van grond erken nie, omdat dit 'n onbeperkte leeftyd het. Die waardevermindering van ander bates word volgens die reguitlynmetode bereken om die koste of herwaardeerde bedrae oor die nutsduur van die bates tot die reswaarde af te skryf.

Reswaardes en waardeverminderingkoerse is soos volg:

	Reswaarde 2013 %	Waardevermindering 2013 %	Reswaarde 2012 %	Waardevermindering 2012 %
Grond	100	-	100	-
Geboue	-	1,3-20,0	-	1,3-20,0
Rekenaartoerusting	-	33,3	-	33,3
Ander	0-40	5-25	0-40	5-25
Biblioteekboekе	-	100	-	100

Die nutsduur van eiendom, boekе en toerusting word jaarliks hersien en, indien nodig, aangepas.

Indien die drabedrag van 'n bate groter as die realiseerbare waarde daarvan is, word dit na die realiseerbare waarde afgeskryf.

Wins en verlies by die verkoop van bates word in die gekonsolideerde inkomstestaat erken en verteenwoordig die verskil tussen die opbrengs en die drabedrag soos op die datum van die verkoop.

5. ONTASBARE BATES

Aangekopte rekenaarsagtewarelisensies word gekapitaliseer teen die koste aangegaan om die spesifieke sagteware te verkry en in gebruik te neem. Hierdie koste word oor die verwagte nutsduur van die sagteware gemaariseer. Die sagteware wat aan die jaareinde binne hierdie kategorie val, se verwagte nutsduur is 10 jaar. Naverkrygingskoste wat vir die instandhouding van rekenaarsagteware aangegaan word, word as 'n uitgawe erken in die tydperk waarin dit aangegaan word. Ontasbare bates sluit slegs rekenaarsagtewarelisensies in.

6. FINANSIËLE INSTRUMENTE

Finansiële instrumente sluit in kontant en kontantekwivalente, beleggings, debiteure en lenings, handels- en ander krediteure, lenings en korttermynskuldinstrumente. Finansiële instrumente word aanvanklik teen billike waarde, transaksiekoste ingesluit, erken. Die konvensionele koop en verkoop van finansiële bates word soos op die verhandelingsdatum erken.

Die Universiteit klassifiseer finansiële bates volgens die volgende kategorieë: debiteure en lenings; beleggings

beskikbaar vir verkoop; en finansiële instrumente teen billike waarde gedra, met aanpassings deur wins en verlies in die inkomstestaat. Die klassifikasie word bepaal deur die doel waarvoor die bate verkry is. Die bestuur bepaal die klassifikasie by aanvanklike erkenning.

Debiteure en lenings

Debiteure en lenings is nieafgeleide finansiële instrumente met vaste of bepaalbare terugbetaalings wat nie in 'n aktiewe mark gekwoteer word nie. Debiteure en lenings word aanvanklik teen billike waarde gemeet. Indien die bedrae eers ná 12 maande vanaf die jaareinde betaalbaar is, word dit by niebedryfsbates ingesluit, andersins by bedryfsbates.

Debiteure en lenings word teen die geomortiseerde koste getoon deur van die effektiewerentekoers-metode gebruik te maak, en ná voorsiening vir waardedaling van die uitstaande bedrag. 'n Voorsiening vir waardedaling word geskep indien daar objektiewe bewyse bestaan dat uitstaande bedrae nie volgens die oorspronklike bepalings ingevorder sal word nie. Die bedrag van die voorsiening is die verskil tussen die drabedrag en die verhaalbare bedrag, wat die teenswoordige waarde van die verwagte kontantvloei, verdiskonter teen die effektiewe rentekoers, verteenwoordig.

Beduidende finansiële probleme en die wanbetaling van uitstaande skuld word as aanwysers van waardedaling beskou. Die drabedrag van die bate word verminder deur van 'n voorsieningsrekening gebruik te maak. Die bedrag van die waardedaling word in die gekonsolideerde inkomstestaat as bedryfsuitgawes erken. Wanneer die debiteur of lening oninvorderbaar is, word dit teen die voorsieningsrekening afgeskryf. Die latere verhaling van enige bedrae wat

voorheen afgeskryf is, word teen bedryfsuitgawes op die gekonsolideerde inkomstestaat gekrediteer.

Handels- en ander debiteure, met uitsluiting van valutatermynkontrakbates, word as debiteure en lenings geklassifiseer.

Kontant en kontantekwivalente, wat as debiteure en lenings geklassifiseer word, bestaan uit kontant voorhande, daggelddeposito's, beleggings in geldmarkinstrumente en bankoortrekkings.

Beleggings beskikbaar vir verkoop

Beleggings word as 'beskikbaar vir verkoop' geklassifiseer en word deur die gebruik van toepaslike waardasiemethodes teen billike waardes getoon. Beleggings word by niebedryfsbates ingesluit, behalwe as die Universiteit beoog om die belegging binne 12 maande ná jaareinde te vervreem. Aankope en verkope van beleggings word soos op die verhandelingsdatum erken, dit wil sê die datum waarop die Universiteit hom tot die aankope en verkope verbind. Veranderings in billike waardes word in die staat van omvattende inkomste getoon. Die verskil tussen die netto verkoopsopbrengs en die kosprys van die belegging word by vervreemding van die billikewaarde-reserwe na die gekonsolideerde inkomstestaat oorgedra.

Beleggings word onterken wanneer die reg op kontantvloei verval het of oorgedra is, of die Universiteit die beduidende risiko's en voordele wat met eienaarskap gepaard gaan, oorgedra het.

Daar word onderskei tussen waardeveranderings weens wisselkoersveranderings en billikewaarde-veranderings by instrumente wat in 'n buitelandse valuta gedenomineer en wat as 'beskikbaar vir verkoop' geklassifiseer is. Wisselkoerswins en verliese word in die gekonsolideerde inkomstestaat erken. Bewegings in die billike waardes van hierdie beleggings word in die staat van omvattende inkomste erken.

Die billike waarde van genoteerde beleggings word op huidige markpryse gegrond. Die Universiteit bepaal die billike waarde van ongenoteerde beleggings en beleggings waarvoor daar nie 'n aktiewe mark is nie, deur van toepaslike waardasietegnieke gebruik te maak.

Die Universiteit bepaal teen elke jaareinde, indien daar objektiewe bewyse bestaan, of 'n finansiële bate se waarde gedaal het. 'n Beduidende afname in die billike waarde van die belegging oor 'n tydperk na laer as die kosprys daarvan is 'n aanduiding dat die belegging se waarde gedaal het. Indien sulke bewyse vir beleggings beskikbaar vir verkoop bestaan, word die kumulatiewe verlies van die billikewaarde-reserwe na die gekonsolideerde inkomstestaat oorgedra.

Die kumulatiewe verlies word bereken as die verskil tussen die verkrygingskoste en die huidige billike waarde ná aftrekking van enige waardedalings wat in vorige tydperke erken is. Waardedalingsverlies wat in die gekonsolideerde inkomstestaat erken is, word nie in die gekonsolideerde inkomstestaat teruggeskryf indien daar latere verhalings is nie.

Afgeleide instrumente

Afgeleide instrumente, insluitende valutatermynkontrakte, word as 'teen billike waarde met aanpassings deur die inkomstestaat' geklassifiseer. Hierdie instrumente word erken teen billike waarde soos op die datum waarop die

afgeleide kontrak aangegaan word. In die daaropvolgende tydperke word dit teen billike waarde herwaardeer. Wins en verliese op afgeleide instrumente word in die gekonsolideerde inkomstestaat erken.

Handels- en ander krediteure en korttermynskuldinstrumente

Handels- en ander krediteure, valutatermynkontraklaste uitgesluit, word aanvanklik teen billike waarde gemeet. Daarna word dit teen geomortiseerde koste getoon deur van die effektiewerentekoers-metode gebruik te maak.

Rentedraende lenings

Lenings word aanvanklik teen billike waarde erken, met inagneming van enige transaksiekoste wat aangegaan is. Lenings word ná aanvanklike erkenning teen geomortiseerde koste gedra. Verskille tussen die aanvanklik erkende bedrag en die aflossingsbedrag word oor die duur van die lening in die gekonsolideerde inkomstestaat erken deur van die effektiewerentekoers-metode gebruik te maak. Lenings word as bedryfslaste getoon, behalwe indien die Universiteit 'n onvoorwaardelike reg het om betaling vir minstens 12 maande na die jaareinde uit te stel, in welke geval dit as niebedryfslaste getoon word.

7. NAVORSINGS- EN ONTWIKKELINGSKOSTE

Navorsings- en ontwikkelingskoste word as 'n uitgawe erken in die jaar waarin dit aangegaan word, aangesien albei inherent aan die gewone werksaamhede van 'n universiteit is.

8. SKENKINGS

Skenkings word teen die billike waarde soos op die datum van die skenking, gegrond op eksterne waardasies, getoon.

9. VOORRAAD

Voorraad, wat hoofsaaklik uit verbruiksgoedere en skrifbehoeftes bestaan, word getoon teen die kosprys, op die grondslag van gemiddelde koste, of die netto realiseerbare waarde, wat ook al die laagste is.

Die kosprys sluit finansieringskoste uit. Netto realiseerbare waarde is die geraamde verkoopsprys in die normale gang van sake, minus verkoopkoste.

10. WAARDEDALING VAN NIEFINANSIELË BATES

Bates met 'n onbepaalde nutsduur is nie aan waardevermindering en amortisasie onderworpe nie en word jaarliks vir waardedaling getoets. Bates wat aan waardevermindering en amortisasie onderworpe is, word vir moontlike waardedaling getoets indien 'n gebeurtenis of verandering in omstandighede aandui dat die drabedrag van die bate moontlik nie verhaalbaar is nie. 'n Waardedalingsverlies word erken vir die bedrag waarmee die drabedrag van die bate die verhaalbare bedrag daarvan oorskry. Die verhaalbare bedrag is die bate se billike waarde, minus enige verkoopkoste, of die gebruikswaarde daarvan, wat ook al die hoogste is. In die toets vir waardedaling word bates gegroepeer op die kleinstevlak waarvoor daar afsonderlik identifiseerbare kontantvloei is (kontantgenererende eenhede). Niefinansiële bates met vorige waardedalings word aan elke jaareinde hersien vir 'n moontlike omswaaing van die waardedaling wat reeds erken is.

11. INKOMSTE-ERKENNING

Inkomste word erken teen die billike waarde van die bedræ of goedere wat ontvang is.

Studente- en inwoningsgeld word erken na gelang die diens gelewer word.

Sentrale owerheidstoekennings word erken in die tydperk waarvoor dit ontvang word. Owerheidstoekennings word erken wanneer daar redelike sekerheid is dat die toekenning ontvang sal word en dat die Universiteit sal voldoen aan al die voorwaardes wat daaraan gekoppel word. Owerheidstoekennings wat vir infrastruktuur ontvang word, word erken deur die toekenning van die waarde van die bate af te trek wanneer die bate gereed is om in gebruik te neem. Voor dit word die toekenning ingesluit by laste as uitgestelde owerheidstoekennings. Die toekenning word as inkomste verantwoord deur die verminderde waardevermindering wat toegeken en in die inkomstestaat getoon word.

Navorsingstoekennings word oor die termyn van die navorsing en op grond van die bepalings van die individuele kontrakte erken.

Rente-inkomste word op 'n tydtoedelingsgrondslag erken deur die effektieverentekoers-metode toe te pas. Wanneer 'n waardedaling van 'n debiteur geskied, verminder die Universiteit die drabedrag na die verhaalbare bedrag. Die verhaalbare bedrag verteenwoordig die toekomstige kontantylöei teen die oorspronklike effektiewe rentekoers verdiskonter. Hierdie diskonto word oor tyd as rente erken. Rente-inkomste ten opsigte van lenings waarvoor 'n waardedaling erken is, word teen die oorspronklike effektiewe rentekoers erken.

Tussendepartementele inkomste word uitgeskakel.

Ander inkomste wat deur die Universiteit verdien word, word op die volgende grondslae erken:

- Dividendinkomste – wanneer die aandeelhouer se reg om 'n dividend te ontvang vestig, dit wil sê op die laaste dag vir registrasie ten opsigte van genoteerde aandele en, in die geval van ongenoteerde aandele, wanneer dividende verklaar word.
- Huurinkomste – ontvangste ten opsigte van bedryfshuur-kontrakte word oor die tydperk van die huurtermyn op 'n reguitlyngrondslag in die gekonsolideerde inkomstestaat erken.
- Toevallige verkope en dienste – in die tydperk waarin dit toeval.

12. HUUR

Indien die verhuurder die beduidende risiko's en voordele van eienaarskap van 'n gehuurde item behou, word dit as bedryfshuur geklassifiseer. Betalings ten opsigte van bedryfshuurkontrakte word oor die huurtermyn op 'n reguitlyngrondslag in die gekonsolideerde inkomstestaat erken.

13. BELEGGINGSEIENDOMME

Beleggingseiendomme word gehou om huurinkomste te genereer en om kapitaalgroe te bewerkstellig. Einaargeokkupeerde eiendomme word vir administratiewe, onderrig- en navorsingsdoeleindes gehou. Die verskil in gebruik onderskei einaargeokkupeerde eiendomme van beleggingseiendomme.

Beleggingseiendomme word as langtermynbeleggings beskou en gedra teen billike waarde wat jaarliks deur eksterne professionele waardeerdeers bepaal word. Beleggingseiendomme is nie aan waardevermindering onderworpe nie. Enige verandering in waarde word direk in die gekonsolideerde inkomstestaat erken.

Einaargeokkupeerde eiendomme word ooreenkomsdig die rekeningkundige beleid vir eiendom, boeke en toerusting erken en gemeet.

14. VOORSIENINGS

Voorsienings word erken wanneer die Universiteit 'n huidige wettige of afgeleide verpligting het as gevolg van 'n verpligtende gebeurtenis wat in die verlede plaasgevind het en wat waarskynlik tot 'n uitvlöei van hulpbronne in die vorm van ekonomiese voordele sal lei om die verpligting te vereffen, en 'n redelike raming van die bedrag van die verpligting moontlik is. Voorsienings word gemeet teen die huidige waarde van die verwagte toekomstige uitgawes om die verpligting te vereffen, verdiskonter teen die markverwante koers vir soortgelyke voorsienings. Veranderings in die waarde van voorsienings as gevolg van tydsverloop word as rente erken.

15. PERSONEELVOORDELE

Na-aftrede mediese voordele en groeplewensversekeringskema

Na-aftrede mediese voordele word aan afgetrede werknemers verskaf. Toegang tot hierdie voordeel word beperk tot werknemers wat voor 1 Junie 2002 aangestel is. Alle werknemers word verplig om aan die groeplewensversekeringskema deel te neem. Die verwagte koste van hierdie voordele word oor die dienstydperk erken. Die verpligting ten opsigte van die na-aftrede mediese voordele is die teenswoordige waarde van die verpligting soos aan die jaareinde, minus die billike waarde van planbates en enige aanpassings vir aktuariële wins of verlies en verstrekke dienskoste. Die verpligting word minstens elke drie jaar aktuarieel deur 'n onafhanklike aktuaris bereken. Aktuariële wins en verlies word onmiddellik in die gekonsolideerde staat van omvattende inkomste erken.

Pensioenverpligtings

Bydraes word maandeliks aan die US Aftedefonds, 'n vastebydrae-plan vir permanente werknemers van die Universiteit, gedoen. 'n Vastebydrae-plan is 'n pensioenplan waar die Universiteit vaste bydraes aan 'n eksterne fonds doen.

Langdiensvoordele

Ná 25 jaar dienslewering kwalificeer werknemers vir 'n geskenk met 'n waarde gelykstaande aan 50% van die werknemer se maandelikse salaris (met 'n minimum waarde van R400 en 'n maksimum waarde van R5 000). Die Universiteit erken 'n las en die gepaardgaande uitgawe na gelang die verpligting oploop.

16. UITGESTELDE BELASTING

Uitgestelde belasting word volgens die aanspreeklikheidsmetode voorsien. Uitgestelde belasting verteenwoordig die belastinguitwerking van tydelike verskille tussen die belastingbasis van bates en van laste en die drawärdes daarvan vir finansiële verslagdoeningsdoeleindes. Huidige belastingkoerce word gebruik om uitgestelde belasting te bepaal. Uitgesteldebelasting-bates word slegs erken in die mate dat die verhaalbaarheid daarvan waarskynlik is. Uitgestelde belasting word nie voorsien indien dit uit die aanvanklike erkenning van bates en laste as gevolg van ander transaksies as besigheidskombinasies spruit nie en soos op die transaksiedatum nie rekeningkundige wins of verlies of belasbare inkomste of vasgestelde verlies beïnvloed nie.

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE SOOS OP 31 DESEMBER 2013

	Aantekeninge	2013 R000	2012 Herstateer R000	2011 Herstateer R000
BATES				
NIEBEDRYFSBATES		10 468 518	8 918 383	7 294 475
Eiendom, boeke en toerusting	4	4 151 352	3 742 538	3 574 331
Ontasbare bates	5	406	1 797	3 189
Langtermynbeleggings	6	6 066 554	4 930 234	3 491 862
Beleggingseiendomme	7	69 960	66 270	57 380
Belegging in geassosieerde maatskappye	8	13 783	10 308	9 742
Langtermyngedeelte van handels- en ander debiteure	9	166 463	157 824	150 179
Bedryfshuurbate	12	-	9 413	7 792
BEDRYFSBATES		508 849	526 190	1 340 961
Voorraad	11	3 131	2 567	2 638
Handels- en ander debiteure	9	190 828	222 541	223 453
Kontant en kontantekwivalente	25	314 891	301 082	1 114 870
TOTALE BATES		10 977 367	9 444 574	8 635 436
FONDSE EN AANSPREEKLIKHEDE				
FONDSE BESKIKBAAR		9 638 502	8 344 369	7 710 843
Onbeperkte fondse	2	428 215	525 540	538 930
Beperkte fondse	2	4 984 974	4 351 490	4 150 836
Billikewaarde-reserwe	2	1 686 039	928 372	481 897
		7 099 228	5 805 403	5 171 663
Eiendomsherwaardasiereserwe	2	2 538 731	2 538 731	2 538 731
Niebeherende belang	2	544	235	449
NIEBEDRYFSLASTE		581 427	577 362	510 594
Rentedraende lenings	3	85 671	93 030	99 413
Personeelvoordele	27	495 756	484 332	411 181
BEDRYFSLASTE		757 438	522 843	414 000
Handels- en ander krediteure	13	739 387	509 754	396 947
Uitgestelde belasting	10	680	592	324
Korttermyngedeelte van rentedraende lenings	3	6 769	5 123	10 457
Korttermyngedeelte van bedryfshuurals	12	10 602	5 223	4 061
Korttermynskuldinstrumente		-	2 152	2 210
TOTALE FONDSE EN AANSPREEKLIKHEDE		10 977 367	9 444 574	8 635 436

GEKONSOLIDEERDE INKOMSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 DESEMBER 2013

	Aan-teke-ninge	Opvoedkundig en algemeen Onbeperk R000	Opvoedkundig en algemeen Beperk R000	Opvoedkundig en algemeen Totaal R000	Studente- en personeel-huisvesting Beperk R000	2013 Totaal R000	2012 Totaal Herstateer R000	2011 Totaal Herstateer R000
TOTALE INKOMSTE		1 947 324	1 824 113	3 771 437	292 647	4 064 084	3 544 483	3 420 890
HERHALENDE ITEMS								
Owerheidstoekennings	31	1 018 519	336 836	1 355 355	-	1 355 355	1 202 469	1 223 739
Studente-, inwonings- en ander gelde		559 794	138 728	698 521	287 572	986 093	862 859	785 715
Privaat skenkings, toekennings en kontrakte		86 371	1 003 852	1 090 223	-	1 090 223	1 056 811	990 739
Verkope van dienste en produkte		180	78 602	78 782	-	78 782	67 631	67 019
Subtotaal		1 664 863	1 558 018	3 222 881	287 572	3 510 453	3 189 771	3 067 212
Rente en dividende verdien	19	89 359	142 665	232 024	5 075	237 099	214 129	196 319
Wins by vervreemding van eiendom, boeke en toerusting		109	3 709	3 819	-	3 819	4 345	4 257
Gerealiseerde wins by vervreemding van beleggings	20	191 773	111 650	303 423	-	303 423	131 950	136 297
Ekwiteitwins in geassosieerde maatskappye	8	-	3 372	3 372	-	3 372	567	3 865
Valutawins		1 219	4 699	5 919	-	5 919	3 720	12 940
TOTALE UITGAWES		1 947 324	1 824 113	3 771 437	292 647	4 064 084	3 544 483	3 420 890
HERHALENDE ITEMS								
Personeelkoste	15, 31	1 026 759	554 653	1 581 412	20 480	1 601 892	1 455 081	1 301 635
Akademies professioneel		542 783	178 454	721 237	-	721 237	650 893	579 643
Ander		483 976	376 199	860 175	20 480	880 655	804 188	721 993
Ander bedryfsuitgawes	17	355 581	1 149 515	1 505 095	194 180	1 699 275	1 622 338	1 383 109
Waardevermindering en amortisasie	17	68 693	151 734	220 428	1 537	221 964	199 978	178 937
Subtotaal		1 451 033	1 855 902	3 306 935	216 196	3 523 132	3 277 398	2 863 681
Verlies by vervreemding van eiendom, boeke en toerusting		-	-	-	-	-	244	237
Verlies by onterkenning van filiaal		-	-	-	-	-	10 225	-
Finansieringskoste		-	12 538	12 538	-	12 538	13 673	13 333
TOEDELING NA/(VAN) RESERWES		1 451 033	1 868 441	3 319 474	216 196	3 535 670	3 301 540	2 877 251
OORPLASING (VAN)/NA RESERWES		-	32 355	32 355	(32 355)	-	-	-
		(283 661)	327 757	44 096	(44 096)	-	-	-
		(283 661)	360 112	76 451	(76 451)	-	-	-
SURPLUS VIR DIE JAAR		212 629	315 785	528 414	-	528 414	242 943	543 640
Toeskrybaar aan houer		212 629	315 476	528 105	-	528 106	243 157	543 385
Toeskrybaar aan niebeherende belang		-	309	309	-	309	(214)	255
SURPLUS VIR DIE JAAR		212 629	315 785	528 414	-	528 414	242 943	543 640

**GEKONSOLIDEerde STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2013**

	Opvoekundig en algemeen R000	Studente- en personeel- huisvesting R000	Filiaal- maatskappye R000	Lenings- fondse R000	Skenkings- fondse R000	Vastebate- fondse R000	Nie-beherende belange R000	Totaal R000
31 DESEMBER 2011								
Surplus vir die jaar	543 385	-	-	-	-	-	255	543 640
Ander omvattende inkomste								
Billikewaarde-reserwe								
- Realisasie na inkomstestaat	(34 401)	(2 586)	-	-	(92 201)	(7 109)	-	(136 297)
- Aanpassing vir die jaar	67 574	4 908	(646)	-	90 197	14 590	-	176 622
Aktuariële verlies vir die jaar	(30 047)	-	-	-	-	-	-	(30 047)
Toedeling (van)/na reserwes	(549 342)	21 627	1 854	2 073	214 123	309 664	-	-
Oorplasings na/(van) reserwes	56 726	(15 160)	-	9 257	(35 899)	(14 925)	-	-
TOTALE OMVATTENDE INKOMSTE	53 895	8 789	1 208	11 330	176 220	302 220	255	553 918
31 DESEMBER 2012								
Surplus vir die jaar	243 157	-	-	-	-	-	(214)	242 943
Ander omvattende inkomste								
Billikewaarde-reserwe								
- Realisasie na inkomstestaat	(36 394)	(2 515)	-	-	(86 127)	(6 914)	-	(131 950)
- Aanpassing vir die jaar	170 672	11 057	489	-	365 809	30 400	-	578 426
Aktuariële verlies vir die jaar	(55 892)	-	-	-	-	-	-	(55 892)
Toedeling (van)/na reserwes	(201 057)	40 726	913	(3 687)	131 939	31 165	-	-
Oorplasings (van)/na reserwes	(131 953)	(26 143)	-	17 090	(35 347)	176 353	-	-
TOTALE OMVATTENDE INKOMSTE	(11 467)	23 125	1 402	13 403	376 274	231 004	(214)	633 527
31 DESEMBER 2013								
Surplus vir die jaar	528 106	-	-	-	-	-	309	528 414
Ander omvattende inkomste								
Billikewaarde-reserwe								
- Realisasie na inkomstestaat	(80 962)	(5 681)	-	-	(201 054)	(15 726)	-	(303 423)
- Aanpassing vir die jaar	274 928	19 563	(484)	-	712 595	54 488	-	1 061 090
Aktuariële verlies vir die jaar	8 052	-	-	-	-	-	-	8 052
Toedeling (van)/na reserwes	(318 730)	45 548	1 650	(22 924)	162 628	131 828	-	-
Oorplasings (van)/na reserwes	(67 485)	(32 355)	-	22 538	(32 338)	109 640	-	-
TOTALE OMVATTENDE INKOMSTE	343 909	27 075	1 166	(386)	641 830	280 230	309	1 294 133

**GEKONSOLIDEerde STAAT VAN VERANDERINGS IN FONDSE VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 DESEMBER 2013**

	Opvoedkundig en algemeen R000	Studente- en personeel- huisvesting R000	Filiaal- maatskappye R000	Lenings- fondse R000	Skenkings- fondse R000	Vastebate- fondse R000	Nie-beherende belange R000	Totaal R000
SALDO SOOS OP 1 JANUARIE 2011								
Soos voorheen getoon	2 201 420	65 496	383	217 119	1 483 992	3 258 101	194	7 226 705
Aanpassing vir owerheids-toekenning vir infrastruktuur	(69 781)	-	-	-	-	-	-	(69 781)
Herstateerde saldo soos op 1 Januarie 2011	2 131 639	65 496	383	217 119	1 483 992	3 258 101	194	7 156 924
Surplus vir die jaar	543 385	-	-	-	-	-	255	543 640
Ander omvattende inkomste vir die jaar	(489 490)	8 789	1 208	11 330	176 220	302 220	-	10 277
SALDO SOOS OP 31 DESEMBER 2011								
	2 185 534	74 286	1 592	228 449	1 660 212	3 560 320	449	7 710 843
SALDO SOOS OP 1 JANUARIE 2012								
Surplus vir die jaar	243 157	-	-	-	-	-	(214)	242 943
Ander omvattende inkomste vir die jaar	(254 624)	23 125	1 402	13 403	376 274	231 004	-	390 584
SALDO SOOS OP 31 DESEMBER 2012								
	2 174 067	97 411	2 994	241 852	2 036 486	3 791 324	235	8 344 369
SALDO SOOS OP 1 JANUARIE 2013								
Surplus vir die jaar	528 106	-	-	-	-	-	309	528 414
Ander omvattende inkomste vir die jaar	(184 197)	27 075	1 166	(386)	641 830	280 230	-	765 719
SALDO SOOS OP 31 DESEMBER 2013								
	2 517 977	124 486	4 160	241 466	2 678 316	4 071 554	544	9 638 502

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN KONTANTVLOEIIE VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 DESEMBER 2013

	Aantekeninge	2013 R000	2012 R000 Herstateer	2011 R000 Herstateer
KONTANTVLOEI UIT BEDRYFSAKTIWITEITE				
Kontant ontvang uit owerheidstoekennings		1 460 741	1 299 569	1 248 939
Kontant ontvang uit studente-, inwonings- en ander gelde		1 023 591	857 625	755 828
Kontant ontvang uit privaat skenkings, toekennings en kontrakte		1 046 147	1 056 811	990 739
Kontant ontvang uit verkope van dienste en produkte		81 551	85 141	5 562
Kontant betaal vir personeelkoste		(1 518 353)	(1 455 742)	(1 269 190)
Kontant betaal vir voorrade en dienste		(1 609 426)	(1 567 095)	(1 335 282)
Kontant deur bedrywighede voortgebring	24	484 250	276 310	396 597
Plus: Rente ontvang	21	168 426	123 561	147 026
Dividende ontvang	22	81 599	70 181	50 935
Min: Rente betaal	23	(12 707)	(14 066)	(13 491)
Netto kontantinvloeい uit bedryfsaktiwiteite		721 568	455 985	581 068
KONTANTVLOEI UIT BELEGGINGSAKTIWITEITE		(702 046)	(1 258 056)	(535 040)
Toevoeging tot beleggings		(358 014)	(989 155)	(240 710)
Gerealiseerde surplusse op beleggings		304 730	129 207	144 797
Toevoeging tot eiendom, boeke en toerusting		(660 682)	(417 807)	(458 339)
Opbrengs uit die verkoop van eiendom, boeke en toerusting		11 920	19 699	19 212
KONTANTVLOEI UIT FINANSIERINGSAKTIWITEITE				
Afname in rentedraende lenings		(5 713)	(11 717)	(3 693)
NETTO TOENAME/(AFNAME) IN KONTANT- EN KONTANTEKWALENTE		13 809	(813 788)	42 335
KONTANT EN KONTANTEKWALENTE AAN DIE BEGIN VAN DIE JAAR		301 082	1 114 870	1 072 535
KONTANT EN KONTANTEKWALENTE AAN DIE EINDE VAN DIE JAAR	25	314 891	301 082	1 114 870

AANTEKENINGE BY DIE GEKONSOLIDEERDE FINANSIELLE JAARSTATE VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 DESEMBER 2013

1. KRITIEKE REKENINGKUNDIGE RAMINGS EN OORDEEL

Die Bestuur se ramings en oordeel word deurlopend geëvalueer en word gegrond op vorige ondervinding en ander faktore, wat toekomstige verwagtings insluit en vir die gegewe omstandighede as redelik geag word.

Die Bestuur maak ramings en veronderstellings oor die toekoms. Gevolglik sal die rekeningkundige ramings wat in die gekonsolideerde finansiële jaarstate gebruik word, nie noodwendig met die werklike uitkoms in dæäropvolgende tydperke strook nie. Die onderstaande ramings en veronderstellings kan 'n wesenslike invloed op die drabedræ van bates en lâste hê.

Personeelvoordele

'n Aantal aannames word in die voorsiening vir personeelvoordele gemaak. Verwys na aantekening 27 vir die aannames.

Die hoofaanname is 'n gesondheidsorginflasiekoers van 8,3% (2012: 8,2%). Die uitwerking van 'n verandering van 1% in die gesondheidsorginflasie op die 2013 gekonsolideerde finansiële jaarstate sal soos volg wees:

Toename van 1%

- 11,2% (2012: 11,3%) stijging in die verstrekediens-verpligtings
- 12,5% (2012: 12,5%) stijging in die diens- en rentekoste (net kontraktuele verpligting)

Afneme van 1%

- 9,5% (2012: 9,4%) daling in die verstrekediens-verpligtings
- 10,5% (2012: 10,3%) daling in die diens- en rentekoste (net kontraktuele verpligting)

Die Universiteit se beleid oor aftreeouderdom bepaal dat werknekmers op 60 jaar aftree. Ná ouderdom 60 kan diens tot maksimum ouderdom 65, gegrond op deurlopende bevredigende prestasie, voortgesit word. Vir berekeningsdoeleindes word die normale en verwagte aftreeouderdom dus as 65 geag.

Waardedaling van uitstaande studentegelde en -lenings

Die jaarlike voorsiening vir die waardedaling van studentelengs word gegrond op die aanname dat studente teen gemiddeld prima (2012: prima minus 2%) lenings in die mark kan aangaan. Hierdie aanname word op navrae by verskeie finansiële instellings gegrond. Voorsiening vir waardedaling van uitstaande studentegelde word op historiese tendense geborg.

Waardedaling van beleggings

Die Universiteit bepaal die beduidendheid van 'n afname in die billike waarde na laer as die markwaarde met inagneming van die volatiliteit van die waarde van die spesifieke

instrument. 'n Afname na laer as die markwaarde wat langer as 12 maande duur, word as beduidend te wees.

Nutsduur en reswaardes van eiendom, boeke en toerusting

Die nutsduur van grond word as onbepaald geag. Gevolglik word geen waardevermindering ten opsigte van grond erken nie. Die nutsduur van ander bates word op grond van ondervinding in die verlede en die eienskappe van die spesifieke items geraam.

Die reswaardes van bates, behalwe van grond, word op grond van ondervinding in die verlede en die eienskappe van die spesifieke items geraam.

Markwaarde van geboue

Twee metodes word toegepas om die markwaarde van geboue te bepaal. Die eerste is die direk vergelykbare metode, waarvolgens waarde met verwysing na die werklike verkoopsprys van vergelykbare eiendom vastgestel word. Die tweede is om 'n waardasie op die potensiële verhulingsinkomste, met inagneming van die unieke aard van die Universiteit se eiendomme en okkupasiekoste, te grond.

Die herwaardasie van geboue soos op 1 Januarie 2004 ingevolge IFRS 1, *First-time adoption of International Financial Reporting Standards*, word gegrond op die volgende sleutelaannames:

- Die geboue sal onder normale marktoestande in die mark geplaas en verhandel word.
- Al die eiendomme van die Universiteit Stellenbosch sal nie gelyktydig in die oop mark geplaas word nie.
- Waar daar titelbeperkings teen eiendomme geregistreer is wat die verkope daarvan beperk of verhoed, sal sodanige titelbeperkings, waar moontlik, by wyse van die Wet op Opheffing van Beperkings, no. 84 van 1967, opgehef word voordat die eiendomme in die mark geplaas word.

Verlofvoorsiening

Werknekmers is geregtig om hulle jaarlikse verlof binne 12 maande (2012: 12 maande) ná die einde van die betrokke verlofjaar te neem. Werknekmers wat voor 1 Januarie 2008 aangestel is, is verder geregtig om 'n aantal dæ, op hulle posvlak gegrond, te laat oploop of te laat uitbetaal. Die restant verval na 12 maande (2012: 12 maande). In die geval van werknekmers wat ná 1 Januarie 2008 aangestel is, verval alle jaarlikse verlof wat nie geneem is nie, ná 12 maande (2012: 12 maande). Werknekmers ouer as 60 jaar se verlofvoorsiening word egter beperk tot die verlofgerelateerde wat van toepassing is op die posvlak wat hulle op 60 jarige ouderdom bekleë. Geen verlof mag ná die ouderdom van 60 opgeloop word nie. Historiese tendense ten opsigte van die aantal dæ wat verval het, word by die berekening van die verlofvoorsiening gebruik.

2. FONDSSALDO'S

Die opgehopte saldo's soos op 31 Desember is soos volg:

	Beperk R000	Onbeperk R000	Eiendoms-herwaardasiereserwe R000	Billikewaarde-reserwe R000	Niebeherende belange R000	Totaal R000
2013						
Opvoedkundig en algemeen	2 043 165	25 110	-	449 702	-	2 517 976
Studente- en personeelhuisvesting	92 932	-	-	31 554	-	124 486
Filiaalmaatskappye	3 475	-	-	685	-	4 160
Leningsfondse	241 466	-	-	-	-	241 466
Skenkingsfondse	1158 461	403 105	-	1 116 750	-	2 678 316
Vastebate-fondse	1 445 475	-	2 538 731	87 348	-	4 071 554
Niebeherende belange	-	-	-	-	544	544
	4 984 974	428 215	2 538 731	1 686 039	544	9 638 502
2012						
Opvoedkundig en algemeen	1 874 913	43 419	-	255 735	-	2 174 067
Studente- en personeelhuisvesting	79 739	-	-	17 673	-	97 411
Filiaalmaatskappye	1 825	-	-	1 169	-	2 994
Leningsfondse	241 852	-	-	-	-	241 852
Skenkingsfondse	949 155	482 121	-	605 210	-	2 036 486
Vastebate-fondse	1 204 007	-	2 538 731	48 586	-	3 791 324
Niebeherende belange	-	-	-	-	235	235
	4 351 490	525 540	2 538 731	928 372	235	8 344 369
2011						
Opvoedkundig en algemeen	1 971 399	92 679	-	121 457	-	2 185 535
Studente- en personeelhuisvesting	65 155	-	-	9 131	-	74 286
Filiaalmaatskappye	912	-	-	680	-	1 592
Leningsfondse	228 449	-	-	-	-	228 449
Skenkingsfondse	888 432	446 252	-	325 529	-	1 660 212
Vastebate-fondse	996 489	-	2 538 731	25 100	-	3 560 321
Niebeherende belange	-	-	-	-	449	449
	4 150 836	538 930	2 538 731	481 897	449	7 710 843

Beperkte en onbeperkte fondse beskikbaar word teen boekwaarde in die staat van finansiële posisie getoon. Die markwaarde van die fondse beskikbaar, indien die billikewaarde-reserwe toegedeel word, is soos volg:

	2013 R000	2012 R000	2011 R000
Beperkte fondse	5 856 418	4 773 279	4 304 321
Onbeperkte fondse	1 242 810	1 032 124	867 342
Geoormerkte reserwes	836 402	515 166	495 400
Ongeoormerkte reserwes	406 408	516 958	371 942
Fondse teen markwaarde beskikbaar	7 099 228	5 805 403	5 171 663

3. RENTEDRAENDE LENINGS

	2013 R000	2012 R000
Een lening by die staat met 'n vaste rentekoers in gelyke halfjaarlikse betalings eindigende 2018 terugbetaalbaar	508	596
Verskeie lenings by versekeringsmaatskappye met verskillende rentekoerse en termyne in halfjaarlike betalings terugbetaalbaar	-	33
Verskeie lenings by ander finansiële instellings met verskillende rentekoerse en termyne in halfjaarlike betalings terugbetaalbaar	53 178	56 381
Bankfasiliteit vir die finansiering van die Universiteit se verskillende motorskemas	38 754	41 143
Min: Gedeelte binne een jaar terugbetaalbaar	92 440 (6 769)	98 153 (5 123)
	85 671	93 030
Die aflosdatums van rentedraende lenings is soos volg:		
Binne een jaar	-	33
Tussen twee en vyf jaar	51 625	57 678
Ná vyf jaar	40 815	40 442
	92 440	98 153

Die gemiddelde rentekoers ten opsigte van lenings beloop soos aan die jaareinde 8,8% (2012: 8,8%).

Motorlenings ter waarde van R2,0 miljoen (2012: R4,6 miljoen), waarvoor motorvoertuie beswaar is (verwys na aantekening 4), word by rentedraende lenings ingesluit. Motorlenings deur werknemers verskuldig word by handels- en ander debiteure (verwys na aantekening 9) ingesluit. Al die lenings, met uitsondering van die motorskemas, het vaste rentekoerse. Die rentekoerse van motorskemas is aan die prima koers gekoppel.

4. EIENDOM, BOEKE EN TOERUSTING

	Kosprys R000	2013		Netto dra- waarde R000	Kosprys R000	2012		Netto dra- waarde R000	2011	
		Opgehoop- te waardever- mindering R000	Opgehoop- te waardever- mindering R000			Opgehoop- te waardever- mindering R000	Netto dra- waarde R000		Opgehoop- te waardever- mindering R000	Netto dra- waarde R000
Grond	15 679	-	15 679	15 679	-	15 679	15 679	-	15 679	15 679
Geboue	4 289 696	651 549	3 638 148	3 863 587	580 805	3 282 782	3 672 013	513 828	3 158 185	
Rekenaartoerusting	313 753	245 677	68 076	291 776	219 200	72 576	265 246	197 871	67 375	
Ander toerusting en voertuie	781 669	352 220	429 449	697 765	326 264	371 501	633 856	300 763	333 093	
Biblioteekboeke	454 895	-	417 449	417 449	-	-	398 386	398 386	-	
	5 829 692	1 704 341	4 151 352	5 286 256	1 543 718	3 742 538	4 985 180	1 410 848	3 574 332	

4. EIENDOM, BOEKЕ EN TOERUSTING (VERVOLG)

	Grond R000	Geboue R000	Rekenaar- toerusting R000	Ander toerusting en voertuie R000	Biblioteek- boeke R000	Totaal R000
2013						
Rekonsiliasie van die drabedrag:						
Kosprys aan die begin van die jaar	15 679	3 965 660	291 776	697 765	417 449	5 388 329
Min: Owerheidstoekennung	-	(102 073)	-	-	-	(102 073)
Herstateerde kosprys	15 679	3 863 587	291 776	697 765	417 449	5 286 256
Opgehoede waardevermindering aan die begin van die jaar	-	(580 805)	(219 200)	(326 264)	(417 449)	(1 543 718)
Netto begindrawaarde	15 679	3 282 782	72 576	371 501	-	3 742 538
Netto toevoegings en vervreemdings	-	426 545	41 994	76 670	55 179	600 388
Waardevermindering per inkomstestaat	-	(71 177)	(46 495)	(47 722)	(55 179)	(220 573)
Netto einddrawaarde	15 679	3 638 148	68 076	403 449	-	4 125 352
2012 (HERSTATEER)						
Rekonsiliasie van die drabedrag:						
Kosprys aan die begin van die jaar	15 679	3 729 108	265 246	633 856	398 386	5 042 275
Min: Owerheidstoekennung	-	(57 095)	-	-	-	(57 095)
Herstateerde kosprys	15 679	3 672 013	265 246	633 856	398 386	4 985 180
Opgehoede waardevermindering aan die begin van die jaar	-	(513 828)	(197 871)	(300 763)	(398 386)	(1 410 848)
Netto begindrawaarde	15 679	3 158 184	67 375	333 093	-	3 574 331
Netto toevoegings en vervreemdings	-	194 139	48 010	79 414	45 231	366 794
Waardevermindering per inkomstestaat	-	(69 542)	(42 808)	(41 006)	(45 231)	(198 587)
Netto einddrawaarde	15 679	3 282 782	72 576	371 501	-	3 742 538
2011 (HERSTATEER)						
Rekonsiliasie van die drabedrag:						
Kosprys aan die begin van die jaar	15 679	3 458 893	230 052	559 387	357 016	4 621 027
Min: Owerheidstoekennung	-	(33 346)	-	-	-	(33 346)
Herstateerde kosprys	15 679	3 425 547	230 052	559 387	357 016	4 587 681
Opgehoede waardevermindering aan die begin van die jaar	-	(450 745)	(178 796)	(280 194)	(357 016)	(1 266 751)
Netto begindrawaarde	15 679	2 974 802	51 256	279 193	-	3 320 930
Netto toevoegings en vervreemdings	-	248 627	49 771	86 778	45 771	430 947
Waardevermindering per inkomstestaat	-	(65 245)	(33 652)	(32 877)	(45 771)	(177 546)
Netto einddrawaarde	15 679	3 158 184	67 375	333 093	-	3 574 331

Die register met volledige besonderhede van grond en geboue is by die kantore van die Universiteit beskikbaar.

Voertuie met 'n drawaarde van R2,0 miljoen (2012: R4,6 miljoen) wat ingevalgroe personeelmotorskemas by die onderskeie banke (verwys na aantekening 3) beswaar is, word by ander toerusting en voertuie ingesluit.

Eiendom op Stellenbosch waarop 'n notariële verband ter waarde van R191,6 miljoen geregistreer is, word by grond ingesluit. Die regte ingevalgroe die verhuringsooreenkoms is aan die finansierder gesedeer.

Werk in proses ter waarde van R366,7 miljoen (2012: R87,4 miljoen) word by die koste van geboue ingesluit. Geen waardevermindering word ten opsigte van werk in proses erken nie.

5. ONTASBARE BATES

	Kosprys R000	2013 Opgehoede amortisasie R000	Netto drawaarde R000	Kosprys R000	2012 Opgehoede amortisasie R000	Netto drawaarde R000
Oracle HRMS	13 913	13 507	406	13 913	12 116	1 797

	2013 R000	2012 R000
Rekonsiliasie van die drabedrag		
Netto begin drawaarde	1 797	3 189
Amortisasie per inkomstestaat	(1 391)	(1 391)
Netto einddrawaarde	406	1 797

6. LANGTERMYNBELEGGINGS

Die billike waardes van langtermynbeleggings soos op 31 Desember is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Staatseffekte	353 430	340 656
Aandele	4 922 386	3 786 851
Genoteerde aandele	4 917 519	3 785 094
Ongenooteerde aandele	4 867	1 757
Vaste deposito's	598 842	627 815
Ander	191 896	174 912
6 066 554	4 930 234	

'n Volledige beleggingsregister is vir belanghebbers by die kantore van die Universiteit beskikbaar.

Die gemiddelde rentekoers wat soos aan die jaareinde op staatseffekte van toepassing was, is 7,2% (2012: 6,6%) en op vaste deposito's 4,5% (2012: 9,0%).

Die Universiteit se beleggingsportefeuilles word deur professionele batebestuurders onder die toesig van die Beleggingskomitee van die Raad bestuur.

7. BELEGGINGSEIENDOMME

	2013 R000	2012 R000
Netto begin drawaarde	66 270	57 380
Herwaardasie gedurende die jaar	3 690	8 890
Netto einddrawaarde	69 960	66 270

Alle beleggingseiendomme is op 23 Januarie 2014 (2012: 22 Januarie 2013) teen waardes soos op 31 Desember 2013 gewaardeer deur 'n eksterne professionele waardeerdeer wat met die herwaardasie van geokkypeerde woonstelgeboue bekend is. Inkomste ontvang uit beleggingseiendomme het R0,3 miljoen (2012: R1,7 miljoen) beloop.

8. BELEGGING IN GEASSOSIEERDE MAATSKAPPYE

Naam	Getal aandele	Belang	Effektiewe stemreg
Unistel Geneeskundige Laboratoriums (Edms) Bpk	350	35,0%	35,0%
Stellenbosch Information Systems (Edms) Bpk	112 500	7,8%	26,0%
USB Bestuursontwikkeling Bpk	9 000 000	48,8%	48,8%
Stellenbosch Nanofiber Company (Edms) Bpk	370	45,0%	45,0%
GeoSUN Africa (Edms) Bpk	30	25,0%	25,0%

8. BELEGGING IN GEASSOSIEERDE MAATSKAPPYE (vervolg)

8.1 Unistel Geneeskundige Laboratoriums (Edms) Bpk

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die begin van die jaar	2 784	2 593
Netto aandeel in wins van geassosieerde maatskappy	519	191
Deel van voorbelaste wins	877	1 002
Deel van belasting	(358)	(286)
Dividende verdien	-	(525)
Saldo aan die einde van die jaar	3 303	2 784

Die hoofdoelstelling van die maatskappy is die verskaffing van genetiese, diagnostiese en toetsingsdienste vir mense en diere.

8.2 Stellenbosch Information Systems (Edms) Bpk

Die hoofdoelstelling van die maatskappy is die ontwikkeling en vervaardiging van mikrosatelliete en satellietsubstelsels. Die maatskappy ondergaan tans besigheidberedding.

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die einde van die jaar	-	-

8.3 USB Bestuursontwikkeling Bpk

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die begin van die jaar	7 524	7 149
Netto aandeel in wins van geassosieerde maatskappy	2 769	375
Deel van voorbelaste wins	3 802	677
Deel van belasting	(1 008)	(122)
Dividende verdien	(25)	(180)
Saldo aan die einde van die jaar	10 293	7 524

Die hoofdoelstelling van die maatskappy is die ontwikkeling en aanbieding van bestuursontwikkeling-programme en die verskaffing van konsultasiedienste.

8.4 Stellenbosch Nanofiber Company (Edms) Bpk

Die hoofdoelstelling van die maatskappy is die kommersialisering van nanoveseltegnologie.

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die einde van die jaar	-	-

8.5 GeoSUN Africa (Edms) Bpk

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die begin van die jaar	-	-
Netto aandeel in wins van geassosieerde maatskappy	188	-
Deel van voorbelaste wins	188	-
Deel van belasting	-	-
Dividende verdien	-	-
Saldo aan die einde van die jaar	188	-
Totale belegging in geassosieerde maatskappye	13 783	10 308

Die hoofdoelstelling van die maatskappy is die lewering van dienste aan die sonkragbedryf.

8.6 Bates, laste en wins van Unistel Geneeskundige Laboratoriums (Edms) Bpk

	2013 R000	2012 R000
Aanleg en toerusting	2 628	2 319
Ontasbare bates	1 005	1 163
Bedryfsbates	9 132	6 135
Totale bates	12 765	9 617
Langtermynlaste	647	252
Bedryfslaste	2 681	1 046
Totale laste	3 328	1 298
Inkomste	22 808	15 337
Wins	2 615	2 198

8.8 Bates, laste en wins van USB Bestuursontwikkeling Bpk

	2013 R000	2012 R000
Niebedryfsbates	2 822	2 634
Bedryfsbates	26 254	19 875
Totale bates	29 076	22 509
Niebedryfslaste	–	158
Bedryfslaste	9 968	8 716
Totale laste	9 968	8 874
Inkomste	98 566	84 169
Wins	5 724	1 139

8.10 Bates, laste en wins van GeoSUN Africa (Edms) Bpk

	2013 R000	2012 R000
Niebedryfsbates	210	–
Bedryfsbates	688	–
Totale bates	898	–
Niebedryfslaste	150	–
Bedryfslaste	–	–
Totale laste	150	–
Inkomste	2 786	–
Wins	716	–

8.7 Bates, laste en verlies van Stellenbosch Information Systems (Edms) Bpk

	2013 R000	2012 R000
Aanleg, toerusting en voertuie	–	143
Niebedryfsbates	–	10 373
Bedryfsbates	3 731	19 019
Totale bates	3 731	29 535
Langtermynlaste	–	–
Bedryfslaste	3 341	130 702
Totale laste	3 341	130 702
Inkomste	15 723	6 271
Wins/(Verlies)	100	(30 256)

8.9 Bates, laste en wins van Stellenbosch Nanofiber Company (Edms) Bpk

	2013 R000	2012 R000
Niebedryfsbates	3 034	–
Bedryfsbates	3 437	–
Totale bates	6 471	–
Niebedryfslaste	–	–
Bedryfslaste	193	–
Totale laste	193	–
Inkomste	500	–
Verlies	(3 704)	–

9. HANDELS- EN ANDER DEBITURE

	2013 R000	2012 R000
Studentegelde	69 448	74 553
Studentegelde verskuldig	131 958	117 184
Min: Voorsiening vir waardedaling van studentegelde	(62 510)	(42 631)
Studentelenings	106 163	107 866
Studentelenings verskuldig	165 125	155 403
Min: Waardedaling weens niemarkverwante rentekoerse	(15 797)	(13 588)
Min: Voorsiening vir waardedaling van studentelenings	(43 165)	(33 949)
Handelsdebiture	79 715	75 201
Handelsdebiture verskuldig	81 039	76 963
Min: Voorsiening vir waardedaling van handelsdebiture	(1 324)	(1 762)
Owerheidsdebiture	4 576	8 521
Motorlenings	40 047	39 460
Rente en dividende op beleggings ontvangbaar	8 059	20 985
Valutatermykontrakbate	922	-
Ander	48 359	53 779
Min: Langtermyngedeelte van handels- en ander debiteure	357 289	380 365
Langtermyngedeelte van motorlenings	(166 463)	(157 824)
Langtermyngedeelte van studentelenings ná inagneming van voorsiening vir waardedaling	(27 543)	(28 108)
	(138 920)	(129 716)
	190 828	222 541

Verwys na aantekening 29 vir bedrae uitstaande deur verwante partye wat hierbo ingesluit is.
Alle niebedryfsdebiture is binne vyf jaar vanaf die finansiële jaareinde ontvangbaar.

Studentegelde

Die grootste komponent van uitstaande studentegelde is deur voormalige studente verskuldig. Die skuld word op grond van historiese invorderingsukses beoordeel. Die waarskynlikheid van invordering word oorweeg en 'n waardedaling word op grond daarvan erken. Die waarskynlikheid vir die invordering van skuld word kleiner na gelang die skuld ouer raak en gevvolglik word 'n groter waardedaling vir ouer skuld erken. 'n Hoër persentasie word toegepas op skuld wat vir invordering orhandig is.

Die ouderdomsontleiding van uitstaande studentegelde ten opsigte waarvan 'n waardedaling erken is, is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
- Een jaar	57 891	55 713
- Tussen een en drie jaar	27 801	28 584
- Drie jaar en ouer	6 067	3 806
- Oorhandig	40 199	29 081
Totaal	131 958	117 184

Die beweging in die voorsiening vir waardedaling in studentegelde is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die begin van die jaar	42 631	35 377
Verhoging in voorsiening vir die jaar	20 566	8 150
Bedrae gedurende die jaar as onverhaalbaar afgeskryf	(687)	(896)
Saldo aan die einde van die jaar	62 510	42 631

Die verhoging in die voorsiening vir die jaar asook onverhaalbare skuld afgeskryf word in die gekonsolideerde inkomstestaat onder 'Ander bedryfsuitgawes' getoon.

Studentelenings

Studentelenings word teen lêer as markverwante rentekoerse toegestaan. 'n Waardedaling ten opsigte van uitstaande studentelenings word by erkenning van die lening bereken. Studente word as delgingspligtig of niedelgingspligtig gekategoriseer. 'n Voorsiening vir waardedaling van hulle lenings word gegrond op historiese inligting volgens die kategorie waarin die student val. Soos aan die jaareinde het studente wat nie delgingspligtig was nie, se lenings R72,5miljoen (2012: R71,5 miljoen) beloop en geen verdere waardedaling word ten opsigte van hierdie groep nodig geag nie. Studente wat delgingspligtig was, se lenings het R92,6 miljoen (2012: R83,9 miljoen) beloop, waarvan R41,2 miljoen (2012: R44,9 miljoen) nie agterstallig was nie. Geen waardedaling word nodig geag vir die lenings wat nie agterstallig is nie. Agterstallige studentelenings het R51,5 miljoen (2012: R39,0 miljoen) beloop. Die agterstallige studentelenings word jaarliks vir moontlike waardedaling oorweeg.

Die beweging in die voorsiening vir waardedaling in studentelenerings is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die begin van die jaar	33 949	26 137
Verhoging in voorsiening vir die jaar	9 462	7 989
Bedrae gedurende die jaar as onverhaalbaar afgeskryf	(246)	(177)
Saldo aan die einde van die jaar	43 165	33 949

Die verhoging in die voorsiening vir die jaar asook onverhaalbare skulde afgeskryf word in die gekonsolideerde inkomstestaat onder 'Ander bedryfsuitgawes' getoon.

Handels- en ander debiteure

Soos aan die jaareinde beloop handelsdebiteure en ander debiteure wat ten volle presteer, R84,4 miljoen (2012: R98,4 miljoen).

Ander debiteure sluit 'n aantal kleiner debiteure in wat nie 'n beduidende geskiedenis van wanbetaling toon nie en waarvan die kredietwaardigheid goed is. Weens die aard van inkomste gehef, wat hoofsaaklik bestaan uit navorsingsverwante inkomste waarvoor kontrakte bestaan, word debiteure jonger as vier maande nie vir waardedaling oorweeg nie. Die ouderdomsontleding van agterstallige debiteure is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
- Tussen een en vier maande	31 661	23 757
- Ouer as vier maande	13 292	8 592
Totaal	44 953	32 349

Debiteure ouer as vier maande word vir waardedaling oorweeg. Die beweging in die voorsiening vir waardedaling in debiteure is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die begin van die jaar	1 762	14 090
Verhoging in voorsiening vir die jaar	307	2 455
Bedrae gedurende die jaar as onverhaalbaar afgeskryf	(745)	(14 783)
Saldo aan die einde van die jaar	1 324	1 762

Owerheidsdebiteure

Hierdie bedrae is deur die staat verskuldig en geen waardedaling word nodig geag nie.

Motorlenings

Die invorderbaarheid van motorlenings wat deur werknemers verskuldig is, word as hoogs waarskynlik geag en gevoglik word geen waardedaling ten opsigte van hierdie kategorie voorsien nie (verwys na aantekening 3).

Rente en dividende op beleggings ontvangbaar

Die bedrae is van die Universiteit se beleggingsbestuurders ontvangbaar. Die Universiteit se beleggingsportefeuilles word deur professionele batebestuurders bestuur en die bedrae word dus as ten volle invorderbaar beskou.

10. UITGESTELDE BELASTING

Die beweging in die uitgesteldebelasting-rekening is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die begin van die jaar	(592)	(324)
Beweging gedurende die jaar:		
Tydelike verskille ten opsigte van eiendom, boeke en toerusting	(88)	(268)
Saldo aan die einde van die jaar	(680)	(592)
Die uitgesteldebelasting-saldo bestaan uit die volgende:		
Tydelike verskille ten opsigte van eiendom, boeke en toerusting	(680)	(592)
	(680)	(592)

'n Uitgesteldebelasting-bate word vir belastingverliese erken slegs in die mate wat verhaling waarskynlik is.

Filiale van die Universiteit het uitgesteldebelasting-bates van R2,5 miljoen (2012: R2,5 miljoen) wat as gevolg van onsekerheid oor die verhaalbaarheid daarvan nie in die gekonsolideerde finansiële jaarstate en dié van die filiale erken word nie. Die beweging in belasting vir die jaar word by 'Ander bedryfsuitgawes' ingesluit.

11. VOORRAAD

Voorraad bestaan uit die volgende items:

	2013 R000	2012 R000
Skryfbehoeftes	603	366
Verbruikbare materiaal	2 527	2 201
	3 131	2 567

12. BEDRYFSHUURBATE/(-LAS)

Die netto bedryfshuur(-las)/-bate is soos volg saamgestel:

	2013 R000	2012 R000
Bedryfshuurlas	(10 602)	(5 223)
Bedryfshuurbate	-	9 413
	(10 602)	4 190

Die verwagte beweging in die netto bedryfshuurbate is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Saldo aan die einde van die jaar	(10 602)	4 190
Binne een jaar betaalbaar	(6 184)	5 223
Binne twee tot vyf jaar betaalbaar	16 786	(5 266)
Ná vyf jaar betaalbaar	-	(4 147)
	-	-

13. HANDELS- EN ANDER KREDITEURE

	2013 R000	2012 Herstateer R000	2011 Herstateer R000	Verwys na aantekening 29 vir bedrae betaalbaar aan verwante partye wat hierby ingesluit is.
Handelskrediteure	26 815	16 731	11 457	
Studentegelde vooruit ontvang	79 406	61 795	54 215	
Opgelope vergoedingskoste	42 462	38 295	33 689	
Opgelope uitgawes	92 687	65 952	47 346	
Opgelope verlofverpligting	132 228	111 756	95 512	
Student- en ander opvraagbare deposito's	1 599	757	953	
Inkomste vooruit ontvang	219 268	114 538	48 467	
Ander	144 922	99 930	105 310	
	739 387	509 754	396 947	

14. VERPLIGTINGS

Die volgende verpligtings het soos op 31 Desember met betrekking tot geboue, biblioteekboeke en tydskrifte bestaan ten opsigte van kapitaalkontrakte goedgekeur of bestellings geplaas:

	2013 R000	2012 R000
Geboue	120 388	109 902
Biblioteekboeke en -tydskrifte	1 140	940
	121 528	110 842

Wesenlike niekanselleerbare huurkontrakte sluit die huur van studentehuisvesting en die huur van kleiner toerusting in. Hierdie kontrakte het verskillende termyne.

Die volgende bedrae is soos aan die jaareinde ingevolge niekanselleerbare bedryfshuurkontrakte betaalbaar:

	2013 R000	2012 R000
Binne een jaar	10 636	9 582
Binne twee tot vyf jaar	-	10 636
	10 636	20 218

15. PERSONEELKOSTE

	2013 R000	2012 Herstateer R000	2011 Herstateer R000
Vergoeding en byvoordele	1 582 417	1 437 822	1 287 604
Toename in die voorsiening vir personeelvoordele	19 433	17 061	13 832
Toename in die voorsiening vir langdiensvoordele	42	198	199
(Afname)/Toename in voorsiening vir personeelvoordele ingesluit in omvattende inkomste	1 601 892	1 455 081	1 301 635
	(8 052)	55 892	30 047
	1 593 840	1 510 973	1 331 682

Die gemiddelde getal voltydse, permanente werknemers is 3 167 (2012: 2 972). Die gemiddelde getal voltydse, niepermanente werknemers is 1 482 (2012: 1 376).

16. PERSONEELKOSTE: UITVOERENDE BESTUUR

Die volgende inligting ten opsigte van bedrae wat werklik gedurende die finansiële jaar toegeval het, word verskaf om aan die Wet op Hoër Onderwys (no. 101 van 1997, soos gewysig) en die Regulasies vir Jaarlikse Verslagdoening deur Hoër Onderwysinstellings (afdeling 7.8) te voldoen.

Naam	Amp	Aard	Totale waarde 2013 R000	Tydperk	Totale waarde 2012 R000	Tydperk
Prof HR Botman	Rektor en Visekanselier	Vergoeding uitbetaal Bonus uitbetaal* Verlof uitbetaal	3 074 – 291	Jan – Des 2013 Jan – Des 2013 Jan – Des 2013	2 823 215 –	Jan – Des 2012 Jan – Des 2012 Jan – Des 2012
Prof JF Smith	Viserektor (Gemeenskapsinteraksie en Personeel)	Vergoeding uitbetaal Bonus uitbetaal Verlof uitbetaal	1 827 134 174	Jan – Des 2013 Jan – Des 2013 Jan – Des 2013	1 725 128 –	Jan – Des 2012 Jan – Des 2012 Jan – Des 2012
Prof A Schoonwinkel	Viserektor (Leer en Onderrig)	Vergoeding uitbetaal Bonus uitbetaal	1 778 104	Jan – Des 2013 Jan – Des 2013	694 85	Aug – Des 2012 Aug – Des 2012
Prof TE Cloete	Viserektor (Navorsing en Innovasie)	Vergoeding uitbetaal Bonus uitbetaal	1 755 104	Jan – Des 2013 Jan – Des 2013	690 85	Aug – Des 2012 Aug – Des 2012
Prof L van Huyssteen	Bedryfshoof	Vergoeding uitbetaal Bonus uitbetaal Verlof uitbetaal Bykomende vergoeding uitbetaal	1 827 134 112 261	Jan – Des 2013 Jan – Des 2013 Jan – Des 2013 Jan – Des 2013	1 725 128 103 –	Jan – Des 2012 Jan – Des 2012 Jan – Des 2012 Jan – Des 2012

* 2013-bonus nog nie gefinaliseer nie.

16. PERSONEELKOSTE: UITVOERENDE BESTUUR (vervolg)

Betaling aan Raadslede vir die bywoning van Raads- en komiteevergaderings:

Betaal aan	Getal lede	Bywoning van vergaderings Gemiddelde waarde R000	Terugbetaling van uitgawes Totale waarde R000
Raadsvoorsitter	1	-	-
Raadslede	30	-	165

Geen vergoeding word vir die bywoning van Raads- en komiteevergaderings aan Raads- of komiteelede betaal nie.

17. TOTALE UITGAWES

Totale uitgawes sluit die volgende in:

	2013 R000	2012 Herstateer R000	2011 Herstateer R000
WAARDEVERMINDERING			
Geboue	71 177	69 542	65 245
Rekenaartoerusting	46 495	42 808	33 652
Ander	47 722	41 006	32 877
Biblioteekboeke	55 179	45 231	45 771
	220 573	198 587	177 546
AMORTISASIE VAN ONTASBARE BATES	1 391	1 391	1 392
ANDER BEDRYFSUITGAWES			
Beurse	530 506	481 813	420 916
Huur	53 131	41 048	40 494
- Geboue	42 919	32 064	31 859
- Toerusting	10 212	8 984	8 635
Instandhouding en herstelwerk	76 187	82 411	64 817
Ouditeursvergoeding	5 609	4 740	3 378
Vir statutêre audit			
- Voorsiening vir huidige jaar	2 155	1 687	1 544
- Ondervoorsiening in vorige jaar	211	332	124
Vir ander ouditdienste	2 206	2 086	1 346
Vir ander konsultasiedienste	1 037	635	364
Interne audit	3 565	2 015	1 134
Forensiese audit	4 718	-	-
Verhoging in voorsiening vir waardedaling van studentegelde, studentelenings en debiteure	28 656	2 738	23 574
Waardedaling van studentelenings	2 209	870	891
Ander uitgawes	994 694	1 006 703	827 905
	1 699 275	1 622 338	1 383 109

18. HUUR ONTVANG

Die volgende bedrae is soos aan die jaareinde ingevolge niekanselleerbare bedryfshuurkontrakte ontvangbaar:

	2013 R000	2012 R000
Binne een jaar	5 295	5 043
Binne twee tot vyf jaar	7 574	11 044
Ná vyf jaar	-	1 388
	12 869	17 475

Wesenlike huurkontrakte wat niekanselleerbaar is, sluit verhuring van winkels en huise in. Die kontrakte het verskillende termyne.

19. RENTE EN DIVIDENDE VERDIEN

	2013 R000	2012 R000
Rente ontvang – bedryfsbeleggings	16 861	54 004
– niebedryfsbeleggings	79 012	58 480
– ander	59 627	31 546
Dividende ontvang	81 599	70 099
	237 099	214 129

21. RENTE ONTVANG

	2013 R000	2012 R000
Bedrag aan die begin van die jaar ontvangbaar	20 985	516
Bedrag in inkomstestaat	155 500	144 030
Bedrag aan die einde van die jaar ontvangbaar	(8 059)	(20 985)
	168 426	123 561

23. FINANSIERINGSKOSTE BETAAL

	2013 R000	2012 R000
Bedrag aan die begin van die jaar betaalbaar	2 357	2 750
Bedrag in inkomstestaat	12 538	13 673
Bedrag aan die einde van die jaar betaalbaar	(2 187)	(2 357)
	12 707	14 066

24. REKONSILIASIE VAN SURPLUS MET KONTANTVLOEIE

	2013 R000	2012 Herstateer R000	2011 Herstateer R000
Surplus volgens die gekonsolideerde inkomstestaat	528 414	242 943	543 640
Aanpassings vir:			
Gerealiseerde wins by vervreemding van beleggings	(303 423)	(131 950)	(136 297)
Rente en dividende ontvang	(237 099)	(214 129)	(196 319)
Finansieringskoste	12 538	13 673	13 333
Wins by die vervreemding van eiendom, boeke en toerusting	(3 819)	(4 345)	(4 257)
Verlies by onterkenning van filiaal	–	10 225	–
Verhoging in voorsiening vir verlofgratifikasie	20 472	16 245	2 656
Verhoging in voorsiening vir personeelvoordele	19 476	17 259	14 031
Verhoging in voorsiening vir waardedaling van studentegelde en –lenings	30 866	17 718	24 465
Waardevermindering en amortisasie	221 964	199 978	178 937
Valutawins	(5 919)	(3 720)	(12 940)
Toename in belegging in geassosieerde maatskappye	(3 372)	(567)	(3 865)
Verlies by die vervreemding van eiendom, boeke en toerusting	–	244	237
Skenking van eiendom, boeke en toerusting	(18 028)	(4 645)	(12 130)
Bedryfsinkomste voor bedryfskapitaalveranderings	262 070	158 929	411 491
Verandering in bedryfskapitaal	222 180	117 381	(14 894)
Toename in handels- en ander debiteure	(6 602)	(18 514)	(70 266)
Min: Afname in debiteure vir uitstaande beleggingsinkomste	(12 926)	(21 501)	(14 411)
(Toename)/Afname in voorraad	(564)	71	(32)
Toename in handels- en ander krediteure	227 481	157 785	73 224
Toename/(Afname) in bedryfshuurlas	14 792	(459)	(3 408)
Kontant deur bedrywighede gegenereer	484 250	276 310	396 597

20. GEREALISEERDE WINS BY VERKOOP VAN BELEGGINGS

	2013 R000	2012 R000
Wins uit billikewaarde-reserwe gerealiseer	303 423	131 950

22. DIVIDENDE ONTVANG

	2013 R000	2012 R000
Bedrag aan die begin van die jaar ontvangbaar	–	82
Bedrag in inkomstestaat	81 599	70 099
Bedrag aan die einde van die jaar ontvangbaar	–	–
	81 599	70 181

25. KONTANT EN KONTANTEKWIVALENT

	2013 R000	2012 R000
Gunstige banksaldo's	100 195	102 565
Korttermynbeleggings in kontant	214 696	198 517
	314 891	301 082

Die gemiddelde rentekoers vir 2013 ten opsigte van kontant en kontantekwivalente beloop soos aan die jaareinde 5,8% (2012: 5,3%).

	2013 R000	2012 R000
Die Universiteit se fasiliteite by banke wat jaarliks hersien word	149 520	133 000

Soos aan die jaareinde was net 'n gedeelte van die fasiliteit vir motorlenings opgeneem. Die gedeelte wat opgeneem is, word by rentedraende lenings ingesluit. Verwys na aantekening 3.

26. FINANSIELE RISIKOBESTUUR

Die Universiteit se aktiwiteite stel hom aan sekere besigheids- en finansiële risiko's, naamlik markrisiko, kredietrisiko en likiditeitsrisiko, bloot. Die Universiteit se oorkoepelende risikobestuursprogram fokus op die geïdentifiseerde bedryfsrisiko's sowel as die onvoorspelbaarheid van finansiële markte en poog om die potensieel nadelige uitwerking op die Universiteit te minimaliseer.

26.1 Besigheidsrisiko's

Die hoofbesigheidsrisiko's van die Universiteit, soos deur die Bestuur geïdentifiseer, sien as volg daaruit:

- Die pas van transformasie en verbreding van toeganklikheid.
- Die groeiende druk op die ongeoormerkte staatsubsidie aan universiteite.
- Infrastruktuurkorte en die hoë koste van deurlopende instandhouding van fasiliteite.

Hierdie risiko's word deurlopend gemoniteer en die gepaste stappe gedoen om dit ten beste te bestuur.

26.2 Markrisiko

Die aktiwiteite van die Universiteit stel hom aan verskeie markrisiko's, insluitende valutarisiko, prysrisiko en rentekoersrisiko, bloot.

26.2 (a) Valutarisiko

As gevolg van internasionale transaksies in ander geldeenhede as die Suid-Afrikaanse rand (die Universiteit se funksionele geldeenheid), word die Universiteit aan valutarisiko blootgestel. Hierdie risiko spruit uit toekomstige finansiële transaksies asook erkende bates en laste, wat veral in VS-dollar, pond en euro gedenomineer is. Valutarisiko van toekomstige finansiële transaksies word bestuur deur vooruitdekking deur middel van valutatermynkontrakte uit te neem.

Indien die wisselkoers soos op 31 Desember 2013 met 5,0% verstewig/verswak het, met alle ander faktore konstant, sou die surplus vir die jaar soos volg vergroot/(verklein) het:

	2013 R000	2012 R000
CAD	-	7
CNY	-	1
EURO	39	81
GBP	138	-
SEK	-	13
USD	558	204
	735	306

Valutatermynkontrakte word aangegaan om die blootstelling aan wisselkoersskommelings ten opsigte van sekere transaksies te bestuur. 'n Omsigtige benadering met betrekking tot vooruitdekking word gehandhaaf. Die vervaldatums van oop valutatermynkontrakte soos op 31 Desember 2013 was binne ses maande ná die jaareinde.

Die rандbedræ betaalbaar en die gekontrakteerde wisselkoerse ten opsigte van oop valutatermynkontrakte soos aan die jaareinde was:

	2013 R000	2012 R000
USD (teen gemiddelde koerse 2013: R10,558 = \$1)	922	-
	922	-

Die volgende bedryfsbates en -laste ten opsigte van buitelandse valutatransaksies, soos in die gekonsolideerde staat van finansiële posisie getoon, word nie deur valutatermynkontrakte vooruit gedek nie:

	Valuta 2013 000	Randwaarde 2013 R000	Valuta 2012 000	Randwaarde 2012 R000
HANDELSDEBITEURE				
CAD	–	–	15	131
SEK	–	–	200	273
EURO	55	727	141	1 613
GBP	162	2 766	–	–
USD	1 087	11 035	470	4 073
CNY	–	–	20	27
Netto valutabate		14 528		6 117

26.2 (b) Prysrisiko

Die Universiteit word aan prysrisiko ten opsigte van genoteerde beleggings beskikbaar vir verkoop blootgestel. Indien die plaaslike aandelebeurs soos op 31 Desember 2013 met 10,0% gestyg/gedaal het en alle ander faktore konstant gebly het, sou die billikewaarde-reserwe vir genoteerde aandele met R491,8 miljoen (2012: R378,5 miljoen) vermeerder/vermindert het. 'n 10,0% styging/daling op die sekuriteitebeurs soos op 31 Desember 2013 sou 'n toename/afname van R35,3 miljoen (2012: R34,1 miljoen) in die billikewaarde-reserwe vir rentedraende genoteerde instrumente tot gevolg gehad het.

Die Universiteit word nie aan kommoditeitsprysrisiko blootgestel nie.

26.2 (c) Rentekoersrisiko

Die rentekoersseisenskappe van nuwe en bestaande lenings word deurlopend hersien. Die Universiteit het vir die jare geëindig 31 Desember 2013 en 2012 geen ooreenkoms met betrekking tot rentekoersafgeleide instrumente gesluit nie.

Indien die rentekoers ten opsigte van saldo's by banke soos aan die jaareinde met 100 basispunte gestyg/gedaal het, sou die surplus vir die jaar met R3,0 miljoen (2012: R3,0 miljoen) toegeneem/afgeneem het.

Indien die rentekoers ten opsigte van rentedraende beleggings soos aan die jaareinde met 100 basispunte toegeneem/afgeneem het, sou die surplus vir die jaar met R6,0 miljoen (2012: R3,4 miljoen) toegeneem/afgeneem het.

Indien die rentekoers ten opsigte van die bankfasiliteit vir die finansiering van die Universiteit se onderskeie motorskemas soos aan die jaareinde met 100 basispunte gestyg/gedaal het, sou die surplus vir die jaar met R0,4 miljoen (2012: R0,4 miljoen) afgeneem/toegeneem het.

26.3 Likiditeitsrisiko

Deursigtige likiditeitsrisikobestuur impliseer die handhawing van voldoende kontant en bemarkbare sekuriteite, asook die beskikbaarheid van kredietfasilitete. Gedurende 2012 het die Beleggingskomitee van die Raad 'n bedrag van R750,0 miljoen van die korttermynkontantbeleggingsfondse (geldmark) na die langtermynbeleggingsfondse geskuif, wat onder meer tot 'n groot afname in die Universiteit se bedryfsbates bygedra het.

Die Universiteit is in staat om langtermynbeleggings op kort kennisgewing te realiseer om moontlike likiditeitsrisiko's te dek. Kontantbeleggings wat R121,0 miljoen (2012: R85,0 miljoen) beloop, is ook by langtermynbeleggings ingesluit.

	2013 R000	2012 Herstateer R000	2011 Herstateer R000
Bedryfsbates	508 849	526 190	1 340 961
Bedryfslaste	757 438	522 843	414 000
Verhouding bates tot laste	0,7	1,0	3,2

26.4 Kredietrisiko

Kredietrisiko ontstaan hoofsaaklik as gevolg van uitstaande studentegelde en -lenings, handelsdebiteure en kontantmiddele. Die grootste komponent van uitstaande studentegelde is deur voormalige studente verskuldig. Handelsdebiteure bestaan uit 'n groot hoeveelheid kliënte en hulle kredietwaardigheid word deurlopend deur die Universiteit geëvalueer. Kontantsurplusse word slegs by finansiële instellings met goeie kredietwaardigheid belê. Geen wesentlike kredietrisiko bestaan soos op 31 Desember 2013 en soos op 31 Desember 2012 waarvoor daar nie voldoende voorsiening gemaak is nie. Handels- en ander debiteure word ná aftrekking van enige voorsiening vir waardedaling getoon.

26. FINANSIELE RISIKOBESTUUR (vervolg)

26.5 Raming van billike waarde

Die billike waardes van genoteerde beleggings beskikbaar vir verkoop word op die gekwoteerde markpryse soos aan die jaareinde gegrond. Die gekwoteerde markprys verwys na die sluitingsprys op die laaste sakedatum voor die jaareinde. Die billike waardes van ongenoteerde beleggings wat nie in 'n aktiewe mark verhandel word nie, word deur middel van toepaslike waardasiemetodes, gegrond op marktoestande soos aan die jaareinde, bepaal. Billike waardes van die res van die finansiële instrumente word op grond van verdiskonterde kontantvloeimodelle bepaal. Handels- en ander debiteure en -krediteure en rentedraende lenings se nominale waardes minus waaредedalings word geag die billike waardes daarvan te wees. Korttermynskuldinstrumente verteenwoordig skenkingsfondse waar die skenker die aanwending en die tydstip van aanwending kan bepaal, en word teen billike waarde gemeet.

Die Universiteit Stellenbosch pas vanaaf 1 Januarie 2009 die aanpassing aan IFRS 7 toe vir finansiële instrumente wat teen billike waarde in die staat van finansiële posisie getoon word. Hierdie aanpassing vereis dat billikewaarde-metings volgens onderstaande hiérargie geopenbaar word:

Vlak 1 Gekwoteerde prys volgens aktiewe markte vir identiese bates en laste.

Vlak 2 Ander insette as gekwoteerde prys wat direk (pryse) of indirek (afgelei vanaf prys) verkry word.

Vlak 3 Insette vir bates en laste wat nie op beskikbare markdata gegrond word nie.

Bates soos op 31 Desember 2013 teen billike waarde getoon:

	Vlak 1 R000	Vlak 2 R000	Vlak 3 R000	Totaal R000
Staatseffekte	353 430	–	–	353 430
Aandele				
– Genoteerde aandele	4 917 519	–	–	4 917 519
– Ongenooteerde aandele	–	4 867	–	4 867
Vaste deposito's	598 842	–	–	598 842
Ander	191 896	–	–	191 896
	6 066 554	4 867	–	6 066 554

Die billike waarde van genoteerde beleggings, staatseffekte, vaste deposito's en ander beleggings word op huidige markpryse gegrond. Ander beleggings bestaan hoofsaaklik uit kontantinstrumente wat deel van die Universiteit se langtermynbeleggingspoel uitmaak. Die Universiteit bepaal die billike waarde van ongenoteerde beleggings en beleggings waarvoor daar nie 'n aktiewe mark is nie, deur van toepaslike waardasiemetodes gebruik te maak. Soos op 31 Desember 2012 was staatseffekte, genoteerde aandele, vaste deposito's en ander beleggings as vlak 1 geklassifiseer en ongenoteerde aandele as vlak 2.

Die billike waarde van finansiële instrumente wat nie op die sekuriteitebeurs verhandel word nie, word deur middel van toepaslike waardasiemetodes bepaal. Hierdie tegnieke neem hoofsaaklik beschikbare markdata in ag. Die gebruik van entiteitspesifieke ramings word beperk. Indien insette net uit beschikbare markdata bestaan, word die instrument op vlak 2 getoon. Spesifieke waardasiemetodes sluit die gebruik van gekwoteerde of handelārspryse van soortgelyke instrumente in, met inagneming van risikofaktore.

Indien enige van die insette nie op beschikbare markdata gegrond word nie, word die item op vlak 3 getoon.

Finansiële laste

	Drawaarde R000	Kontraktuele kontantvloei R000	< 1 jaar R000	1–5 jaar R000	> 5 jaar R000
31 DESEMBER 2013					
Rentedraende lenings	92 440	140 772	14 292	73 493	52 987
Bedryfshuurlas	10 602	10 602	10 602	–	–
Handels- en ander krediteure	739 387	739 387	739 387	–	–
Totale finansiële laste	842 429	890 761	764 281	73 493	52 987
31 DESEMBER 2012 (HERSTATEER)					
Rentedraende lenings	98 153	156 220	13 059	81 981	61 180
Bedryfshuurlas	5 223	5 223	5 223	–	–
Handels- en ander krediteure	509 754	509 754	509 754	–	–
Korttermynskuldinstrumente	2 152	2 152	2 152	–	–
Totale finansiële laste	615 282	673 349	530 188	81 981	61 180
31 DESEMBER 2011 (HERSTATEER)					
Rentedraende lenings	109 870	177 953	19 495	87 686	70 772
Bedryfshuurlas	4 061	4 061	4 061	–	–
Handels- en ander krediteure	396 947	396 947	396 947	–	–
Korttermynskuldinstrumente	2 210	2 210	2 210	–	–
Totale finansiële laste	513 088	581 171	422 713	87 686	70 772

26.6 Bestuur van beskikbare fondse

Die Universiteit Stellenbosch bestuur sy fondse ten einde te verseker dat hy as lopende saak sal voortbestaan. Fondse bestaan uit beperkte en onbeperkte fondse. Beperkte fondse bestaan uit bedryfs-, lenings-, skenkings- en vastebate-fondse met bepaalde voorwaardes vir aanwending. Onbeperkte fondse is daardie fondse wat die Raad diskresionêr kan aanwend.

27. PERSONEELVOORDELE

Bydraes tot die Universiteit Stellenbosch Aftredefonds (USAf)

USAf, wat op 1 November 1994 ontstaan het en deur die Wet op Pensioenfondse van 1956 (soos gewysig) beheer word, is 'n vastebydrae-plan vir permanente werknemers van die Universiteit. Die fonds word minstens elke drie jaar deur 'n onafhanklike aktuaris gewaardeer. Die ledetal van USAf beloop soos op 1 Januarie 2014 altesaam 3 182 (2013: 3 118). Ledebydraekoerce wissel tussen 10% en 20% van pensioengewende verdienste. Die aktuaris het verklaar dat die fonds finansieel gesond is. Totale bydraes betaal het R137,6 miljoen (2012: R122,3 miljoen) beloop. Die mees onlangse audit is vir die jaar geëindig 31 Desember 2012 gedoen en 'n ongekwalifiseerde mening is uitgespreek.

Ander voordele

Na-afrede mediese voordele word aan sekere afgetrede werknemers verskaf. Toegang tot hierdie voordeel word beperk tot werknemers wat voor 1 Junie 2002 aangestel is.

Die groeplewensversekeringskema voorsien lewensversekering by die dood van die lid. Lidmaatskap van die skema is vir alle permanente werknemers van die Universiteit verpligtend.

Die verpligtings word minstens elke drie jaar deur die onafhanklike aktuaris aktuarieel bereken en op 'n jaarlikse grondslag hersien. 'n Volledige aktuariële waardasie is soos op 31 Desember 2013 gedoen. Die volgende aktuariële waardasie sal nie later nie as 1 Januarie 2016 gedoen word.

27. PERSONEELVOORDELE (vervolg)

Die aktuariële waardasiemetode is die geprojekteerde-eenheidskrediet-metode. Die hoof aktuariële aannames is die volgende:

	2013	2012
Verdiskonteringskoers	8,9%	8,2%
Mediese inflasie	8,3%	8,2%
Salarisinflasie	7,8%	7,7%
Aftreeouderdom	60,0	60,0
Verwagte gemiddelde aftreeouderdom	65,0	65,0
Ouderdomsverskil tussen hooflid en gade: voortgesit	Werklik	Werklik
Ouderdomsverskil tussen hooflid en gade: aktief	4,0	4,0
Inkomste by aftrede	75,0%	75,0%
Proporsie by aftrede getroud	75,0%	75,0%
Maksimum ouderdom vir weeskindbydraes	21,0	21,0
Voortsetting by aftrede	100,0%	100,0%

Rekonsiliaasie van die drabedrag:

	Mediese verpligting R000	2013 Groeplewens-versekerings R000	Totaal R000	Mediese verpligting R000	2012 Groeplewens-versekerings R000	Totaal R000
Verpligting aan die begin van die jaar	442 934	38 948	481 882	373 847	35 082	408 929
Aanpassings in die gekonsolideerde inkomstestaat:						
- Huidige dienskoste	5 342	2 213	7 555	4 615	1 992	6 607
- Rentekoste	35 245	3 105	38 350	31 566	2 965	34 531
- Verwagte bydraes deur die werkewer betaalbaar	(24 436)	(2 036)	(26 472)	(22 063)	(2 014)	(24 077)
Aanpassings in die staat van omvattende inkomste	(5 993)	(2 059)	(8 052)	54 969	923	55 892
	453 092	40 171	493 263	442 934	38 948	481 882

Die aktuariële verlies is aan die volgende faktore toeskryfbaar:

	2013 R000	2012 R000
Verandering in die waardasiemetodologie	10 920	(379)
Verandering in die aktuariële grondslag	(31 509)	(39 755)
Verhoging in bydraes	2 485	(10 637)
Verandering in ledetalle en -besonderhede	10 052	(5 121)
	(8 052)	(55 892)

Die verpligting aan die einde van die jaar is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Voortgesette lede	327 840	323 520
Indienslede	165 423	158 362
	493 263	481 882

Die verwagte toename in die verpligting vir die volgende 12 maande vir indienslede is R20,9 miljoen (2012: R19,7 miljoen).

Langdiensvoordele

Ná 25 jaar dienslewering kwalifiseer werknemers vir 'n geskenk met 'n waarde gelykstaande aan 50% van die werknemer se maandelikse salaris, met 'n minimum waarde van R400 en 'n maksimum waarde van R5 000.

Die verpligting aan die einde van die jaar is soos volg:

	2013 R000	2012 R000
Aktiewe lede	2 493	2 450
	2 493	2 450

Totale personeelvoordele:

	2013 R000	2012 R000
Na-aftrede mediese voordele en groeplewens versekerings	493 263	481 882
Langdiensvoordele	2 493	2 450
	495 756	484 332

Die geskiedenis van personeelvoordele is soos volg:

	2013 R000	2012 R000	2011 R000	2010 R000	2009 R000
Huidige waarde van verpligting	495 756	484 332	411 181	367 103	331 850
Aktuariële verlies/(wins) as gevolg van ondervinding	31 698	39 755	17 259	28 344	(13 825)

28. INKOMSTEBELASTING

Die Universiteit word ingevolge artikel 10(1)(cA)(i) van die Inkomstebelastingwet van normale inkomstebelasting vrygestel. Sommige van die filiale van die Universiteit is wel belastingpligtig. Verwys na aantekening 10.

29. VERWANTEPARTY-TRANSAKSIES

29.1 Onderstaande instansies word geag verwante partye van die Universiteit te wees.

Party	Verwantskap
Stellenbosch Trust	Universiteit is alleenbegunstigde
Stellenbosch Ontwikkelingstrust	Universiteit is alleenbegunstigde
US Beleggingstrust	Universiteit is alleenbegunstigde
Stellenbosch Regsfakulteit Trust	Universiteit is alleenbegunstigde
Innovus Tegnologie Oordrag (Edms) Bpk	Volfiliaal
Unistel Eiendomme (Edms) Bpk	Volfiliaal
Unistel Tegnologie (Edms) Bpk	Volfiliaal van Innovus Tegnologie Oordrag
Stellenbosch Universiteit Sportprestasie-instituut (Edms) Bpk	Volfiliaal van Innovus Tegnologie Oordrag
Stellenbosch Wind Energy Technologies (Edms) Bpk	Volfiliaal van Innovus Tegnologie Oordrag
Stellenbosch Nanofiber Company (Edms) Bpk	Geassosieerde maatskappy van Innovus Tegnologie Oordrag
GeoSUN Africa (Edms) Bpk	Geassosieerde maatskappy van Innovus Tegnologie Oordrag
Unistel Geneeskundige Laboratoriums (Edms) Bpk	Geassosieerde maatskappy van Innovus Tegnologie Oordrag
Stellenbosch Information Systems (Edms) Bpk	Geassosieerde maatskappy van Innovus Tegnologie Oordrag
(Voorheen Sun Space and Information Systems)	Geassosieerde maatskappy van Innovus Tegnologie Oordrag
Aquastel (Edms) Bpk	Volfiliaal van Innovus Tegnologie Oordrag
Sun Media Stellenbosch (Edms) Bpk	Filiaal van Innovus Tegnologie Oordrag
USB Bestuursontwikkeling Bpk	Geassosieerde maatskappy van die Universiteit
Stellenbosch Finansieringsvennootskap	Vennootskap onder Universiteit se beheer

Uitvoerende bestuurslede word ook geag verwante partye van die Universiteit te wees. Verwys na aantekening 16 vir 'n lys van die uitvoerende bestuurslede en betalings aan hulle gedurende die jaar.

29.2 Transaksies met verwante partye

Transaksies met verwante partye sluit in die betaling vir administratiewe dienste en finansieringskoste asook beleggingsinkomste wat verdien is.

Belanghebbers het gedurende die jaar geen wesenlike belang gehad in enige wesenlike ooreenkoms van die Universiteit of enige van sy filiale wat tot 'n botsing van belang aanleiding kan gee nie.

Transaksies tussen die Universiteit Stellenbosch en sy filiale word by konsolidasie uitgeskakel.

Die volgende verwanteparty-transaksies het tussen die Universiteit en verwante partye plaasgevind:

29.2.1 Inkomste

Vanaf filiale:

	2013 R000	2012 R000
Bydraes ontvang	215 462	196 472
Dienste	929	1 335
Rente	497	791
	216 888	198 598

Vanaf geassosieerde maatskappye:

	2013 R000	2012 R000
Dienste	14 155	12 191
Huur	478	765
	14 633	12 956

29. VERWANTEPARTY-TRANSAKSIES (vervolg)

29.2.2 Uitgawes

Aan filiale:

	2013 R000	2012 R000
Dienste	877	13 571
Toekenning aan Stellenbosch Universiteit Sportprestasie-instituut (Edms) Bpk uit die gebeurlikheidsreserwe	-	7 063
Rente	192	209
	1 069	20 843

Aan geassosieerde maatskappye:

	2013 R000	2012 R000
Dienste	1 459	1 775
Toekenning aan Stellenbosch Information Systems (Edms) Bpk uit die gebeurlikheidsreserwe	1 000	-
	2 459	1 775

29.2.3 Bedrae soos aan die jaareinde uitstaande

Ontvangbaar van:

	2013 R000	2012 R000
Filiale	10 211	4 340
	10 211	4 340

Betaalbaar aan:

	2013 R000	2012 R000
Filiale	3 879	5 385
Geassosieerde maatskappye	4	-
	3 883	5 385

29.2.4 Lenings aan verwante partye toegestaan

	2013 R000	2012 R000
Stellenbosch Universiteit Sportprestasie-instituut (Edms) Bpk	3 706	4 626
Unistel Tegnologie (Edms) Bpk	4 970	4 970
Innovus Tegnologie Oordrag (Edms) Bpk	2 323	2 323
	10 999	11 919

Die lening aan Stellenbosch Universiteit Sportprestasie-instituut (Edms) Bpk dra rente wat aan die prima koers gekoppel is, en het vaste terugbetalingsbepalings.

Die lenings aan Unistel Tegnologie (Edms) Bpk en Innovus Tegnologie Oordrag (Edms) Bpk dra rente wat aan die prima koers gekoppel is, en is volgens onderlinge ooreenkoms terugbetaalbaar.

30. VOORWAARDELIKE AANSPREEKLIKHEDE

Die Universiteit waarborg 'n persentasie van die uitstaande bedrag ten opsigte van verbandlenings van kwalifiserende werknelmers. Die maksimum blootstelling soos aan die jaareinde beloop R430 398 (2012: R430 398).

Die Universiteit het onderneem om, waar nodig, finansiële ondersteuning aan sommige filiale en geassosieerde maatskappye te verskaf.

31. VERGELYKENDE SYFERS

Die volgende aanpassings is in die huidige jaar gedoen, wat ook 'n impak op die vergelykende syfers gehad het:

31.1 Aktuariële wins en verlies

Ingevolge IAS 19 moet alle aktuariële wins en verlies in die staat van omvattende inkomste getoon word en nie meer in die inkomstestaat nie. Ingevolge die Universiteit se rekeningkundige beleid is die volle beweging ten opsigte van personeelvoordele, insluitende alle aktuariële wins en verlies, in die inkomstestaat erken.

Die uitwerking daarvan was soos volg:

	2013 R000	2012 R000	2011 R000
Toename/(Afname) in personeelkoste	8 052	(55 892)	(30 047)
(Toename)/Afname in ander omvattende inkomste	(8 052)	55 892	30 047

Dit het geen uitwerking op fondse gehad nie.

31.2 Owerheidstoekennings vir vaste bates

Ingevolge IAS 20 het entiteite 'n keuse om die owerheidstoekenning wat vir die verkryging van bates ontvang word, in die jaar waarin die bate gekapitaliseer word, teen die kosprys van die bate aan te wend of om die toekenning oor die lewensduur van die bate af te skryf. Die Universiteit ontvang sedert 2010 geoormerkte owerheidstoekennings vir die oprigting van geboue en die aankoop van groot toerusting. In die verlede is dit in die inkomstestaat ten volle as owerheidstoekennings erken. Die beleidskeuse is uitgeoefen om die toekenning teen die kosprys van die bate aan te wend.

Die uitwerking daarvan was soos volg:

	2013 R000	2012 R000	2011 R000
Afname in owerheidstoekennings	105 386	97 100	25 200
Afname in kosprys van geboue	24 451	44 978	23 750
Afname in waardevermindering vir die jaar	1 811	1 305	749
Netto afname in beperkte fondse	103 575	95 795	24 451
Netto toename in krediteure	80 935	52 122	1 450

GLOSSARIUM

TERME EN VERKLARINGS

- ◀ 'n Horizontale pyltjie beteken die syfer is op dieselfdevlak as die vorige jaar.
- ↑ 'n Op of af groen pyltjie beteken 'n positiewe tendens teenoor die vorige jaar.
- ↓ 'n Op of af rooi pyltjie beteken 'n negatiewe tendens teenoor die vorige jaar.

aangewese groepe	Mense wat bruin, swart of Indiërs is.
betrokke akademieskap	'n Wetenskaplike en samelewingsbenadering tot gemeenskapsinteraksie waardeur kapasiteit gebou word deur middel van transdissiplinêre samewerkende metodologieë.
dubbelmediumonderrig	Klasse word tweetalig in Afrikaans en Engels aangebied; die onderrig is ten minste 50% van die tyd in Afrikaans en die onderrig- en leermateriaal is sover moontlik in Afrikaans en in Engels. Modules wat so aangebied word, word met 'n T-spesifikasie in die Universiteit se Jaarboek gemerk. Kyk ook taalspesifikasie.
eienskappe van gegradeerde	Om volhoubare hoop in Afrika te skep, streef die Universiteit Stellenbosch daarna om elke gegradeerde, deur die loop van sy of haar studie, met wenslike en blywende karaktereienskappe toe te rus. 'n Stellenbosch gegradeerde: <ul style="list-style-type: none"> • moet 'n ondersoekende gees wees ('n lewenslange leerder wees, wetenskapgebaseerde navraagmetodes gebruik, krities dink); • moet 'n betrokke burger op plaaslike, streeks- en globale vlak wees (verantwoordelik teenoor die samelewing en omgewing optree, leierskap uitoefen, deelneem in 'n diverse, veeltalige gemeenskap); • moet 'n dinamiese, professionele persoon wees (kennis toepas en oordra, geleenthede aangryp en probleme oplos, innoverend wees, eties wees); en • moet sosiaal en intellektueel 'n goed aferonde individu wees (voordeel uit geleenthede vir persoonlike groei trek, verrykende ervarings soek).
geldstroom	Die Universiteit se finansiële kapitaal. Vier geldstrome word onderskei en genommer om aan te duï waar die finansiële insette vandaan kom: <ul style="list-style-type: none"> • eerste geldstroom is die staatsubsidie; • tweede geldstroom is die onderriggeld van studente verhaal; • derde geldstroom is dié uit (kontrak)navorsing, beleggingsinkomste, inkomste uit kommersialisering en verkope verdien; en • vierde geldstroom is filantropiese skenkings.
nagraadse baccalaureusgrade	Baccalaureusgrade wat as tweede, gevorderde baccalaureus geneem kan word, byvoorbeeld BPhil en die twee- of driejarige LLB-graad.
parallelmediumonderrig	Onderrig word in aparte klasse in Afrikaans en in Engels aangebied; of die klas word volledig in óf Afrikaans óf Engels aangebied en terselfdertyd na die ander taal getolk. Die tolk gebruik 'n kop- of handmikrofoon en die student hoor die lesing deur oorfone. Modules wat so aangebied word, word met 'n A & E-spesifikasie in die Universiteit se Jaarboek aangedui. Kyk ook taalspesifikasie.
praktykgemeenskap	'n Groep mense van dieselfde beroep. Die groep kan spontaan ontwikkel as gevolg van die lede se gedeelde belangstelling op 'n besondere gebied, of die groep kan spesifiek bymekaargebring word met die oog daarop om kennis in verband met hulle veld op te doen. Deur die deel van inligting en ervarings leer die groep se lede by mekaar en het hulle so die geleentheid om hulself op persoonlike en professionele vlak te ontwikkel. Bron: en.wikipedia.org/wiki/Community_of_practice

program

'n Kombinasie van modules waaruit 'n leerplan (kurrikulum) vir 'n graadkwalifikasie saamgestel word, byvoorbeeld BA, BEd, BIng, BRek, BSc. Ook bekend as leerprogram of studieprogram. Daar word onderskei tussen voorgraadse programme – die eerste universiteitskwalifikasie in 'n spesifieke rigting – en nagraadse programme – programme wat volg op die eerste kwalifikasie, byvoorbeeld nagraadse diploma-, honneurs-, magister- en doktorsgraadprogramme. Ons onderskei ook tussen 'n graadprogram, diplomaprogram en sertifikaatprogram.

Soudien-verslag

Report of the Ministerial Committee on Transformation and Social Cohesion and the Elimination of Discrimination in Public Higher Education Institutions (2010). Die samesteller van die verslag was prof Crain Soudien. Sy portefeuilje as Assistentvisekanselier aan die Universiteit van Kaapstad was om die Visekanselier met institusionele transformasie te ondersteun. In 2009 was hy die Voorsitter van die ministeriële komitee wat transformasie in die hoër onderwys ondersoek het. Neteenstaande belangrike wetgewing in 1995/6, 1996/7 en 2000/2001 rakende gelykheid het Suid-Afrika die grootste gaping tussen ryk en arm ter wêreld. Hierdie gaping het vergroot ten spyte van Suid-Afrika se demokratisering in 1994. Teen die agtergrond van hierdie omstandighede het universiteite 'n baie moeilike taak.

taalspesifikasie

Al die modules in die Universiteit se Jaarboek is gemerk met 'n taalspesifikasie volgens die Universiteit se Taalbeleid en -plan.

Nadere besonderhede hieroor by www.sun.ac.za/taal

Taalspesifikasie	Kenmerke
A-spesifikasie (Hoofsaaklik Afrikaans as onderrigmedium)	<ul style="list-style-type: none"> - Die onderrig is hoofsaaklik in Afrikaans. - Die onderrig- en leermateriaal (handboeke uitgesluit) is sover moontlik in Afrikaans en Engels.
T-spesifikasie (Tweetalige klasse: 50% Afrikaans en 50% Engels)	<ul style="list-style-type: none"> - Die onderrig is ten minste 50% van die tyd in Afrikaans. - Die onderrig- en leermateriaal (handboeke uitgesluit) is sover moontlik in Afrikaans en Engels.
E-spesifikasie (Engels as onderrigmedium) uitgesluit) is sover moontlik	<ul style="list-style-type: none"> - Die onderrig is hoofsaaklik in Engels. - Die onderrig-leermateriaal (handboeke in Engels en Afrikaans).
A & E-spesifikasie (Afsonderlike 'strome' in Afrikaans en Engels)	<ul style="list-style-type: none"> - Dit kan beteken dat daar aparte klasse is wat volledig in Afrikaans en volledig in Engels aangebied word, of dit kan beteken dat die klas volledig in óf Afrikaans óf Engels aangebied word, en na die ander taal getolk word.

tegnologieplatform

Die Universiteit bied tegnologies gesteunde onderrig aan studente deur middel van 'n tegnologieplatform wat satelliet-, selffoon-, internet- en videokonferensietegnologie integreer.

tolking

Onderrig word in óf Afrikaans óf Engels aangebied en 'n tolk sal dan die les na die ander taal tolk. Die tolk gebruik 'n kop- of handmikrofoon en die student hoor die lesing deur oorfone.

Visie 2030

Die Universiteit, as 'n 21ste-eeuse instelling, speel 'n leidende rol in die skep van 'n gevorderde samelewing. Inklusiwiteit konsentreer op individue se talente en bydræs; innovasie handel oor die noodsaak om veral die uitdagings van 'n meer volhoubare toekoms kreatief die hoof te bied; studente en akademici wy hul energie aan die skep van die toekoms deur waagmoedige pogings om hedendaagse probleme en kwessies daadwerklik te hanteer; ontdekking geskied deurdat teorie en praktyk in die opvoedingsproses verweef word, en die Stellenbosch-ervaring lewer denkleiers op wat groter insig het in wêreldkwessies, hul kreatiewe vermoëns innoverend ontsluit om probleme op te los, en sinvol optree om die samelewing deur kennis te dien. Dit alles gebeur binne die konteks van die transformasie van die US om toekomsfiks en wêreldwyd mededingend te wees. (*Universiteit Stellenbosch Institusionele Voorneme en Strategie 2013–2018: 17*)

vermengde leer

Modules word aangebied deur middel van tradisionele lesings én informasie- en kommunikasietegnologie. Kyk ook tegnologieplatform.

voorwaardelike toelating

As aansoekers in graad 12 is wanneer hulle aansoek om toelating tot 'n graadprogram by die Universiteit doen, dan gebruik ons hul finale graad 11-punte om te besluit of hulle vir voorwaardelike toelating kwalifiseer. Voorwaardelike toelating beteken dat ons aansoekers toelaat op die voorwaarde dat ook hul finale Nasionale Senior Sertifikaat-uitslae aan die toelatingsvereistes en keuringskriteria vir die betrokke program voldoen. Eers dan kan ons hulle finaal tot 'n program toelaat.

AFKORTINGS

AIMS	African Institute for Mathematical Sciences
ASSAf	Academy of Science of South Africa
BA	Baccalaureus in die Lettere en Wysbegeerte
BEd	Baccalaureus in die Opvoedkunde
BIng	Baccalaureus in die Ingenieurswese
BSc	Baccalaureus in die Natuurwetenskappe
BSI	bruin, swart en Indiërs
DHOO	Departement van Hoër Onderwys en Opleiding
DWT/NNS	Departement van Wetenskap en Tegnologie / Nasionale Navorsingstigting
ECSA	Ingenieursraad van Suid-Afrika
EGON	Eenheid vir Godsdiens en Ontwikkelingsnavorsing
ERWAT	East Rand Water Care Company
FIMS	Fédération Internationale de Médecine du Sport (Internasionale Federasie vir Sportmedisyne)
FVZS	Frederick van Zyl Slabbert Instituut vir Studenteleierskapsontwikkeling
HEMIS	Higher Education Information Management System
HonsBEd	Honneurs-Baccalaureus in die Opvoedkunde
HonsBSc	Honneurs-baccalaureus in die Natuurwetenskappe
KKHO	Kaapse Konsortium vir Hoër Onderwys
KSUT	Kaapse Skiereiland Universiteit van Tegnologie
MEdPsig	Magister in Opvoedkundige Sielkunde
NDFA	Namibian Defence Force Academy (Namibiese Verdedigingsmag Akademie)
NNS	Nasionale Navorsingstigting
NOS	Nagraadse Onderwyssertifikaat
NSFAS	National Student Financial Aid Scheme
PhD	Doktor in die Wysbegeerte
PRISA	Public Relations Institute of Southern Africa
PSO	Privaatstudenteorganisasie
SANW	Suid-Afrikaanse Nasionale Weermag
SAPD	Suid-Afrikaanse Polisiediens
SARChI	South African Research Chair Initiative
STIAS	Stellenbosse Instituut vir Gevorderde Navorsing
THRIP	Program vir Tegnologie en Menslike Hulpronne in die Nywerheid
TIA	Tegnologie-innovasie-agentskap
UK	Universiteit van Kaapstad
US	Universiteit Stellenbosch
UWK	Universiteit van die Wes-Kaap

Gepubliseer deur Kommunikasie en Skakeling

Universiteit Stellenbosch
Victoriastraat
Stellenbosch
Privaat Sak X1, Matieland 7602
Tel: 021 808 4977 / Faks: 021 808 3800
Webwerf: www.sun.ac.za
E-pos: info@sun.ac.za
ISBN: 978-0-7972-1474-3

Redaksionele span:

Redakteur: Mattie van der Merwe
Kreatiewe bestuurder: Susan van der Merwe
Finansiële verslag: Faiza Majiet, Annemi Murray
Vertaling en redigering: Bittie Smook (finansiële verslag),
Willemien Klinger, Walter Winckler

Ontwerp en uitleg: G Studio Branding Agency
Drukker: SUN MeDIA
Fotografie: Peter Rimell, Werner Roux (portrette),
Johan Wilke (hande)

Ouditeur: PricewaterhouseCoopers Geïnk., Stellenbosch